SATURS

SATURS 4
1. I E V A D S 7
1.1. Izstrādāšanas pamatojums 7
1.2. Daugavpils teritorijas plānojuma izstrādes pamatprincipi un mērķi 8
1.3. Teritorijas plānojuma izmantošana un pielietošana 8
1.4. Daugavpils teritorijas plāna 2006.- 2018.gadam sastāvdaļas 9
1.5. Plānojuma atbilstība augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem 10
2. DAUGAVPILS PLĀNA KOREKCIJAS PROJEKTA 1995.-2005.GADAM IZVĒRTĒJUMS 11
2.1. Ekonomiskās situācijas raksturojumus 11
2.2. Demogrāfiskā situācija 12
2.3. Daugavpils dabas mantojums 14
2.4. Daugavpils kultūrvēsturiskais mantojums 15
2.5. Inženierkomunikācijas 16
2.5.1. Ūdensapgāde 16
2.5.2. Kanalizācija 16
2.5.3. Elektrotīkli 17
2.5.4. Dabas gāze 17
2.5.5. Sakaru tīkli 17
2.5.6. Siltumtīkli 17
2.5.7. Vājstrāvu tīkli 17
2.6. Transports un sakari 18
2.7. Plānojuma struktūra un teritoriju izmantošana 19
2.7.1. Dzīvojamā apbūve 19
2.7.2. Darījumu un iestāžu teritorijas 20
2.7.3. Rūpnieciskās teritorijas 20
2.7.4. Atpūtas zonas 20
2.7.5. Centru sistēmas 20
2.7.6. Nodrošinājums ar mājokļiem 20
2.7.7. Iedzīvotāju apkalpe 23
2.7.7.1. Medicīniskā apkalpe un veselības aprūpe 24
2.7.7.2. Kultūra un kultūrvide 24
2.7.7.3. Izglītība 24
2.7.8. Pilsētas telpiskās kompozīcijas jautājumi 24
2.7.9. Detālplānojumi, sakārtošanas programmas 25
2.8. Secinājumi un ieteikumi 25
3. DAUGAVPILS PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI 26
3.1. Pilsētas ģeofiziskais raksturojums 26
3.1.1. Reljefs 26
3.1.2. Hidrogrāfija 26
3.1.3. Klimats 28
3.1.4. Ģeoloģiskā uzbūve 29
3.1.5. Pilsētas meži 29
3.2. Pilsētas socioģeogrāfiskais raksturojums 30
3.2.1. Pilsētas zemju sadalījums 30
3.2.2. Pilsētas rajoni 31
3.2.3. Iedzīvotāji 32
3.3. Pilsētas saiknes 33
3.3.1. Daugavpils starptautiskajā kontekstā 33

3.3.2. Daugavpils Latvijas valstī....34
3.3.3. Daugavpils un kaimiņu pašvaldības....35
3.4. Pilsētas augšanas un attīstības iespējas....37
3.5. Attīstību bremzējošie faktori....38
4. KULTŪRVĒSTURISKAIS MANTOJUMS....40
4.1. Daugavpils kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības mērķi un uzdevumi.....40
4.2. Daugavpils pilsētbūvnieciskā vēsture. Pilsētas rajonu izveides un attīstības vēsture.....41
4.3. Arhitektūras un pilsētbūvniecības pieminekļi pilsētā, to vieta pilsētas attīstībā. 50
4.4. Plānojuma priekšlikumi par jauniem pilsētbūvniecības objektiem, kas jāiekļauj arhitektūras un pilsētbūvniecības sarakstā. To kultūrvēsturiskā nozīme un apraksts. 56
4.5. Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un lietošanas pamatprincipi....58
5. ESOŠĀ APBŪVES STRUKTŪRA....60
5.1. Esošais dzīvojamās apbūves zonējums....60
5.1.1. Daudzstāvu dzīvojamā apbūve....60
5.1.2. Teritorijas ar jauktu stāvu skaitu:....60
5.1.3. Mazstāvu apbūves rajoni....60
5.2. Darījumu un iestāžu teritorijas, centri....62
5.3. Rūpnieciskās zonas....62
5.4. Valsts aizsardzības teritorijas un objekti, civilās aizsardzības objekti....63
5.5. Tehniskas un dzelzceļu zonas....63
5.6. Hidrotehniskās būves....63
5.7. Atpūtas zonas....64
5.8. Pilsētas parki un skvēri....64
5.9. Turpmākie izpētes rajoni, bez noteikta zonējuma....66
5.10. Mājoklis....66
5.11. Sabiedriskā apkalpe....69
5.11.1. Izglītība....69
5.11.2. Veselības aprūpe....69
5.11.3. Sports....69
6. DAUGAVPILS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA....70
7. PAREDZĒTIE TERITORIJAS PLĀNOJUMA RISINĀJUMI UN PAMATOJUMS....72
7.1. Dabas un apstādījumu teritorijas....72
7.1.1. Pilsētas teritorijā esošās ainaviskās teritorijas....72
7.1.2. Dabas liegumi....73
7.1.3. Meži....75
7.1.4. Pilsētas skvēri un parki. Apstādījumi....75
7.1.5. Virszemes un pazemes ūdeņi....77
7.1.5.1. Virszemes ūdeņi....77
7.1.5.2. Pazemes ūdeņi....78
7.1.6. Ģimeņu māju un dārzkopības sabiedrību teritorijas....78
7.2. Vides kvalitāte....79
7.2.1. Degradētās teritorijas....79
7.2.2. Troksnis....80
7.2.3. Ekoloģiskā riska teritorijas un rūpnieciskā avāriju riska objekti....81
7.2.3.1. Ekoloģiskā jeb dabas stihiju riska teritorijas....81
7.2.3.2 Paaugstinātas ugunsbīstamības riska teritorijas....82
7.2.3.2. Rūpnieciskā avāriju riska teritorijas....82

7.2.3.3. Sociālā riska teritorijas 83
7.3. Aizsargjoslas un tauvas joslas 83
7.3.1. Vispārēja informācija 83
7.3.2. Vides un dabas resursu aizsargjoslas 84
7.3.3. Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem 85
7.3.4. Sanitārās aizsargjoslas 85
7.3.5. Ekspluatācijas aizsargjoslas 85
7.3.6. Drošības aizsargjoslas 86
7.4. Apbūves struktūra 86
7.4.1. Telpiskās struktūras elementi 86
7.4.2. Centru apbūves teritorijas 89
7.4.2.1. Vēsturiskais centrs 89
7.4.2.2. Forštadtes centra izveide 91
7.4.2.3. Jaunu centru attīstība 92
7.5. Darījumu teritorijas. Lielveikali 96
7.6. Ražošanas teritorijas un industriālās zonas 99
7.7. Mājoklis 101
7.7.1. Mājokļu fonda attīstība 101
7.7.2. Mājokļu būvniecība 102
7.7.3. Pasākumi mājokļa sakārtošanai un attīstībai 103
7.8. Dzīvojamie rajoni 103
7.9. Sabiedriskās iestādes 106
7.9.1. Izglītība 107
7.9.1.1. Vispārizglītojošās iestādes 107
7.9.1.2. Pirmsskolas iestādes 109
7.9.1.3. Augstskolas un koledžas 109
7.9.2. Kultūra 111
7.7.3. Sports 114
7.7.4. Sociālā aprūpe 115
7.7.5. Veselības aprūpe 116
7.8. Rekreācija un tūrisms 118
7.9. Telpiskie apbūves akcenti 119
8. TRANSPORTS 121
8.1. Satiksmes infrastruktūra 121
8.2. Ceļu klasifikācija 122
8.2.1. Lielceļi 122
8.2.2. Veloceliņi 126
8.3. Sabiedriskais transports 126
8.4. Autostāvvietas 127
9. INŽENIERTEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA 129
9.1. Ūdensapgāde 129
9.2. Kanalizācija 129
9.3. Elektroapgāde 130
9.4. Gāzes apgāde 130
10. DAUGAVPILS PILSĒTAS ROBEŽAS UN IETEIKUMI TĀS MAIŅAI 131
Shēmu, zīmējumu un grafiku saraksts: 132
PIELIKUMI 134

1. I E V A D S

1.1. Izstrādāšanas pamatojums

Daugavpils pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.gadam ir izstrādāts, pamatojoties uz 2004.gada 26.februāra Daugavpils pilsētas domes lēmumu Nr.147 „Par Daugavpils pilsētas teritorijas plānojuma izstrādāšanu" un pamatojoties uz sekojošiem Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem:

- Latvijas Republikas likums „Par pašvaldībām";
- Latvijas Republikas 2002.gada 12.jūnija „Teritorijas plānošanas likums";
- Latvijas Republikas MK noteikumi Nr.883 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi"
- 1991.gada likums "Par zemes reformu "Latvijas pilsētās";
- 1995.gada "Būvniecības likums";
- 05.02.1997. "Aizsargjoslu likums";
- 01.04.1997. LR MK noteikumi Nr.112 "Vispārīgie būvnoteikumi";
- 1997.gada "Zemes transformācijas atļaujas izmantošanas kārtība";
- 1997.gada "Apbūves noteikumi Daugavpils pilsētā";
- Pašlaik izstrādājamā Daugavpils pilsētas attīstības programma;
- Latgales telpiskās struktūras plāns, (2003.g. LRAA, WES);
- LR likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību";
- citi LR likumi un noteikumi, kas nepieciešami plānojuma izstrādei;
- Domes lēmums par Ruģeļu detālplānojuma izstrādi;
- Domes lēmumi par zemes gabalu iedalīšanu apbūvei u.c.

Pilsētas teritorijas plānojums 2006.-2018.gadam izstrādāts, ievērojot „Daugavpils ģenerālā plāna korekcijas projekta 1995.-2005.g." pēctecību un balstoties uz pilsētas attīstības plāna vadlīnijām, sabiedriskās apspriešanas pirmā un otrā posmu laikā iesniegtajiem privātpersonu un uzņēmumu priekšlikumiem[1], institūciju nosacījumiem, dažādu mērķa grupu viedokļiem, ekspertu un konsultantu ieteikumiem.

Daugavpils teritorijas plānojums izstrādāts, pamatojoties uz 2004.gada 15.martā apstiprināto uzdevumu darba grupai Daugavpils teritorijas plānojuma izstrādes gaitā, Darba uzdevumu Daugavpils teritorijas plānojuma projekta izstrādē (2004.g. 08.07. apstiprināts ar 2004.g. 22.12. grozījumiem.). [2]

[1] Sabiedriskās apspriešanas pirmais posms notika no 2004.gada 12.marta līdz 2004.gada 13.aprīlim, otrais posms notika no 2005.gada 13.marta līdz 25.aprīlim.

[2] Sk. Sējumu IV „Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi"

1.2. Daugavpils teritorijas plānojuma izstrādes pamatprincipi un mērķi

Ilgspējīgas attīstības princips – nodrošina esošajām un nākamajām paaudzēm kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, dabas un kultūras mantojuma saglabāšanu. Pamatojoties uz apstiprinātu darba uzdevumu, teritorijas plānojums izstrādājams 12 gadu periodam, bet tajā arī sniegtas teritorijas attīstības vadlīnijas 25 gadu periodam.

Interešu saskaņotības princips – nodrošina teritorijas plānojuma izstrādi, saskaņā ar citiem teritorijas plānojumiem, ievērojot Latgales telpiskās struktūras plānā izvirzītās definīcijas, Daugavpils pašvaldības, tās teritorijā dzīvojošo cilvēku intereses un blakus esošo pašvaldību intereses.

Daudzveidības princips – nodrošina, lai teritorijas plānojuma izstrādē tiek ņemtas vērā dabas, kultūrvides, cilvēku, materiālo resursu un saimnieciskās darbības daudzveidība. Atrast un izcelt pilsētā daudzveidīgās individualitātes sfērās, kas skartas plānojuma izstrādē.

Detalizācijas princips – nodrošina, ka teritorijas plānošana nacionālajā, reģionu, rajona un vietējo pašvaldību līmenī tiek paredzēta ar atšķirīgu detalizācijas pakāpi. Pilsētas teritorijas plānojumā tiek uzrādītas teritorijas, kurām vietējā pašvaldību līmenī nepieciešams izstrādāt detālplānojumus.

Konkurences princips – nodrošina, ka teritorijas plānojums rada vienlīdzīgus priekšnoteikumus uzņēmējdarbībai.

Nepārtrauktības un pēctecības princips – nodrošina, ka mainoties spēkā esošajam plānojuma pamatojumam, teritorijas plānojums tiek grozīts, saglabājot tās teritorijas plānojuma daļas, kuru pamatojums nav mainījies.

Atklātības princips – nodrošina, ka teritorijas plānojums tiek izstrādāts, iesaistot sabiedrību un nodrošinot informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu. Tika uzklausīti un ņemti vērā gan zemes īpašnieku priekšlikumi par teritoriju izmatošanu, gan pilsētas iedzīvotāju vēlmes.

Daugavpils teritorijas plānojuma mērķis ir ilgspējīgas un līdzsvarotas Daugavpils pilsētas attīstības veicināšana, kultūras un dabas mantojuma saglabāšana nākamajām paaudzēm, dzīves, darba un atpūtas kvalitatīvu apstākļu nodrošināšana pilsētas iedzīvotājiem un viesiem.

1.3. Teritorijas plānojuma izmantošana un pielietošana

Teritorijas plānojums ir saistošs Daugavpils domes politikas dokuments. Teritorijas plānojums ir visiem pieejams, stratēģisks uz tālejošu pilsētas teritorijas attīstību virzīts pilsētas vadības un kontroles līdzeklis. Teritorijas plānojums ir līdzeklis Daugavpils attīstības plāna īstenošanai un tā ilgtermiņa programmu realizēšanai.

Daugavpils teritorijas plānojums, kā dokuments attiecas uz:

- Daugavpils pilsētas domi, tās pakļautībā esošajām nodaļām, pašvaldības uzņēmumiem un budžeta iestādēm – to iesniegto priekšlikumu realizēšanai;

- uzņēmējiem un kapitāla ieguldītājiem, savu projektu, apbūves ieceru, uzņēmumu paplašināšanas realizēšanai, atbilstoši plānojumā iestrādātajam teritorijas atļautās izmantošanas veidam;
- zemes īpašniekiem, savu īpašumā esošo teritoriju tālākai attīstībai;
- vietējiem un ārzemju investoriem, informācijai par Daugavpils nākotnes attīstības iespējām un nosacījumiem.

1.4. Daugavpils teritorijas plāna 2006.- 2018.gadam sastāvdaļas

Paskaidrojuma raksts (sējums I)

Teritorijas izmantošanas attīstības aprakstošā daļa. Tajā raksturota pilsētas vide, sniegti pamatdati par pilsētas saimniecisko dzīvi. Paskaidrojuma rakstā sniegti teritorijas pašreizējās izmantošanas apraksts un teritorijas attīstības priekšnoteikumi; aprakstīti teritorijas attīstības mērķi un virzieni, izklāstīti vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma risinājumi un to pamatojums.

Grafiskā daļa (sējums II)

Kartogrāfiskais materiāls atspoguļo pilsētas teritorijas pašreizējo un plānoto izmantošanu, plānotās satiksmes infrastruktūras attīstību, aizsargjoslas un teritorijas, kurām jāizstrādā detālplānojumi, parāda kultūrvēsturisko pieminekļu un dabas aizsardzības objektu teritorijas. Atsevišķas kartes - shēmas raksturo pilsētas inženiertehnisko komunikāciju infrastruktūru, aktuālākos apbūves rajonus.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (sējums III)

Tajos iekļauta informācija par atļauto un aizliegto Daugavpils pilsētas teritorijas izmantošanu, zemes gabalu sadalīšanas, apvienošanas un robežu pārkārtošanas noteikumi, prasības apbūves intensitātei un blīvuma rādītājiem, augstuma ierobežojumiem, inženierkomunikāciju būvniecībai, rekonstrukcijai, ekspluatācijai, jaunai satiksmes infrastruktūrai un esošās infrastruktūras rekonstrukcijai, dabas teritoriju izmantošanai un apstādījumu ierīkošanai, īpaši aizsargājamo kultūrvēsturisko teritoriju un kultūras pieminekļu aizsardzībai u.c.

Vides pārskats (sējums IV)

Vides pārskatā iekļauta informācija par teritorijas plānojumā iespējām ietekmēm uz ekoloģisko situāciju, vides stāvokļa prognozes, ieskaitot tiešās un netiešas, sekundārās un primārās ietekmes, attīstības scenārijus un vides monitoringa programmu

Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi (sējums V)

Pārskatā apkopota informācija, kas izmantota vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādei: pašvaldības lēmumi par teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu, darba uzdevuma apstiprināšanu, sabiedriskās apspriešanas organizēšanu; uzraudzības grupas sēžu protokoli, līgumu kopijas starp pašvaldību un izstrādātāju. Pārskatam pievienoti sabiedriskās apspriešanas materiāli, institūciju sniegtā informācija, nosacījumi un atzinumi, kā arī ziņojums par vērā ņemtajiem un noraidītajiem fizisko un juridisko personu priekšlikumiem un iebildumiem.

1.5. Plānojuma atbilstība augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem

Saskaņā ar LR likumu "Par pašvaldībām", pašvaldībām ir aktīvi jāiesaistās reģionālajā plānošanā un teritorijas attīstības stratēģiju izstrādē, lai ar reģionālo attīstību saistīto jautājumu risināšana un līdzsvarota attīstība noritētu pēc iespējas efektīvāk.

Daugavpils pilsētas teritorijas plānojumā detalizētas augstāka līmeņa teritorijas plānojumos noteiktās prasības, objekti un teritorijas. Izstrādājot Daugavpils pilsētas teritorijas plānojuma tika ņemti vērā sekojoši augstāka līmeņa plānošanas dokumenti

- Nacionālais plānojums, kas atrodas izstrādes stadijā,
- Nacionālais vides politikas plāns 2004.-2008.gadiem (2003.).
- Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma (1999.).
- Valsts civilās aizsardzības plāns (2004.);
- Valsts civilās aizsardzības plāns (2005.);
- Ekotūrisma attīstības stratēģija (2001.);
- Latvijas tūrisma attīstības nacionālā programma 2001.-
- 2010.gadam (2001.);
- Nacionālā programma "Kultūra 2000.-2100." (2003.);
- Latvijas ilgtermiņa ekonomiskā stratēģija (2001.);
- Latvijas Mazo un vidējo uzņēmumu attīstības programma
- 2004.-2006.gadam (2004.);
- Transporta attīstības nacionālā programma 2000.-2006.gg.
- (aktualizēta 2002.g);
- Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas
- īstenošanai 2004.-2006.gg.;
- Latgales telpiskais struktūrplāns (2004.g);
- Latgales attīstības plāns (2000.g.);
- Latgales pilsētu Attīstības stratēģija (2001.g.);
- Latgales tūrisma ilgspējīgas attīstības rīcības plāns (2003.);

Kā arī ņemti vērā sekojošie dokumenti:

- Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns (2003.);
- VĢMA Ziņojums "Upju baseinu apgabalu raksturojums. Antropogēno slodžu uz pazemes un virszemes ūdeņiem vērtējums. Ekonomiskā analīze" (2005.);
- Daugavpils rajona civilās aizsardzības pasākumu plāna projekts;

2. DAUGAVPILS PLĀNA KOREKCIJAS PROJEKTA 1995.-2005.GADAM IZVĒRTĒJUMS

2.1. Ekonomiskās situācijas raksturojumus

Izvērtējot iepriekšējo pilsētas teritorijas attīstības plānu, turpmāk tekstā „TP", laika periodā no 1995.-2005.gadam, ievērots pēctecības princips. Tā realizācijas izvērtējumā parādītas vājās un stiprās puses, apzinātas pretrunas, kas atklājušās tā realizācijas gaitā un kas būtu jānovērš, izstrādājot jauno Daugavpils teritorijas plānojumu.

Iepriekšējā plānojuma realizācija notika laika periodā, kad savu kulmināciju sasniedza privatizācijas process un zemes reformas aktīvākā fāze. Privatizācijas procesā, kad lielākajā pilsētas teritorijā esošo rūpniecības uzņēmumu privatizācija notika caur Valsts privatizācijas aģentūru, novēroti nepārdomāti un līdz galam neatrisināti procesi, kuru gala rezultāta negatīvās sekas redzamas pašreizējā situācijā.

Likvidētie Valsts uzņēmumi **tika nepārdomāti sadalīti** bez zemes teritoriju piesaistīšanas ēkām. Ēkas un būves tika pārdotas. Pašvaldības institūcijas, iepazīstoties ar pirkuma līgumiem starp fiziskām personām un Privatizācijas aģentūru vai uzņēmumu likvidatoriem secina, ka ir pārdoti asfalta laukumi, estakādes, dzelzceļa sliežu atzari, apgaismes stabi, siltumnīcu un citu ēku paliekas pēc kādreizējām bilances uzskaites kartiņām. Arī zemes gabalu piesaistīšana bija haotiska, bez detālplānojumu un teritoriju sadalīšanas. Rezultātā izveidojās situācija, kad uzņēmēji, kuri grib izveidot savus darboties spējīgus uzņēmumus, nevar attīstīties, jo kāds dzelzceļa sliežu pievads pieder citai personai. Iespēju robežās jaunajā teritorijas plānojumā un apbūves noteikumos iestrādāti mehānismi šī procesa tiesiskai sakārtošanai un noregulēšanai. Šāds likvidācijas un sadalīšanas process skāra sekojošos pilsētas uzņēmumus:

- apavu kombinātu "Daugava";
- Mēbeļu kombinātu;
- Uzņēmumu "Dauer";
- Uzņēmumu "Sistēma";
- Rūpnīcu "Dauteks";
- Autoremonta rūpnīcu;
- AK-7;
- Daugavpils gaļas kombinātu;
- Daugavpils piena kombinātu;
- Uzņēmumu "Daugavpils zieds";
- Konservu rūpnīcu;
- Dzelzsbetona rūpnīcu u.c.

Pēc zemes īpašumu tiesību atjaunošanas fiziskām personām augstākminēto uzņēmumu teritorijās un ēku privatizāciju, izveidojās vairākīpašumu formas ar dažādām interesēm un vēlmēm.

Secinājums: Uzņēmumu likvidāciju, to sadalīšanu un izpārdošanu pa daļām nedrīkstēja veikt bez izstrādātiem detālplānojumiem. Taču pašvaldības pēc šī procesa tika nostādītas fakta priekšā un sastapās ar tā negatīvajām sekām.

Pašvaldības īpašuma privatizācija kopumā bija pārdomāts un ar pašvaldības institūcijām saskaņots process. Daudzdzīvokļu mājām plānveidīgi tika piesaistīti uzturēšanai un apsaimniekošanai nepieciešamie zemes gabali. Taču privatizācijas procesā netika ņemti vērā vairāki ieteikumi, kas bija atspoguļoti teritorijas plānojuma nodaļā "Mājoklis", [3] kas tiks apskatīti tālāk. "TP" neprognozēja tik strauju rūpniecības uzņēmumu sabrukumu, kā tas patiesībā notika. Tā radītās sekas – bezdarbs, iedzīvotāju dzīves līmeņa kritums un ekonomiskie rādītāji ar negatīvu bilanci. Jaunajā teritorijas plānojumā bijušajām rūpniecības uzņēmumu teritorijām paredzēts cits teritorijas izmantojums.

Sīkāks pilsētas ekonomiskais raksturojums uzrādīts pilsētas attīstības plānā.

Statistikas dati liecina, ka pilsētā ļoti strauji, tāpat kā vidēji valstī, pieauga būvniecības apjomi. Strādājošo iedzīvotāju skaits pēc "teritorijas plānojuma" datiem 1995.gadā bija 27800 cilvēku. No kuriem – rūpniecībā strādāja – 13580 cilvēku, celtniecībā – 908. Pilsētā 2002.gada beigās strādājošo skaits sastādīja 13217,7 tūkstošus Ls, jeb par 134,9% vairāk nekā 2000.g. Pilsētā 2003.gadā strādājošo skaits sasniedza 23750 cilvēku, no tiem rūpniecībā – 8200, celtniecībā – 1500 cilvēku.

No dažādām nozarēm strauji attīstījās tirdzniecība, apkalpes sfēra (frizētavas, skaistumkopšanas saloni, solāriji, autoapkope).

Izmainījās daudzu ēku funkcionālā izmantošana. Dzīvojamajās mājās iebūvēja apkalpes objektus, galvenokārt, pilsētas nozares sabiedriskajos centros – vēsturiskajā centrā, Jaunbūvē, Ķīmiķu mikrorajonā.

Rūpniecības uzņēmumi izvietojās jau esošajās rūpnieciskajās teritorijās.

Kā rūpnieciskā izmantojuma teritorija, līdz ar uzņēmuma likvidāciju pārstāja darboties SIA "Mežciems D" pilsētas ZR daļā, Rīgas šosejas tiešā tuvumā.

Nelieli rūpnieciska rakstura uzņēmumi izveidojās bijušajās Krievijas armijas teritorijās, kur bija saglabājušās ēkas un energoresursi.

2.2. Demogrāfiskā situācija

"Teritorijas plānojuma" nodaļā par demogrāfiju [4] redzams, ka pilsētā iedzīvotāju skaits sāka samazināties jau 1985.gadā

1985.g. – 127120 iedzīvotāji

1990.g. – 124910 iedzīvotāji

1994.g. – 121970 iedzīvotāji

Uz 2000.g. pilsētā bija prognozēti 111820 iedzīvotāji ar nelielu pieaugumu 2005.g., sasniedzot 112000 iedzīvotājus.

[3] Ģenerālā plāna korekcijas projekts, III sējums, 207.lpp. nodaļa 11.16.

[4] Daugavpils ģenerālā plāna korekcijas projekts 4 nodaļa 24-35.lpp.

Pēc datu analīzes, 2000.g. pilsētā dzīvoja 114500 iedzīvotāji, kuru skaits ar katru gadu samazinājās un 2004.g. jūlijā bija 110731, nesasniedzot plānotos rādītājus.

Iedzīvotāju skaita analīze apkopota grafikā Nr.1.1:

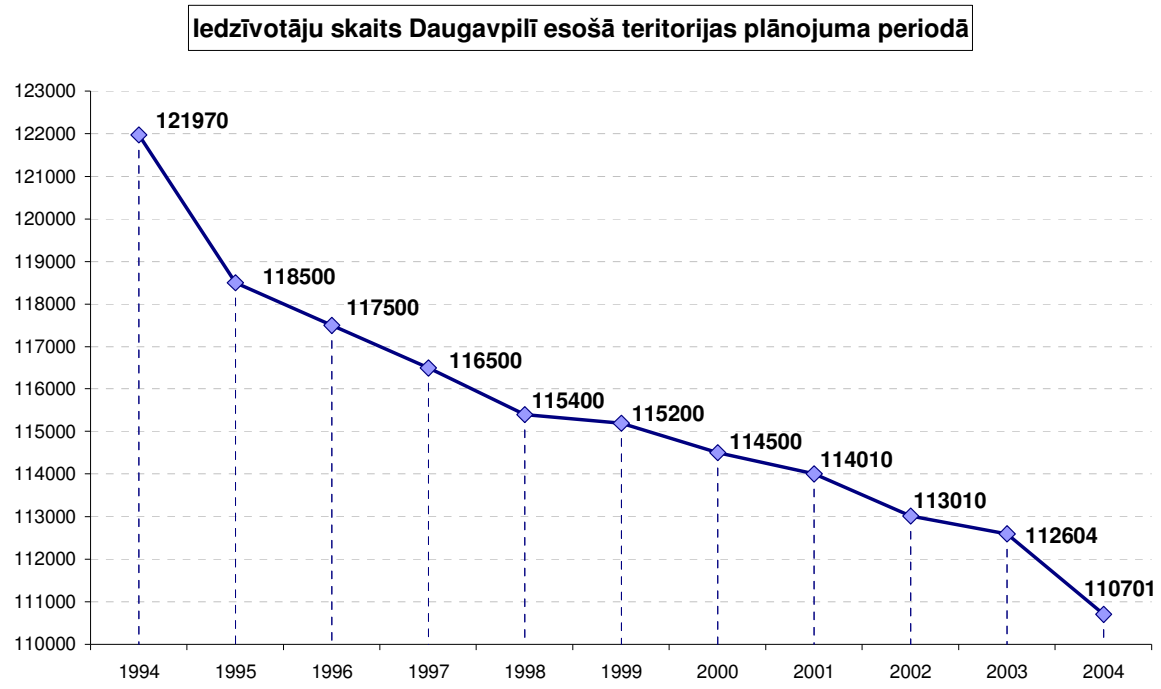

Grafiks 1.1

1991.g. bija pēdējais, kad iedzīvotāju dzimstība tikai nedaudz pārsniedza mirstību. Dzīvības un nāves līkne krustojās. Dzimstības līkne sāka iet uz leju. (Skat. grafiku Nr.1.2)

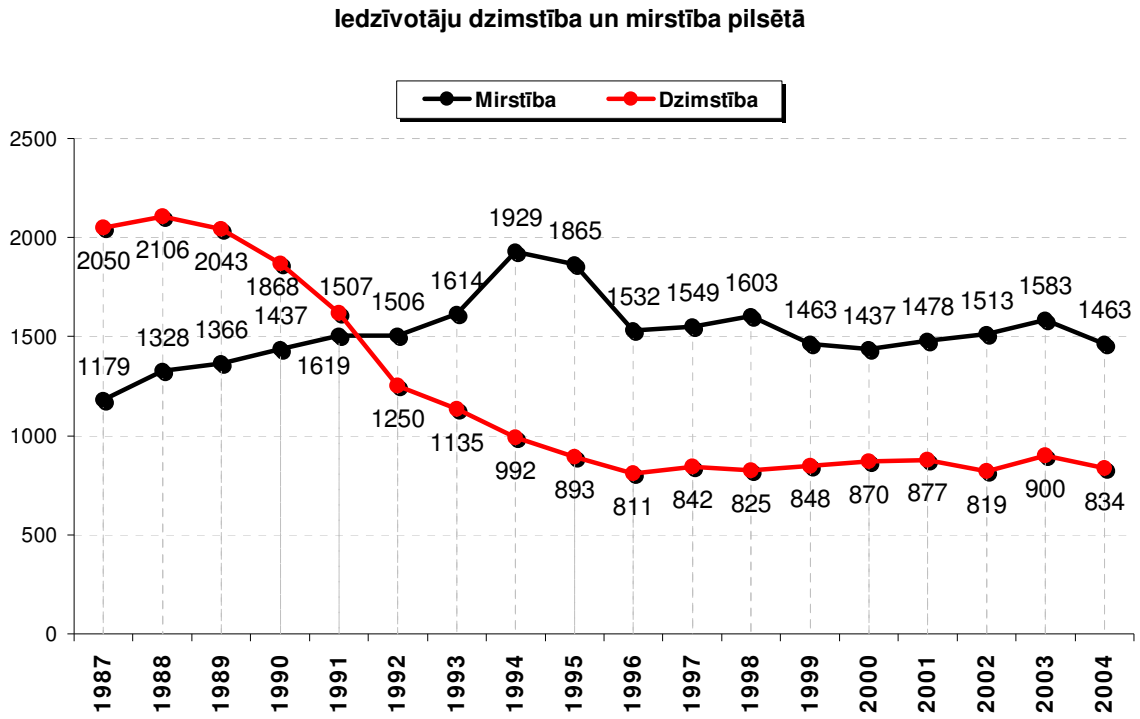

Grafiks 1.2

Negatīvā pilsētas iedzīvotāju pieauguma bilance pilsētas struktūrā teritorijas plānojuma periodā radīja sekojošus procesus:

samazinājās esošo bērnu dārzu skaits. Tos pārprofilēja par dažādu, citu funkciju objektiem (pārstrādes uzņēmumi, augstskola, tirgus, šūšanas fabrika u.c.). Skolnieku skaits vispārizglītojošās skolās nepalielinājās.

Pilsētas izglītības pārvalde, kuras pārziņā ir pirmskolas un vispārizglītojošās mācību iestādes, tuvākajam 12 gadu periodam neiesniedza pieteikumus par jaunu teritoriju rezervēšanu, taču lūdza saglabāt esošās, kurās galvenokārt paredzēts izvietot sporta laukumus vai nepieciešamības gadījumā uzbūvēt skolu paplašināšanai nepieciešamās telpas.

Atbalstu neguva ideja par ģimenes bērnu dārzu izveidošanu, kā piemēru ņemot Ziemeļvalstis – Zviedriju, Dāniju. Pirmsākuma stadiju sasniedza ģimenes bērnu nami. Taču šī jau ir sociālā sfēra, kas prasa īpašu izpēti un risinājumu.

Daugavpilī, neskatoties uz to, ka tā ir otra lielākā Latvijas pilsēta pēc iedzīvotāju skaita, iedzīvotāju skaits, tāpat kā visā Latgalē kopumā, samazinās; sabiedrība noveco, pilsētu atstāj izglītoti cilvēki, darba meklējumos aizbraucot uz galvaspilsētu vai ārvalstīm. Faktori, kas veicina jaunu cilvēku un vērtīgu speciālistu aizplūšanu no Daugavpils, ir vairāki – bezdarbs, zemas vidējās algas, sadzīves apstākļi, sociālā infrastruktūra un arī pilsētas imidžs.

2.3. Daugavpils dabas mantojums

“Teritorijas plānojums” kā vienu no pilsētās attīstības prioritātēm noteica dabas mantojuma saglabāšanu, degradētās vides rekultivāciju. Viena no lielākajām dabas bagātībām ir meži. Vairākām mežu teritorijām tika atjaunotas īpašuma tiesības

bijušajiem zemes īpašniekiem vai mantiniekiem, kas veica meža zemju transformāciju, pielāgojot tās apbūvei. Netika ievērotas 5.2.6.p. 5. nodaļā izteiktās rekomendācijas par atsevišķu dabas veidojumu uzskaiti, uzmērīšanu.

Daļu no savas platības zaudēja arī pilsētas parki, A.Pumpura parkā uzbūvēja Aleksandra Ņevska kapelu, Dubrovina parka jaunajā daļā vairākiem zemes īpašniekiem tika atjaunotas īpašuma tiesības uz zemi.

Tika rekonstruēti vairāki skvēri un parki:

- Vienības laukums ar apstādījumiem;
- Universitātes skvērs;
- "Daugavas" skvērs;
- Skulptūru dārzs pie Saskaņas skolas;
- Kandavas ielas skvērs;
- Skvērs pie pilsētas Domes;
- Centrālā pilsētas parka I kārta.

Pilsētā tika nozāģēts liels daudzums veco, pāraugušo koku, īpaši papeļu; to vietā iestādītas jaunas liepu un citu lapu koku alejas un grupas.

Pilsētā pēdējos gados izmainījās stādījumu raksturs – arvien vairāk pašmāju klimatam un raksturam piemērotos augus nomainīja Eiropas *eksoti*, dažādi skujaugi, krāšņumkrūmi. Dārzu veidošanas māksla profesionālā līmenī kļuva par pierastu dzīves un vides kvalitātes uzlabošanas faktoru. Nepievilcīgie sakņu dārzi gar pilsētas maģistrālēm, īpaši iebraucamajām vietām, tomēr turpina pastāvēt, radot nepievilcīgu ainavu.

Tika izstrādāti vairāki projekti par Daugavpils cietokšņa kanālu ūdens sistēmas līdzsvarošanu, taču to realizācija nebija kvalitatīva un pilnīga. Ezeru krastos veidojās privātmāju apbūve, kuras mērķis bija radīt cilvēkvides ainavu un infrastruktūru. Pēc uzņēmēju iniciatīvas tika sagatavots projekts Eiropas fondu piesaistīšanai par Stropu ezera ekosistēmas uzlabošanu un krastu labiekārtošanu.

2.4. Daugavpils kultūrvēsturiskais mantojums

Daugavpils vēsturiskais centrs, kas kopš 1984.g. ir Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis, 10 gadu laikā piedzīvoja visstraujāko attīstību, jo interese uzbūvēt objektu tieši centrā bija vislielākā. Vēsturiskajā centrā vairākums 19.gs. beigu un 20.gs. sākumā būvēto ēku bija denacionalizētas un uz tām atjaunotas īpašuma tiesības. Ēkas veiksmīgi atjaunoja to īpašnieki vai citas personas, kas tās iegādājās. Valsts īpašumā esošās ēkas un pašvaldības ēkas nepietiekamo līdzekļu dēļ palika neatjaunotas. Vēsturiskajā centrā bija uzbūvēti vairāki svarīgi sabiedriskās nozīmes objekti – 1.ģimnāzijas piebūve, autostacijas rekonstrukcija, bet tā aizsargzonā – tirdzniecības centrs "Rimi" un viesnīca, "Ditton" tirdzniecības centrs, atpūtas centrs "City center", sakarā ar to, ka vēsturiskajā centrā dzīvo vairāk nekā 23000 iedzīvotāju, dzīvošanas funkcija nemazinājās – tieši otrādi – iekškvartālos būvējas jaunas mājas ar modernu plānojumu. Arī daudzas vēsturiskās ēkas pēc restaurācijas izmanto dzīvošanai.

No iznīcības netika paglābta vēsturisko atpūtas rajonu – Stropu un Mežciema koka apbūve, atsevišķas ēkas Jaunbūvē, Gajokā, kā arī bijušās cara laika kazarmas, jo tās nebija iekļautas vietējās nozīmes arhitektūras piemineklu sarakstā. **Daugavpils cietoksnis,** kā unikāls Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis, pēdējo gadu laikā bija vispopulārākais objekts, kuram tika veltīta ļoti liela sabiedrības un masu mēdiju uzmanība. Par cietokšņa saglabāšanu 2004.g. tika pieņemts īpašs MK lēmums un Daugavpils pilsētas dome uzsāka cietokšņa detālplānojuma izstrādi.

Savlaicīgi pieņemtie ierobežojumi "Apbūves noteikumos", kas attiecas uz pilsētas vēsturisko apbūvi, pasargāja to no nejaušām būvēm. Centra kā harmoniskas kultūrvēsturiskas vienības attīstībai, nopietnus šķēršļus liek arvien straujāk pieaugošā transporta kustība, īpaši vieglais privātais transports.

Novērojami patvaļīgi dzīvokļu pārbūves gadījumi, kad vēsturisko ēku fasādēs parādās plastikāta logi ar savādāku rūtojumu vai bez tā, vērtīgās koka durvis tiek nomainītas ar lētām, plastikāta durvīm. Pilsētas dome un Būvvalde kopā ar Valsts kultūras piemineklu aizsardzības inspekciju ir uzsākusi nopietnu cīņu ar šādiem gadījumiem.

2.5. Inženierkomunikācijas

2.5.1. Ūdensapgāde

Pilsētas ūdensapgāde un izlietoto notekūdeņu novadīšana atrodas uzņēmuma SIA "Daugavpils ūdens" pārziņā. Apmēram 78% no kopējiem lietotājiem izmanto tieši šī uzņēmuma pakalpojums. Izņēmums ir privātapbūves teritorijas, kur nav centralizēta ūdensvada un kanalizācijas tīkla.

Aprēķina periodā tika realizēta Daugavpils pilsētas iedzīvotāju ūdensapgāde ar tīru (bez hlora apstrādes) pazemes ūdeni. Tika uzbūvēta ūdens iegūtne "Ziemeļi" – 8,5 km no Forštadtes mikrorajona, ar aku maksimālo dziļurbumu 150m, kā arī atdzelžošanas stacija. No pazemes ūdens gūtnes "Ziemeļi" sūkņu stacijas uzbūvēja d-500 ūdensvadu līdz Tartu ielai.

Līdz ar šī vērīgā projekta realizāciju, Daugavpils kļuva viena no pirmajām Latvijas pilsētām, kura apgādāta ar tīro pazemes ūdeni. Ūdensņemšanas vietām "Ziemeļi", "Vingri" un "Kalkūni" tika izveidotas un apstiprinātas aizsargjoslas.

Maģistrālo ūdensvada tīkla kopējais garums ir 228 km.

2.5.2. Kanalizācija

Kanalizācijas sistēma Daugavas labajā krastā sastāda 96%, kreisajā 4% no kopējā kanalizācijas tīkla kopgaruma, kas sastāda 185 km. Sistēmu uztur 24 notekūdeņu pārsūknēšanas stacijas. Galvenā pārsūknēšanas stacija ir "Kandava" ar jaudu 47000 m^3/diennaktī. Pēc attīrīšanas iekārtas rekonstrukcijas, kad mehāniskajai attīrīšanai pievienojās arī bioloģiskā attīrīšana, uzlabojās notekūdeņu kvalitāte, taču smaka palika, kas ir viena no lielākajām pilsētas problēmām.

Uzsākta projektu izstrāde vairāku privātapbūves rajonu ūdensapgādei un notekūdeņu novadīšanai – Ruģeļi, Jaunbūve.

2.5.3. Elektrotīkli

Aprēķina periodā ļoti strauji pieauga elektroenerģijas patēriņš, kas ir dzīves līmeņa uzlabošanās rādītājs. Neskatoties uz to, ka samazinājās rūpnieciskais elektroenerģijas patēriņš, tas strauji pieauga sadzīvē. Pilsētu apkalpo VAS "Latvenergo" Austrumu elektriskie tīkli.

Tika rekonstruētas vairākas ielu apgaismojuma gaisa vadu līnijas Grīvā, Viduspoguļankā. Uzbūvētas vairākas transformatoru apakšstacijas. Sakarā ar vairāku jaunu un jaudīgu objektu būvniecību, problemātiska kļuva pilsētas centrālās daļas elektroapgāde. Tāpēc nepieciešama jaunas TA būvniecība. Jaunos privātmāju apbūves rajonos, kuri ļoti veiksmīgi attīstās pilsētā, rodas problēmas ar elektroapgādi, jo VAS "Latvenergo" finansē tikai 40% no plānotajiem ieguldījumiem. 60% jākompensē pašiem patērētājiem. Ļoti bieži šie izdevumi ir nesamērīgi lieli, salīdzinot, piemēram, ar privātmāju izmaksām.

2.5.4. Dabas gāze

Aprēķina periodā strauji palielinājās dabas gāzes vadu izbūve pilsētā, ņemot vērā gāzes cenu, labākas ekspluatācijas īpašības un mazāku ekoloģisko kaitīgumu. Pilnībā realizēta paredzētā vidējā spiediena gāzes vada būvniecība Jaunbūvē, Ruģeļos, Čerepovā, uz Vecstropiem, pilsētas vēsturiskajā centrā ar pievadu līdz tiltam pāri Daugavai. Dabas gāzes tīklam pieslēgti vairāk kā 3000 sašķidrinātās gāzes abonementu Jaunbūvē un uzstādīti vairāk kā 30 000 abonentu skaitītāju dabīgās gāzes patēriņa kontrolēšanai. Uz dabīgās gāzes patēriņu pārgāja lielākie rūpniecības uzņēmumi, siltumcentrāles Nr.1, Nr.2, Nr.3 un Cietokšņa katlu māja.

Izstrādātas shēmas Ruģeļu rajona, Grīvas, Judovkas, Kalkūnu un Nīderkunu gazifikācijai.

2.5.5. Sakaru tīkli

Aprēķina periodā tika realizēta "Lattelekom" sakaru tīklu rekonstrukcija vairākos pilsētas rajonos, kas bija orientēta uz telekomunikāciju modernizāciju. Pilsētas teritorijā tika uzstādīti moderni taksofoni.

LMT un Tele-2 mobilo telefonu tīklu ierīkošana Daugavpilī samazināja "Lattelekom" abonementu skaitu. Mobilo sakaru torņu būvniecība Čerepovā, Mežciemā un Vizbuļos nodrošināja mobilo sakaru tīkla pieejamību visā pilsētas teritorijā.

2.5.6. Siltumtīkli

Aprēķina periodā siltumapgādes Nr.1, Nr.2, Nr.3 un Cietoksnī tika pārnestas uz dabas gāzi.

2.5.7. Vājstrāvu tīkli

Pilsētā 1999.gadā tika uzsākta SIA "Dautkom TV" televīzijas aizsargkanalizācijas kabeļu būvniecība. Kabeļu tīkls bija uzbūvēts Jaunbūvē, Ķīmiķu ciematā, pilsētas vēsturiskajā centrā, Jaunajā Forštadtē, Esplanādē, Čerepovā un Ruģeļos.

2.6. Transports un sakari

Transports ir viens no svarīgākajiem pilsētas infrastruktūras elementiem, kas nodrošina pilsētas pastāvēšanu un dzīvotspēju. Pēdējos gados transporta problēmas ir kļuvušas daudz lielākas, sakarā ar straujo automašīnu skaita, īpaši privātā autotransporta palielināšanos.

Pašreiz pilsētā reģistrēto transporta līdzekļu kopskaits uz 01.01.2004.g. ir 29 109 vienības, no kurām vieglais autotransports – 21 914 vienības, kravas auto – 3257. Sadalot uz iedzīvotāju skaitu tas ir 26,2 transportu līdzekļi uz 1000 iedzīvotājiem, jeb 19 auto uz 1000 iedzīvotājiem.

Automašīnu skaita pieaugšanas dinamiku skat. grafikā "5". Pašreiz pilsētā ir no jauna uzbūvētas un darbojas 17 degvielas uzpildes stacijas, 21 prasībām atbilstoša automobiļu maksas stāvvieta. Tomēr auto novietošanas problēma vēl pastāv. Joprojām populārs ir sabiedriskais transports, jo tas pārvadā lielu skaitu pasažieru. Sīkāka analīze par pilsētas autotransportu dota pilsētas attīstības plānā, tāpēc šajā darbā tas netiek skatīts.

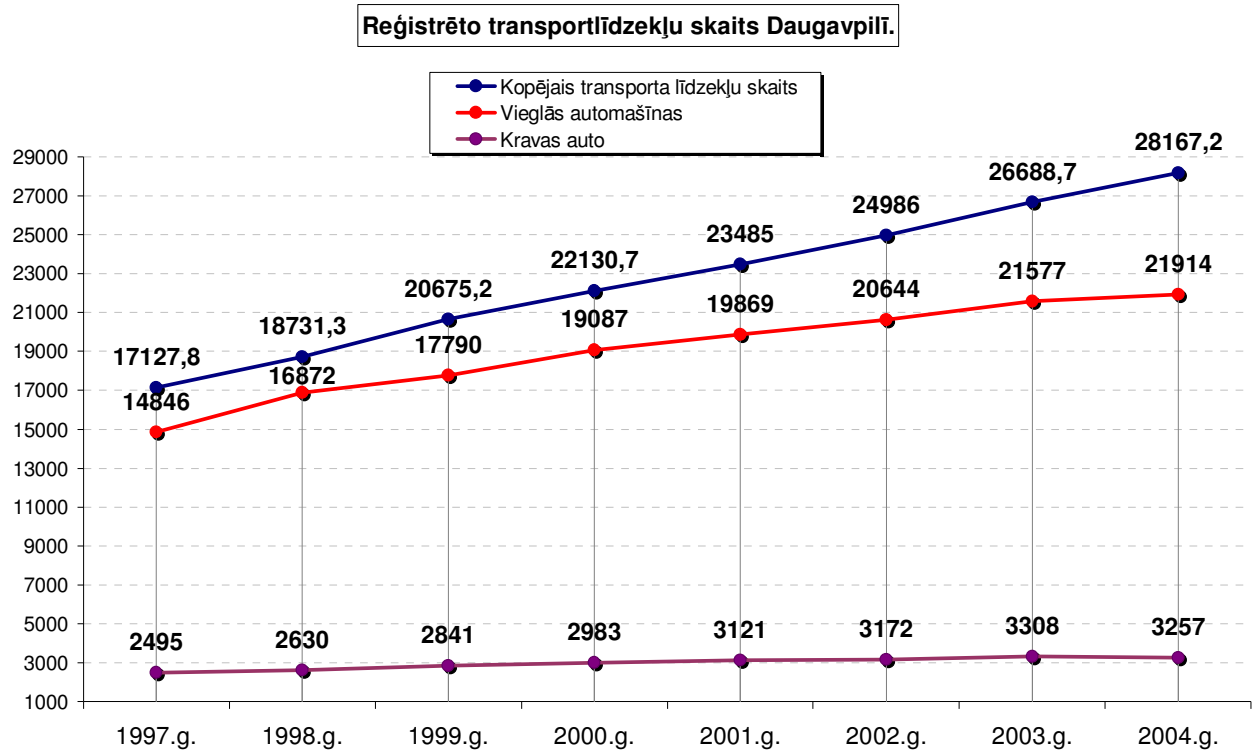

Grafiks 1.3

Aprēķina periodā VAS "Latvijas dzelzceļš" uzsāka darbu pie sava lielā uzņēmuma teritoriālās sakārtošanas, uznesot aizsargjoslas.

Pilsētā tika realizēta **centrālās autostacijas rekonstrukcija**, kas ievērojumi uzlaboja pasažieru apkalpošanu un servisu.

Daudzām svarīgām ielām veikts kapitālais remonts, uzlabojot to segumu.

Satiksmes autobusu pasažieru ērtībai tika uzstādītas jaunas, mūsdienīgas autobusu pieturas.

Tramvaja maršrutu līniju uzlabošana, palielinot līniju garumu, netika realizēta. Tika uzbūvētas mūsdienīgas, modernas tramvaju pieturas.

Transporta kustība pilsētā ievērojami uzlabojās pēc jaunās kustības shēmas izstrādāšanas.

Garāžu būvniecība zaudēja savu aktualitāti un netika plānotas jaunas teritorijas to būvniecībai. Salīdzinot ar 1994.gada rādītājiem, ielu kopgarums pilsētā palielinājās par 21,44 km, bet ielas ar asfalta un betona segumu – par 38,59km.

Minimālajā programmā uz 3 gadiem bija atjaunots Lāčplēša ielas segums, Patversmes un Nometņu ielu renovācija, kā arī iekšpagalmos izveidotas stāvvietas iedzīvotāju vai attiecīgā kvartāla ietvaros strādājošo automašīnām.

Programmā 10 gadiem bija realizēts liels projekts, Cietokšņa – Stacijas, Kārklu – Vidzemes ielu transporta mezgls, kurā ietilpa:

- Kraujas ielas izbūve no Cietokšņa ielas līdz Stacijas ielai;
- Stacijas iela;
- Pārvads pāri dzelzceļa līnijai;
- Kārklu iela;
- Kārklu – Vidzemes ielas tunelis;
- Vidzemes ielas pieslēgums;
- Uzsākta projekta izstrāde Cietokšņa un Daugavas ielu saslēgumam un Vidzemes Piekrastes tunelim, kas savienos Forštadtes rajonu ar Jaunbūvi.
- Kandavas – Sporta ielas riņķa kustības mezgla izbūve.

2.7. Plānojuma struktūra un teritoriju izmantošana

Pamatā tika saglabāts "TP" noteiktais teritorijas zonējums. Nelielas izmaiņas ir veiktas, pieņemot attiecīgus Domes lēmumus.

2.7.1. Dzīvojamā apbūve

Tā tika veidota, galvenokārt, palielinot apbūves blīvumu esošajā apbūvē. Atsevišķos kvartālos, palielinot apbūves blīvumu tika uzbūvētas dzīvojamās ēkas (Raiņa ielā 26B, 26C).

Projektā tika realizēta vadlīnija, kas attiecas uz ģimeņu māju būvniecību, kā visperspektīvāko mājokļu apbūves veidu. Esošajā apbūvē, nedaudz palielinot apbūves blīvumu, palielinot dzīvojamo māju apbūves laukumus un apjomu, tika veiktas rekonstrukcijas. Līdz ar ģimenes māju rekonstrukciju uzlabojās vide, morāli un fiziski novecojošo māju izskats. Bieži vien, veicot nepārdomātu māju renovāciju un tās apšujot ar nepiemērotiem materiāliem, pasliktinājās māju izskats, īpaši vēsturiskajā koka apbūvē, kad apšujot tās ar lēto materiālu "Saiding" vēsturiskā apbūve zaudēja savu individualitāti. Vairākos rajonos uzlabojās māju inženierapgāde, jo mājas pieslēdza pilsētas ūdensapgādei un kanalizācijai. Izbūvējot dabas gāzes vadus Ruģeļos, Forštadtē un Viduspoguļankā, radās iespēja pieslēgties pie ekoloģiski tīra apkures veida. Neliels dārza māju procents bija pārbūvēts par ģimenes mājām.

Lai veicinātu ģimenes māju sakārtošanu, pilsētas Dome organizēja vairākus konkursus par sakoptāko ģimenes māju teritoriju, skaistāko dārzu.

2.7.2. Darījumu un iestāžu teritorijas

Vispopulārākais teritorijas izmantošanas veids aprēķina periodā, īpaši vēsturiskajā centrā, tā tuvumā, gar svarīgākajām ielām.

2.7.3. Rūpnieciskās teritorijas

Sakarā ar lielo rūpniecisko uzņēmumu likvidāciju, rūpnieciskās teritorijas pārdzīvoja krīzi. Vairākas teritorijas tika pārveidotas par darījumu zonām. Lielas rūpnīcu teritorijas ir degradētas, jo daudzajām tukšajām ēkām nav pielietojuma. Bijušās Daugavpils ķīmiskās šķiedras rūpnīcas teritorijā pilsētas Dome industriālajā parkā par ES līdzekļiem realizēja ielu rekonstrukciju. 2002.g. uzbūvēja asfalta rūpnīcu, kas pilsētai bija neizdevīga ražotne.

2.7.4. Atpūtas zonas

Mežciems un Stropi ir divas pilsētas atpūtas un zaļās zonas, kas nepiedzīvoja plānoto attīstību. Zaļās zonas tika saglabātas, taču Mežciemā "TP" periodā pārstāja funkcionēt bijušais sanatorijas "Mežciems" komplekss un Celtnieku profilaktorijs. Arī Stropu rajonā pārstāja darboties kādreiz tik populārie atpūtas profilaktoriji, policijas sporta klubs u.c. objekti.

Stropos un Mežciemā bijušie īpašnieki vai to pārmantotāji būvēja ģimenes mājas, kas bija vienīgā apbūve šajos rajonos.

2.7.5. Centru sistēmas

Attīstījās pilsētas vēsturiskais centrs, kurā tika rekonstruēta esošā apbūve un uzbūvēti vairāki jauni objekti.

Attīstījās Ķīmiķu rajona centrs gar Smilšu - Jātnieku ielām, lielākais centrs gar 18.Novembra ielu. Attīstību neguva Forštadtes un Ruģeļu centri. No vēsturiskā centra uz Dzelzceļnieku slimnīcu tika pārcelts tuberkulozes dispansers, bet pēc rekonstrukcijas tā vietā izveidoja Tiesu namu.

Dzīvojamo māju pirmajos stāvos iekārtoja sabiedriska un komercrakstura telpas.

2.7.6. Nodrošinājums ar mājokļiem

Mājoklim ir liela nozīme sabiedrības attīstībā, tas ir svarīgs valsts politiskais un ekonomiskais rādītājs. Aprēķina periodā praktiski netika būvētas daudzstāvu mājas, jo pieprasījums pēc dzīvokļiem daudzstāvu mājās bija neievērojams.

Uzņēmējsabiedrības uzbūvēja dažas daudzstāvu dzīvojamās mājas ar uzlabotiem dzīvokļu plānojumiem.

SIA "Lokanība" Šūņu ezera krastā uzbūvēja vienīgo ģimenes māju apbūves ciematu "Ezerciems" ar 24 mājām.

SIA "Dzīvokļu un komunālās saimniecības uzņēmuma" apsaimniekošanā ir daudzstāvu mājas, daudzas ir denacionalizētas. 1994.gadā, izstrādājot "TP" tika veikta sīkāka analīze par iedzīvotāju skaitu daudzstāvu mājās un ģimeņu mājās. Dati bija apkopoti Shēma Nr. 1.1.

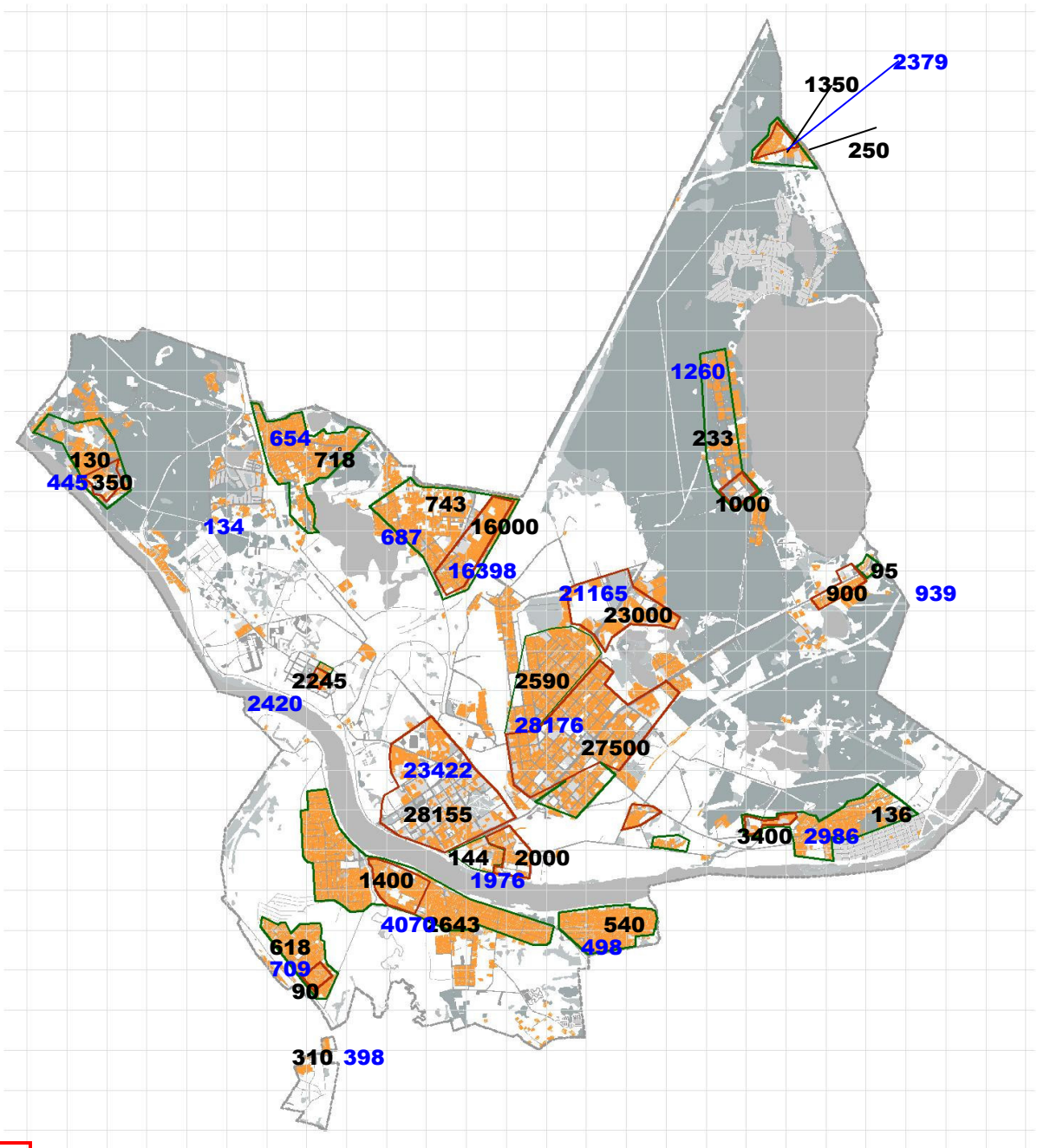

Daudzdzīvokļu fonds

Individuālais dzīvojamais fonds

25 Iedzīvotāju skaits 1995. gadā

68 Iedzīvotāju skaits 2004. gadā

Shēma Nr. 1.1. Iedzīvotāju skaita sadalījums pa dzīvojamiem rajoniem. 1995. gada un 2004. gada apkopota statistika.

Pēc pašreizējās informācijas dati ir nedaudz mainījušies, galvenokārt, samazinoties iedzīvotāju skaitam pilsētā, īpaši – iedzīvotāju skaitam daudzstāvu mājās. Privātmāju skaits sarucis tikai nedaudz, jo palielinājies tajās reāli dzīvojošo cilvēku skaits.

Aprēķina periodā turpinājās ģimenes māju būvniecība. Vidēji gadā ekspluatācijā nodeva no 30-50 dzīvojamajām mājām (sk. grafiku 1.4). Ģimenes māju būvniecība notika, galvenokārt, uz īpašumā esošajām īpašnieku zemēm. Taču pilsētas Dome, īstenojot mājokļu apbūves politiku, iedalīja zemes gabalus ģimenes māju būvniecībai rajonos, kuriem bija izstrādāti detālplānojumi vai uz apbūves intensifikācijas rēķina (sk. grafiku 1.5.).

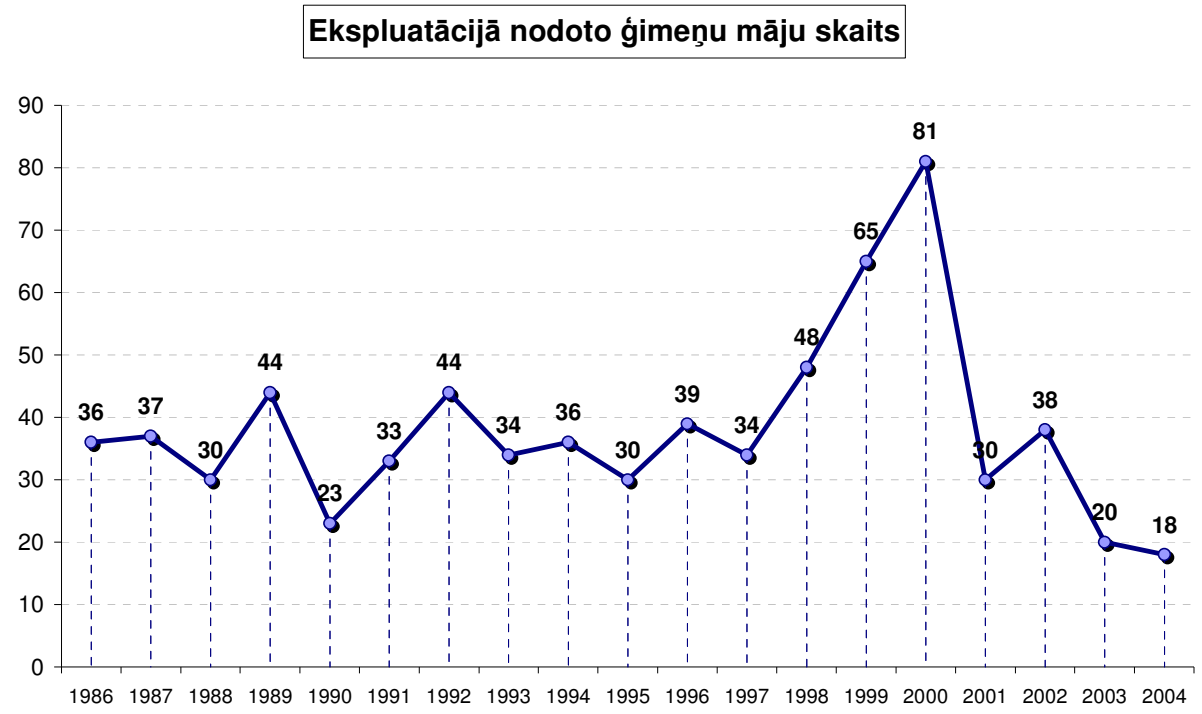

Grafiks 1.4

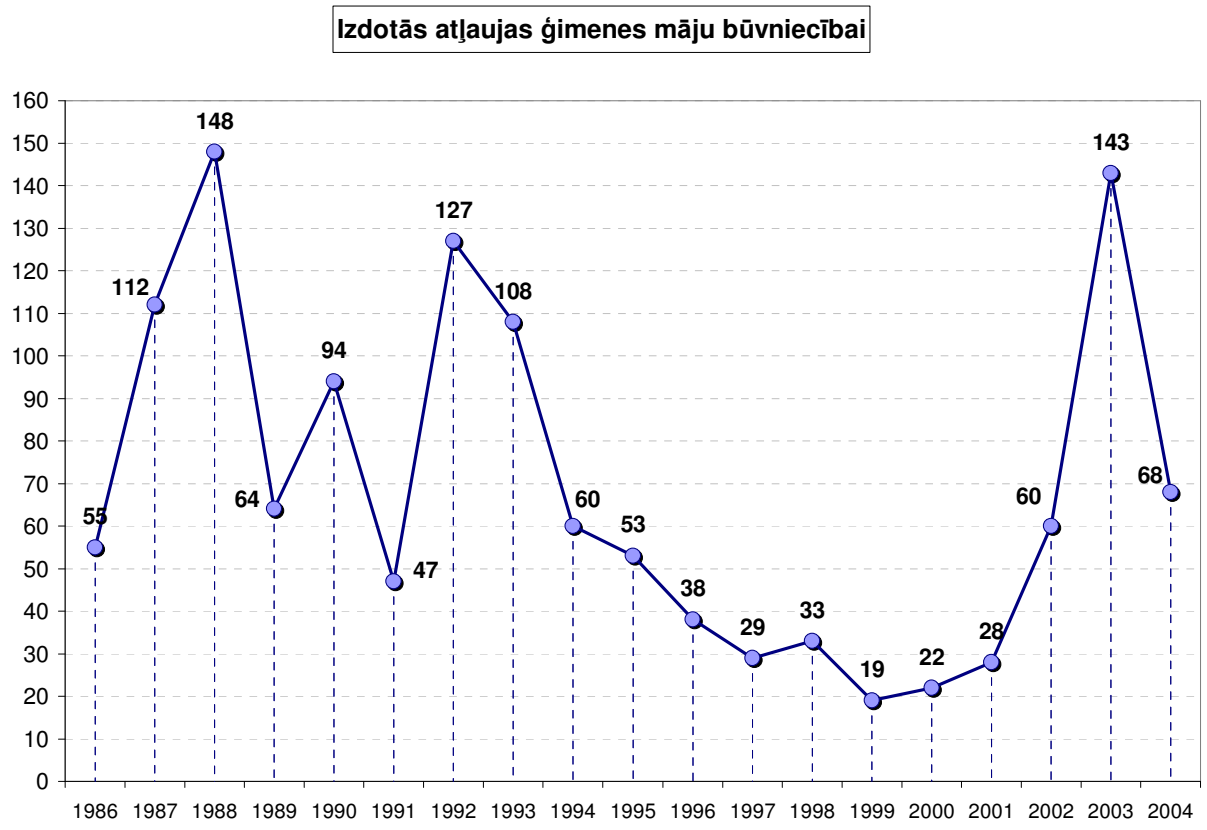

Grafiks 1.5

Vidējā ģimenes māju kopējā platība 120-160 m2. Populārākais stāvu skaits – 1 ½ . Vidējais zemes gabalu lielums – 1200 –1800 m2. Lielākoties, ģimenes mājas rajonos, kur ir komunikācijas, pieslēgtas pie inženiertīkliem. Taču tādos rajonos kā Viduspoguļanka, Grīva, Nīderkūni un Kalkūni joprojām ir lokālā ūdensapgāde, ūdeņu novadīšana. Daudzu ģimenes māju īpašnieki ir pieslēgušies pie dabas gāzes apkures. Pilsētas Dome 2004.gadā izstrādāja detālplānojumu Ruģeļu ciematam. Tajā būs iespējas uzbūvēt 80 ģimenes mājas, pieslēdzot tās pie visām inženierkomunikācijām.

2.7.7. Iedzīvotāju apkalpe

Apkalpes centri aprēķina periodā izmainīja savu agrāko novietni un izveidojās tur, kur bija vislielākais pieprasījums. Visvairāk attīstījās veikalu, aptieku, skaistumkopšanas salonu, medicīnisko pakalpojumu, frizētavu un darbnīcu tīkls.

Ēdināšanas iestāžu tīkls izveidojās, galvenokārt, pilsētas vēsturiskajā centrā un lielāko sabiedrisko centru tuvumā.

Savu nozīmi zaudēja tādi pakalpojumi kā remontdarbnīcas (apavi un apģērbi), ķīmiskās tīrītavas.

Ievērojami palielinājās banku tīkls ar norēķinu grupām dzīvojamos rajonos.

2.7.7.1. Medicīniskā apkalpe un veselības aprūpe

Attīstījās, galvenokārt, tikai esošajos medicīniskās apkalpes centros. Centrālajā slimnīcā izveidota dzemdību nodaļa, bērnu slimnīca, pārvietots plaušu dispansers. Ruģeļos un Forštadtes rajonā izveidoti doktorāti. Vairākos rajonos izveidoti ārstu privātprakses kabineti un iestādes. Sakarā ar vairāku profilaktoriju (Stropu un Mežciema rajonos) likvidāciju, zuda iedzīvotāju veselības un atpūtas uzlabošanas iespējas.

2.7.7.2. Kultūra un kultūrvide

Aprēķina periodā savu funkcionālo nozīmi zaudēja vairāki kultūras nami – Dzelzceļnieku kultūras nams, Grīvas kultūras nams, VA/S "Lokomotīve" kultūras nams, kinoteātris "Daugava". Šajā laikā mainījās attieksme pret cilvēka atpūtu, kultūras vajadzību apmierināšanu. Viestura ielā uzbūvēja atpūtas centru "City center", kur ir boulinga zāle, kafejnīcas, nakts klubi. Cietokšņa ielā 60, tirdzniecības centrā "Ditton Nams" uzbūvēja boulinga zāli un būvniecības stacijā atrodas vairākas kinozāles.

Vienības laukuma rekonstrukcija, ko par saviem līdzekļiem veica pilsētas Dome, uzlaboja pilsētas centrālās daļas kultūrvidi.

Stropu estrādei pēc ugunsgrēka pilsētas Dome organizēja skiču projektu rekonstrukcijas darbiem. Taču līdzekļu trūkuma dēļ šis projekts netika realizēts.

Daugavas ielā tika uzstādīta piemiņas zīme pasaulslavenajam māksliniekam Markam Rotko.

Forštadtē uzsākta jaunas katoļu baznīcas būvniecība, kuras tornis veido savdabīgu akcentu pār esošo vienstāva apbūvi. Ievērojami bija labiekārtotas visas skolu, bērnu dārzu teritorijas.

2.7.7.3. Izglītība

Aprēķina periodā bija realizēta 1.ģimnāzijas piebūve (mācību korpuss, baseins, sporta zāle) un uzsākta vēsturiskās ēkas rekonstrukcijas projekta izstrāde.

Pēc ēkas rekonstrukcijas Saskaņas pamatskola ieguva telpas pilsētas centrā.

Sākumskolu Ruģeļos pārveidoja par skolu bērniem ar īpašām vajadzībām.

Izmantojot ES līdzekļus, tika rekonstruētas vairākas skolas. Skolu teritorijas tika saglabātas un rezervētas to perspektīvai attīstībai.

2.7.8. <u>Pilsētas telpiskās kompozīcijas jautājumi</u>

"TP" akcentē svarīgākās pilsētas struktūras un funkcionālos mezglus, kā arī atsevišķas pieslēguma vietas pie pilsētas maģistrālēm, kā arī uztveres asis. Telpiskā plānojuma struktūrā galvenās kompozīcijas pamats ir Daugava ar aizsargdambi posmā no Mežciema līdz 18.Novembra ielai.

Saglabāta krasta pārskatāmība un abu krastu apbūves silueta veidošana. Pēc Centra - Forštadtes pārvada uzbūvēšanas no augstākās atzīmes iespējams uztvert telpiski lielu pilsētas teritoriju, kādu līdz šim nebija iespējams pārredzēt.

Forštadtes katoļu baznīcas torņa smaile ienesa savdabīgu akcentu vienstāva apbūvē. Jaunais viesnīcas "Latgola" siluets ar "vilnīti" redzams no vairākām vietām pilsētā. Atklātie cietokšņa vaļņi pēc koku nozāģēšanas atvēra savdabīgu skatu uz vēsturisko ansambli. Turpmākais uzdevums būtu – ainaviskās vides veidošana un, iespējams, vairāku telpisku akcentu ieviešana pilsētā.

2.7.9. Detālplānojumi, sakārtošanas programmas

Bija izstrādāts Forštadtes rajona detālplānojums, Ruģeļu privātapbūves detālplānojums, bijušo armijas teritoriju zonējuma projekts, Mežciema sakārtošanas programma, Madaru ielas detālplānojums.

Izstrādes stadijā atrodas:

- Cietokšņa detālplānojums;
- Forštadtes detālplānojuma grozījumi;
- Ventas ielas rajona detālplānojums;
- Oskara ielas rajona detālplānojums;
- Kraujas ielas rajona detālplānojums.

2.8. Secinājumi un ieteikumi

Veiktā "Daugavpils pilsētas ģenerālā plāna 1995.-2005.g. korekcijas projekta" realizācijas analīze parāda, ka sabiedrībā plaši izvērstā diskusija par Daugavpils apbūves problēmām mazāk saistīta ar šī plāna nepilnībām, bet vairāk ar tā realizāciju. Sabiedrībā pastāv uzskats, ka teritorijas plāns nav svarīgākais dokuments, kurš regulē pilsētas attīstību. Nepieciešama plašāka sabiedrības izglītošana un iepazīstināšana gan ar pašu plānojumu, gan ar tā realizācijas iespējām un kārtību.

Teritorijas plānojums (1995.-2005.g.) nevarēja paredzēt teritoriju izmantošanu, tādu objektu izvietošanai kā mobilo telefonsakaru torņi un stacijas u.c. objekti. Iespējams, ka arī jaunajā teritorijas plānojumā nebūs iespējams paredzēt teritorijas visu iespējamo perspektīvo objektu izvietošanai, tāpēc svarīgi izstrādāt gan plānojuma detalizāciju, gan grozījumus.

Plānojumā noteiktajā periodā neizdevās izstrādāt paredzētos detālplānojumus. Kvalitatīvi izstrādātie "Apbūves noteikumi" deva iespēju precizēt un pilnveidot teritorijas izmantošanu. Jaunais teritorijas plānojums ir jāizstrādā kā loģisks teritorijas plānojuma turpinājums, ietverot tajā pilsētas attīstībai nepieciešamos priekšnoteikumus, iedzīvotāju vēlmes, perspektīvu un radošu pilsētas nākotnes vīziju.

3. DAUGAVPILS PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS PRIEKŠNOTEIKUMI

3.1. Pilsētas ģeofiziskais raksturojums

3.1.1. Reljefs

Pilsēta izvietota Austrumlatvijas zemienes Dienvidaustrumu malā. Lielākā pilsētas teritorija atrodas Daugavas upes ielejā, kura ir gan līdzena, gan nedaudz pauguraina. Tikai ZA un D pilsētas nomales atrodas ledus laikmeta baseina līdzenumā. Visā pilsētas teritorijā ir vietas, kur cilvēka darbības rezultātā mainījies reljefs. Pilsētas ziemeļrietumu daļā iesniedzas Austrumlatvijas zemienes Jersikas līdzenums, Ziemeļaustrumos – Latgales augstiene, bet Dienvidos un Dienvidaustrumos – Augšzemes augstiene. Pilsētas lielākā daļa atrodas senās Daugavas gultnē, tāpēc tur uzkrājās liels smilšu daudzums, kas izveidoja trīs terases ar absolūtajām virsmas atzīmēm + 94 m, 96m un 98,5m. Upes gultne pilsētas teritorijā ir šaura. Pirmās terases virsma ir pārpurvota un mainījusies apbūves rezultātā. Šīs terases daļā ietilpst arī Lauceses upes gultnes ieleja un Šūņupes gultne.

Otrajai un trešajai terasei ir raksturīga smilts un grunts noslāņojums abos Daugavas upes krastos. Tās veido nedaudz viļņotu līdzenumu. Augstāk par minētajām terasēm, apmēram uz + 105m absolūtās atzīmes, atrodas lieli smilšu slāņi – 20-30m biezi, kuros vēju rezultātā izveidojās kāpas. Plašā teritorijā starp Stropu ezeru un Līksnas upi atrodas kontinentālās kāpas, kas mūsdienās ir unikāls Latvijā reti sastopams dabas veidojums. Augstākā reljefa atzīme ir + 138,5m. 20.gadsimta trīsdesmitajos un četrdesmitajos gados, kad pilsētas Ziemeļu daļa nebija apbūvēta ar tagadējo Ķīmiķu ciemata apbūvi, teritoriju dēvēja par Daugavpils tuksnesi. Uz Austrumiem no Stropu ezera atrodas ledus laikmeta beigu posmā izveidojies limnoglaciālais līdzenums ar atzīmi +110 – +123m. Neliels šīs līdzenuma apgabals atrodas pilsētas kreisā krasta Dienvidu daļā – Kalkūnos.

3.1.2. Hidrogrāfija

Pilsēta atrodas **Daugavas** upes abos krastos. Upes garums pilsētas teritorijā – 16 km. Upes gultnes platums 200-220m, pavasara plūdu laikā 300-360m. Lai novērstu pilsētas applūšanu, centrālajā pilsētas daļā Daugava ietverta aizsargdambjos ar absolūto augstuma atzīmi 95,5-96m. Grīvas rajonā Daugavā ietek Lauceses upe. Upe tek pa ļoti zemu teritoriju, ar līdzeniem krastiem. Lejtecē pa labi Daugavā ietek Šūņupe, kura iztek no Šūņezera. Tās krasti tāpat ir līdzeni, pārpurvoti. Šo abu upju režīms pilnībā ir atkarīgs no Daugavas režīma.

Hidroloģiskais upes režīma raksturojums noteikts ūdenslīmeņa mērījuma postenī, kas atrodas 250 m augstāk par tiltu. Grafika nulles atzīme 85,78 m Baltijas augstuma sistēmā. Ūdens celšanās līmeņa augstums plūdu laikā par 10m pārsniedz vidējo ziemas līmeņa atzīmi, kas ir 84-85m.

Daugavas upes sasalšanas vidējais ilgums – 108 dienas. Vidējais ledus biezums – 30 – 40cm. Pavasara plūdu laiks ir ļoti dažāds, taču par vairāk novēroto jāpieņem laiks no 31.marta – 10.aprīlim. 1922.gada 10.aprīlī ledus sablīvējuma rezultātā, ūdens līmenis Daugavā, pilsētas teritorijā sasniedza 10,62m atzīmi, appludinot Gajoku.

Shēma Nr.2.1 Upju baseinu apgabali

LR Ūdens apsaimniekošanas likumā ir noteikts, ka Latvijā ir četri upju baseinu apgabali (Daugavas, Lielupes, Gaujas un Ventas). Pilsētas teritorija atrodas Daugavas baseina apgabalā. Plānojot ūdens resursu izmantošanu ņemti vērā sekojošie dokumenti:

- Daugavas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns (2003.);
- VĢMA Ziņojums "Upju baseinu apgabalu raksturojums. Antropogēno slodžu uz pazemes un virszemes ūdeņiem vērtējums. Ekonomiskā analīze" (2005.);
- Daugavpils rajona civilās aizsardzības pasākumu plāna projekts;

ZA pilsētas daļā atrodas ezeru grupa ar nosaukumu **"Stropi".** Lielākais no tiem ir **Lielais Stropu** ezers, kura ūdens spoguļa platība ir 418 ha. Krasti ir zemi, galvenokārt smilšaini, vietām pārpurvoti, gultne smilšaina, vietām dūņu nosēdumi. Vidējais ezera dziļums – 3,5 m, maksimālais 6,3 m. Ūdens tilpums – 14,8 miljoni kubikmetru.

Novērojama ezera krastu aizaugšana. Vidējā līmeņa absolūtā atzīme ir 110,6m, minimālā 110,4, maksimālā 110,8m. Tas ir caurteces ezers, kurā ietek trīs grāvji un kanāls no **Mazā Stropu** ezera. No ezera iztek upīte "Stropupīte", kas ietek Līksnas upē.

Uz Ziemeļiem no **Lielā Stropu** ezera atrodas **Mazais Stropu ezers**, kura platība 15,3 ha. Vidējais ezera dziļums – 2,7 m, maksimālais – 4,3 m, vidējais līmenis – 110,7 m absolūtā augstuma, minimālais – 110,5 m, maksimālais – 110,9 m. Ūdens notece notiek pa kanālu uz Stropu ezeru.

Uz Dienvidiem no **Lielā Stropu** ezera atrodas ezers **"Stropoks",** ar platību 7 ha. Ezera krasti ir zemi, pārpurvoti, aizauguši. Vidējais līmenis sasniedz 112,8 m absolūto atzīmi.

Iespējams, ka kādreiz, šie visi trīs ezeri veidoja **vienu lielu ūdenskrātuvi**, kura, pakāpeniski aizaugot un aizplūstot, sadalījās trīs daļās.

Otrā ezeru grupa atrodas pilsētas ZR daļā. Lielākais ir **Šūņezers**, kura ūdens spogulis aizņem 74,6 ha. Ezera garums – 1,6 km, platums – 0,6 km. Vidējais dziļums līdz dūņu slānim ir 1,7 m, maksimālais 3,1 m. Ūdens apjoms – 1,268 miljoni kubikmetru. Vidējā ezera līmeņa absolūtā atzīme ir 92 m. Ezerā ietek Melnupīte (Čornaja) un vairāki kanāli. No Šūņezera iztek Šūņupīte, kura ietek Daugavā. Ezera pamatne vietām izklāta ar dūņām, vietām tā ir smilšaina. Krasti plakani. **Plotičku** ezers un **Adatiņa**, kas atrodas uz Ziemeļiem no Šūņezera, ir nelieli, to krasti ir zemi un stipri pārpurvoti. Melnupīte savieno šos ezerus ar Šūņezeru.

Zirgu ezera krasti ir līdzeni, pārpurvoti. Absolūtā atzīme – 94,8 m. Dziļums –2,3 – 3,4 m. **Trijkārtu** ezers atrodas pie pilsētas Ziemeļu robežas. Apmežoti, lēzeni krasti, tie strauji aizaug un pārpurvojas.

Pilsētas vidusdaļā Jaunbūves rajonā atrodas **Gubiščes** ezers. Kādreiz šis ezers bija pakļauts rūpnieciskajam piesārņojumam. Tā gultne klāta ar kūdru, sapropeli. Tas ir stipri aizaudzis. Ezera Austrumu krasts praktiski pārvērties par purvu. Pilsētas Austrumu daļā, Čerepovas rajonā atrodas bijušie zivju dīķi.

3.1.3. Klimats

Latvija, tāpat arī Daugavpils pilsēta atrodas mērenajā, mitrajā Atlantijas kontinentālā klimata ietekmē. Novērojamas samērā vēsas vasaras un mērenas ziemas, kad sals mainās ar atkalām. Daugavpils klimats tiek raksturots kā viskontinentālākais Latvijā, tajā ir visvairāk saulaino dienu. Taču, pēdējo gadu desmitos, globālās sasilšanas rezultātā ir novērojamas klimata izmaiņas ar dažādiem pārsteigumiem, kādu agrāk nebija.

Puse no visām gada dienām pilsētā ir mākoņainas, galvenokārt, no novembra līdz februārim. Mazāk mākoņu ir no aprīļa līdz jūlijam. Gada vidējā temperatūra ir +5,4 ^{o}C. Pats aukstākais mēnesis ir janvāris, ar vidējo temperatūru – 6,5 ^{o}C, pats siltākais jūlijs, ar vidējo temperatūru +17,8 ^{o}C, vidējais bezsala periods ir 143 dienas.

Vidējie dati par sniega parādīšanos ir 14.novembris un nokušana - 10.aprīlis. Vidējais sniegoto dienu skaits ir 112 dienas. Vidējais sniega segas biezums 26 cm. Vislielākais sals novērojams no 6.decembra līdz 1.martam. Gadā ir apmēram 86 sala dienas. Vidējais grunts sasaluma dziļums ir 67 cm, maksimālais 125 cm.

Daugavpilij pieder gaisa maksimālo un minimālo temperatūru rekordi Latvijā: +36,4 ^{o}C (1943.gada VIII) un – 43,2 ^{o}C (1956.gada II).

Vidējais nokrišņu daudzums gadā ir 665 mm. Siltajā periodā uzkrīt 454 mm nokrišņu, aukstajā – 178 mm.

Pilsētā valdošie ir dienvidrietumu vēji, rietumu – ap 20%, dienvidu – 14%. Ziemā pārsvarā pūš dienvidu rumba vēji.

Pavasarim raksturīgi ZA vēji, maijā līdz 17%. Vasarā visvairāk pūš rietumu vēji, bet rudenī DR vēji. Vidējais vēja ātrums vasarā - 3,0-3,1 m/s. Visvējainākais laiks ir no

novembra līdz janvārim – 4,4-4,5 m/s. Vidējais īpaši vējaino dienu (vairāk par 14 m/s) skaits ir 14 dienas gadā, bet vislielākais vējaino dienu skaits – 30.

3.1.4. Ģeoloģiskā uzbūve

Pilsētas ģeoloģiskā uzbūve ir ļoti savdabīga. Pamatiežu ieliektā virsma, ko veido vairāk nekā 300 miljonu gadu veci vidus un augšdevona sistēmas smilšakmeņi, atrodas 250 m dziļumā. Pamatiežiem uzgulsnējušies kvartāra sistēmas ieži, kuru veidošanās ir bijusi saistīta ar ģeoloģiskajiem procesiem un Daugavas ielejas attīstību. Pilsētas Dienvidu daļā pie Kalkūniem ledus laikmeta beigu posmā izgulsnējās limnoglaciālie māli, kurus izmantoja, būvējot pilsētu vairāku gadsimtu garumā. Māla slāņi atrodas tieši zem grunts, vietām 3m dziļumā. To nestspēja ir pietiekoša, lai veidotu dabisku pamatu pamatni. Pilsētas teritorijā visizplatītākie ir deltas slāņi, ko veido dažādas frakcijas smilts un grants. Lielākie grants krājumi ir Ruģeļu rajonā. No mūsdienīgajiem slāņiem vispopulārākie ir smilšu nosēdumi, kas pārklājuši visu ZA un A meža masīvu Stropos, arī daļu Mežciema teritorijas.

Pilsētā lielas teritorijas aizņem kūdras slāņi, īpaši Šūņupes apkārtnē, kur kūdras slāņa biezums vietām sasniedz 20 m.

Pilsēta bagāta ar pazemes ūdeņiem. Daugavpils psihoneiroloģiskās slimnīcas teritorijā 554 m dziļumā, dziļurbumā kembrija sistēmas smilšakmeņos konstatēti nātrija hlorīda slāņi ar paaugstinātu broma saturu (233 mg/l). Hlorīda tipa minerālūdeņi sastopami Mežciema rajonā. Šajā rajonā atrodas arī bagātīgi ārstniecisko dūņu krājumi. Gajoka mikrorajonā Daugavas trasē zem vairāku metru bieza alūvija slāņa atrodas aprakts, vairāk nekā tūkstoš gadu vecs ozolmežs, kas ir unikāls, rets dabas veidojums.

Gruntsūdeņu līmenis lielākajā pilsētas daļā svārstās no 2-5m un vairāk attiecībā pret zemes virsmas līmeni. Lauceses un Šūņupes pārpurvotajās teritorijās gruntsūdens līmenis ir 2m. Gruntsūdeņu līmeņa svārstības galvenokārt ir atkarīgas no Daugavas un ezera līmeņa. Pavasaros un rudeņos pārplūst purvainās teritorijas.

3.1.5. Pilsētas meži

Meži izvietoti Z daļā – Mežciema rajonā, Stropu, Križu rajonā un pilsētas A rajonā – Ruģeļu, Čerepovas mežu masīvs. Pilsētas Z teritorijā esošie meži tālāk pāriet Līksnas un Naujenes pagastu teritorijās. Mežu kopējā platība pilsētas administratīvajās robežās ir 1630 ha, no kuriem aptuveni 300 ha ir fizisko personu īpašumā pēc to īpašuma tiesību atjaunošanas. Pilsētas meži pēc sugu sastāva, galvenokārt, ir jauktie skuju koku meži (egle, priede), nedaudz lapu koki. Mežu teritorijās sastopamas atsevišķas retu koku, floras un faunas ekosistēmas. Stropu – Križu un Ruģeļu mežu teritorijā vietām ir pauguri ar izteiktiem reljefa kāpumiem.

Mežu apsaimniekošana ir pilsētas Domes komunālās nodaļas pārziņā. Pilsētai ir izstrādāts mežierīcības projekts. Dažām privātīpašumā esošām mežu teritorijām, kurām paredzēta apbūve, tiek izstrādāti detālplānojumi, ievērojot spēkā esošo likumdošanu.

3.2. Pilsētas socioģeogrāfiskais raksturojums

3.2.1. Pilsētas zemju sadalījums

- Pilsētas platība – 7248 ha
- Daudzdzīvokļu māju platības – 272 ha
- Vienģimeņu un divģimeņu māju platības –780 ha
- Rūpnieciskās platības – 631,1 ha
- Ielas un ceļi – 984,8 ha
- Pārējie objekti – 0,2 ha
- Sabiedriskās nozīmes objekti - 3271,7 ha
- Inženiertehniskās apgādes objekti – 17,3 ha
- Ūdenssaimniecība – 901,7 ha
- Lauksaimnieciski izmantojamā zeme – 274 ha
- Meži – 39,4 ha
- Darījumu iestāžu un komerciāla rakstura apbūve pārējās teritorijās – 75,6 ha

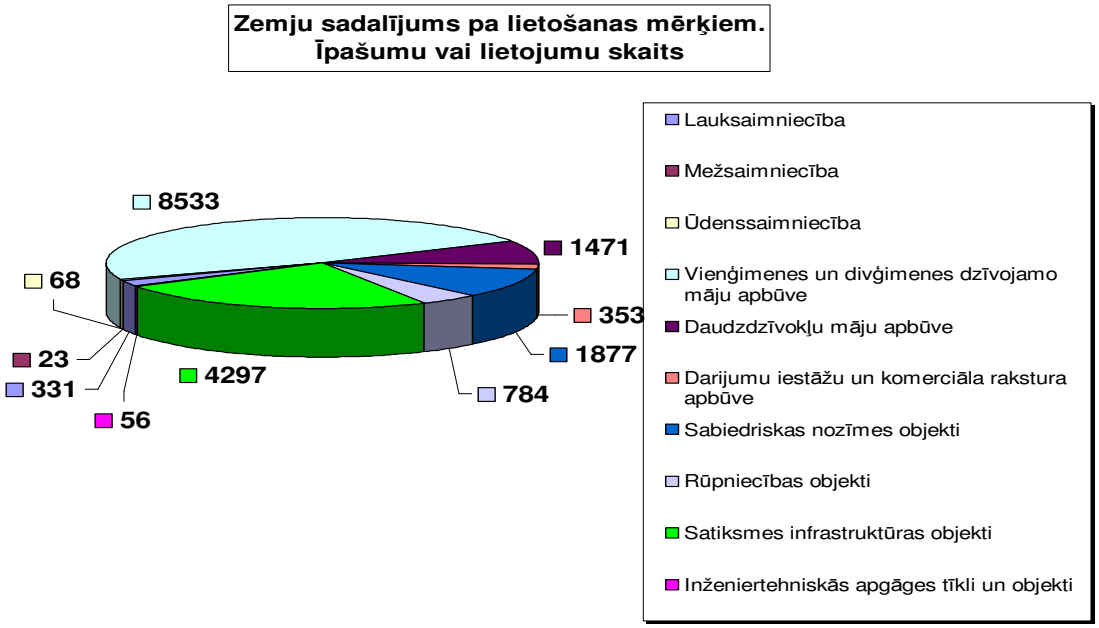

Grafiks 2.1

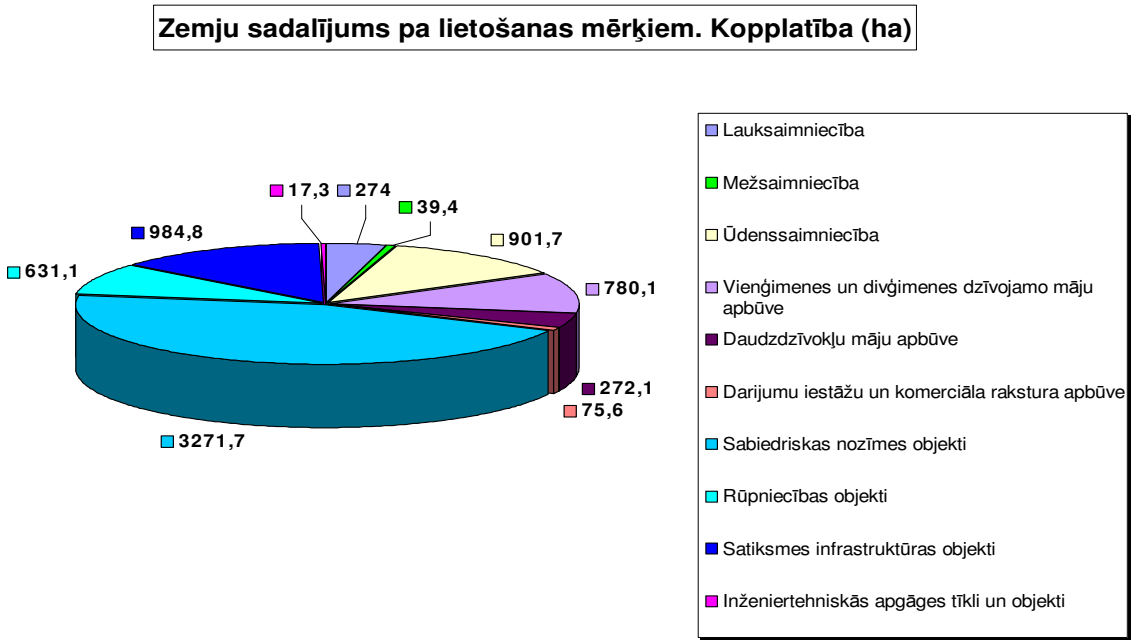

Grafiks 2.2

3.2.2. Pilsētas rajoni

Pilsētas administratīvā teritorijas ir sadalīta sekojošos rajonos:

Daugavas labais krasts:

Mežciems
Cietoksnis
Viduspoguļanka
Forštadte
Esplanāde
Vēsturiskais centrs
Jaunbūve
Gajoks
Ķīmiķu ciemats
Jaunie Stropi
Vecstropi
Ruģeļi
Čerepova

Daugavas kreisais krasts:

Grīva
Judovka
Nīderkūni
Kalkūni

Rajonu nosaukumos atspoguļojas dažādu vēsturisko periodu iezīmes. Tajās ir latviešu, poļu, krievu un lietuviešu nosaukumu saknes. Projekts piedāvā saglabāt vēsturisko dalījumu nosaukumus, piešķirot savdabību pilsētai.

3.2.3. Iedzīvotāji[5]

Iedzīvotāju skaits uz 2005. gada sākumu -110379

Iedzīvotāju blīvums uz 2005. gada sākumu (cilvēki uz 1 km2 teritorijas) – 1522.5

Iedzīvotāju sadalījums **pēc dzimuma**, bērni:

- vīrieši – 42161
- sievietes – 50160
- bērni – 18410

Iedzīvotāju sadalījums **pa vecuma grupām**:

- Darba spējas vecumā – 68881
- Virs darba spējas vecuma – 23440
- Līdz darba spējas vecumam – 18410

Nacionālā sastāva izmaiņas aprēķina perioda - Daugavpils plāna korekcijas projekta 1995.-2005.gadam darbības laikā:

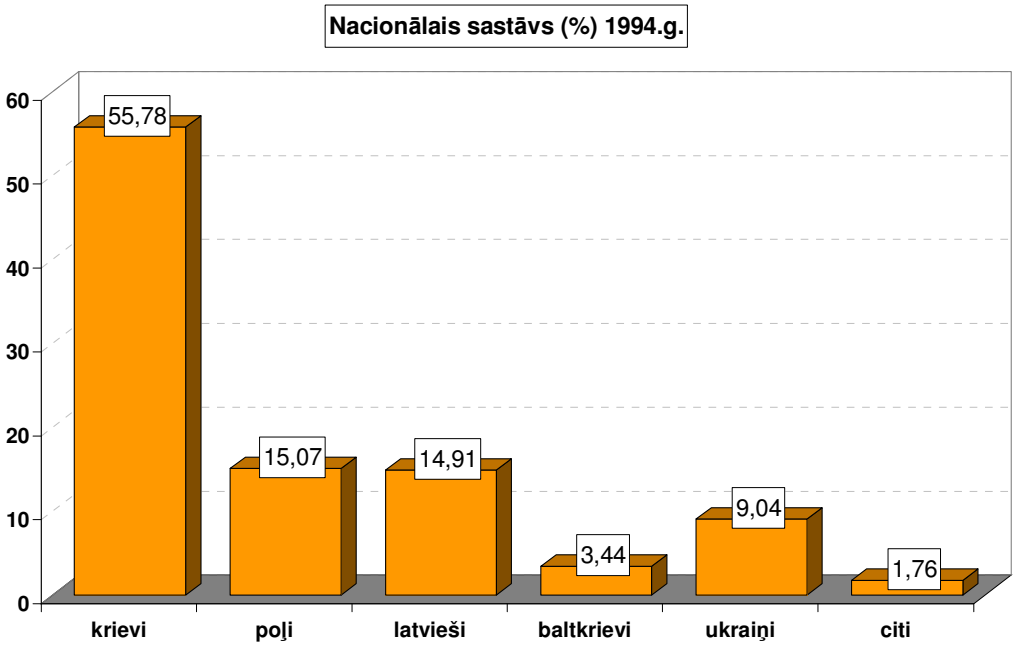

Grafiks 2.3

[5] Cilvēkdrošība Daugavpilī. 2003.-2004.gg socioloģiskā aptauja

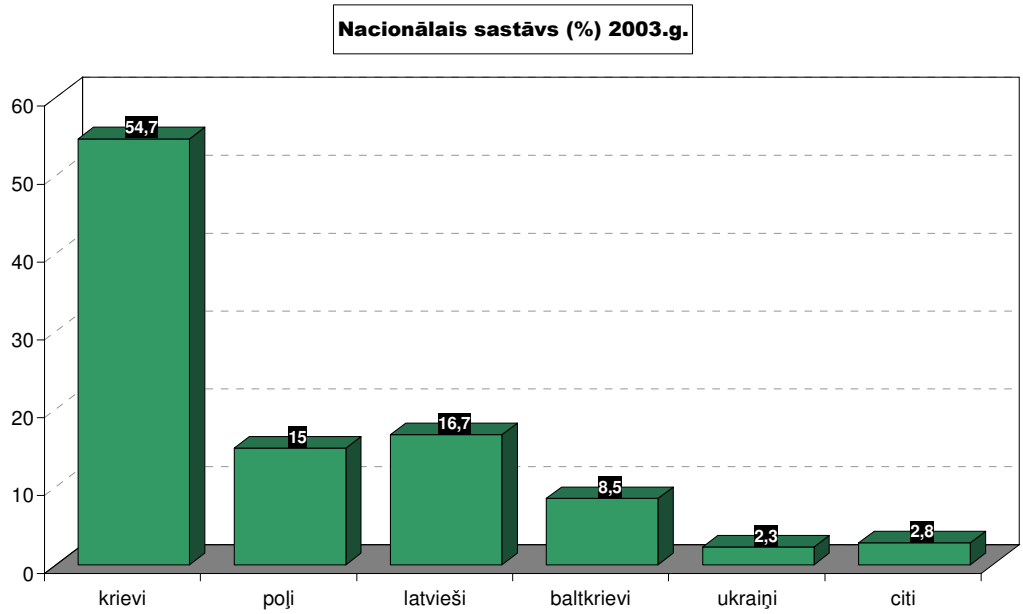

Grafiks 2.4

Reliģiskā piederība:

- Katoļi - 44,3%
- Pareizticīgie - 32,1 %
- Vecticībnieki - 17,1%
- Luterāņi - 2%
- Jūdi - 0,7%
- Musulmaņi - 0,2%
- Citi - 1,5%
- Nav reliģiskās piederības – 2,0%

3.3. Pilsētas saiknes

Daugavpils pilsētas teritoriālās attīstības plānošanai nepieciešama skaidra izpratne par pilsētas lomu gan Eiropas kopienas, gan Baltijas reģionā, gan Latvijas valsts, gan novada kontekstā.

3.3.1. Daugavpils starptautiskajā kontekstā

Daugavpils vēsturiski izveidojas ka preču un pasažieru pārvadājumu maršrutu krustpunkts. Pilsēta atrodas vairāku starptautiskās nozīmes transporta koridoru tuvumā:

- St.Pēterburga – Pleskava – Rēzekne – Daugavpils – Varšava (A 13);
- Rīga – Jēkabpils – Daugavpils – Vitebska (A 6).

Pilsētu šķērso starptautiskie dzelzceļa tanzītkoridori:

Vitebska – Indra – Daugavpils – Krustpils – Ventspils – Rīga – Liepāja.

Plānojot pilsētas attīstību jāapzinās, ka Eiropas attīstības kontekstā agrāk intensīvi izmantoti dzelzceļu un autoceļu tīkli kalpos tikai lokālās un vidējas nozīmes starptautiskajiem pārvadājumiem. Pēc 12. Eiropas plānošanas Ministru Konferences (CEMAT) materiāliem (2000.gada 7-8 septembrī Hanoverē) Daugavpils nebūs tieši iekļauta noteiktajos paneiropeiskajos transporta koridoros. Tomēr Daugavpils ir spējīga saglabāt un attīstīt tranzītmezgla funkciju, apkalpojot Krievijas, Lietuvas un Baltkrievijas virzienu pārvadājumus pateicoties esošai lielceļu un dzelzceļu struktūrai. Lai tās tiktu realizēts pilsētas attīstības plānā jāpievērš lielākā uzmanība transporta loģistikas objektu attīstībai pilsētā.

Shēma Nr.2.2 Eiropa. Baltijas jūras reģions.

3.3.2. Daugavpils Latvijas valstī

Daugavpils ir otrā lielākā pilsēta valstī. 2006.gadā tā svinēs savas pastāvēšanas 730.gadadienu.

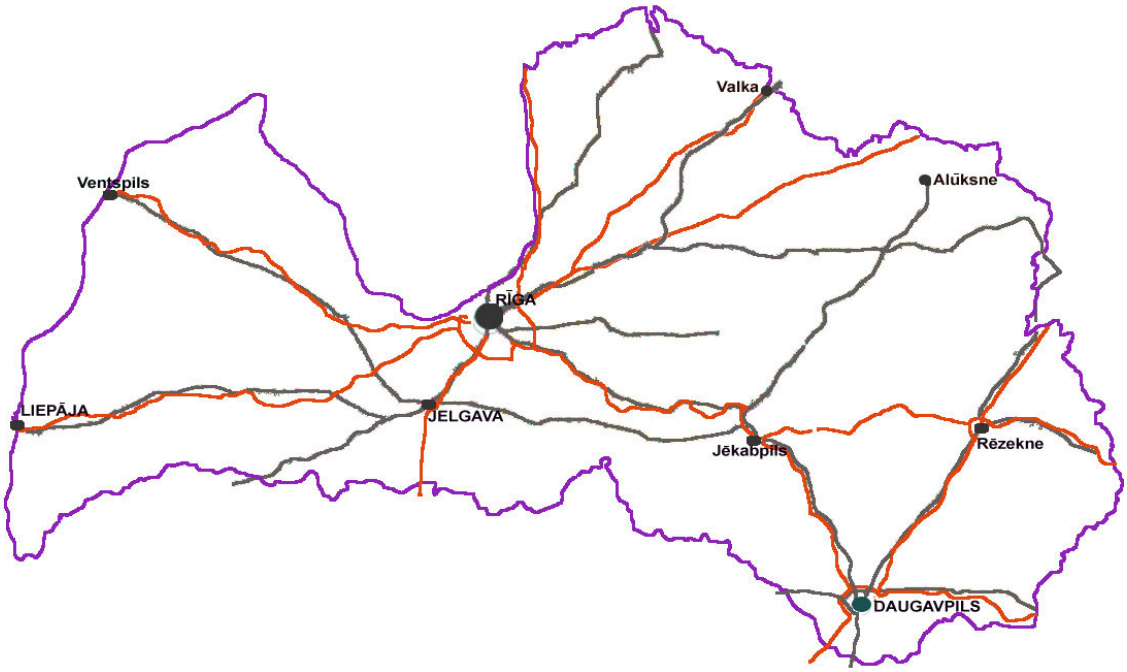

Shēma Nr. 2.3. Latvijas transporta mezgli.

Pilsēta ir lielākais Dienvidaustrumlatvijas rūpniecības, kultūras un izglītības centrs. Valsts mērogā Daugavpils ir svarīgs **dzelzceļa transporta mezgls** : Vitebska – Indra – Daugavpils – Krustpils – Ventspils – Rīga – Liepāja.

Pilsēta atrodas vairāku starptautiskās un vietējas nozīmes transportkoridoru tuvumā.

Daugavpils ir nacionālas nozīmes lielā pilsēta plānošanas reģionā. Pilsēta realizē politisko mērķi, tajā koncentrējas galvenās reģionālās nozīmes ekonomiskās aktivitātes, pārvaldes, saimnieciskās, kultūras, izglītības iestādes un ļoti plašs pakalpojumu tīkls.

Daugavpils īpatnība ir tā, ka pilsētā perspektīvā koncentrēsies arī valsts mēroga ekonomiskās aktivitātes, augsta līmeņa ražotnes, daudzveidīga zinātniskā pētniecība, augstākās mācību un specializētās vidējās mācību iestādes.

Daugavpils kļūs par nozīmīgu tūrisma centru: tās būs durvis uz Aglonu, dabas parku "Daugavas loki", Ezerzemi.

3.3.3. Daugavpils un kaimiņu pašvaldības

Daugavpils ir **ekonomiskā reģiona centrs,** kas piesaista reģionā izvietoto pilsētu – Ilūkstes, Subates, Krāslavas un Preiļu iedzīvotājus.

Pilsēta ir Daugavpils rajona centrs. Daugavpils rajons atrodas pie Latvijas dienvidaustrumu robežas, robežojoties ar Gārsenes, Asares, Rubenes, Dunavas, pagastiem Jēkabpils rajonā, Jersikas, Rožkalnu,Pelēču, Aglonas pagastiem Preiļu rajonā, Šķeltovas, Izvaltas, Ūdrīšū, Kaplavas pagastiem Krāslavas rajonā kā arī ar Lietuvas - 91,5 km un Baltkrievijas km robežu - 49,5 km. Teritorijas platība - 2525 km².

Daugavpils pilsētas teritorija robežojas ar Līksnas, Naujenes, Tabores, Lauceses, Kalkūnu pagastu teritorijām.

Shēma Nr. 2.4 Daugavpils rajons.

Projekts atzīmē galvenās kopējās intereses, kas saistītas ar kaimiņu pagastu pašvaldībām un to teritorijām.

Naujenes pagasts:

Pilsētas teritorijā esošais Vecstropu rajons organiski pāriet Naujenes pagasta teritorijā, praktiski - pilsētvides turpinājums. Naujenes pagastā atrodas viena no gleznainākajām Latgales dabas vērtībām – Dabas parks "Daugavas loki". Teritoriāli tas savieno pagastu ar pilsētu, ir plānots attīstīt ūdens ceļu no Mežciema līdz dabas parkam. Naujenes pagasta meža teritorijas veido meža aizsargjoslu ap pilsētu. Pagasta teritorijā atrodas lidlauks „Lāči", kas varētu kļūt par prioritāras nozīmes pilsētas attīstības objektu.

Līksnas pagasts:

Līksnas pagasta teritorijā atrodas ūdens ņemšanas vieta "Vingri" un „Ziemeļi". Pa pagasta teritoriju uzbūvēta maģistrāle Daugavpils – Rīga, apvedceļš. Līksnas pagasta meža teritorijas veido meža aizsargjoslu ap pilsētu. Pagasta teritorija atrodas 330 kV elektropārvades sadales punkts un apakšstacija "Līksna".

Kalkūnes pagasts:

Pilsētas apdzīvotās teritorijas turpinājums pagastā. Pagasta teritorijā atrodas dārzkopības sabiedrības, dz/stacija Grīva, kopējās inženierkomunikācijas un ceļi (Lietuvas virziens). Daļa pilsētas ražotņu izvietota Kalkūnes pagastā.

Lauceses pagasts:

Laucese pagastam un pilsētai ir kopējie ceļi (Baltkrievijas virziens) un saglabājamās Lauceses upes ainavas.

Tabores pagasts:

Pilsētas teritorijā esošais privātmāju rajons organiski pāriet Naujenes pagasta teritorijā.

Demenes pagasts:

Kaut pilsēta tieši nerobežojās ar Demenes pagastu ar pagastu ir kopintereses atkritumu apsaimniekošanas jomā- pilsētu apkalpo Demenes atkritumu uzglabāšanas poligons.

Ar visām kaimiņu pašvaldībām (izņemot Tabores pagastu) viena no kopīgajām interesēm ir Daugavas upes baseina apsaimniekošana;

3.4. Pilsētas augšanas un attīstības iespējas

Izdevīga ģeogrāfiskā novietne – pilsēta atrodas netālu no Baltkrievijas, Lietuvas, Krievijas robežām. Šis faktors ir vērā ņemams un attīstāms starptautiskā mērogā. Daugavpili šķērso trīs transporta koridori:

- Daugavpils – Vitebska – Smoļenska
- Daugavpils – Rēzekne – Pleskava – Sankt-Pēterburga
- Daugavpils – Viļņa – Varšava

Mūsdienu pasaulē, kurā ir attīstītas telekomunikācijas, informāciju tehnoloģijas, ģeogrāfiskā novietne nav noteicošais pilsētas attīstības faktors globālā nozīmē. Tāpēc sakari iespējami arī ar valstīm, kuras atrodas tālu aiz mūsu valsts robežām.

Reģioni, ar kuriem robežojas Daugavpils rajons, savās valstīs tiek uzskatīti par nomalēm. Pēc iestāšanās ES robežas ar Krieviju un Baltkrieviju būs ES ārējās robežas, kas prasīs caurlaides spēju palielināšanu caur muitām, paaugstinātas drošības prasības un efektīvu darbību.

Pilsētu šķērso svarīgas **autosatiksmes** maģistrāles un tajā izvietotais dzelzceļa mezgls ar dzelzceļa pasažieru staciju, kravas staciju, sekmē un nosaka pilsētas ekonomisko konkurētspēju valsts un starptautiskajā mērogā. Efektīva dzelzceļa kustības darbība, muita, autobusu satiksme, transporta infrastruktūras uzlabošanās izveidos Daugavpili kā **labi sasniedzamu pilsētu.**

Esošās rūpnieciskās zonas – Ziemeļu Čerepova, Kalkūni ar lielajām teritorijām, labiem piebraucamajiem ceļiem, inženierkomunikācijām, dzelzceļa līniju atzariem un galvenais, **augsti kvalitatīvu** darbaspēku, ir rezerve pilsētas ekonomiskajai attīstībai, daudznozaru rūpniecībai. Jaunizveidotā teritorija pilsētas ZR daļā aiz Cietokšņa ar savu novietni, atpazīstamību un lielām augšanas iespējām piedāvā izveidot biznesa parku, kurā var attīstīties augsto tehnoloģiju ražotnes.

Plašās sauszemes teritorijas nodrošina pilsētas attīstību ilgstošam laika periodam. Šīm teritorijām ir nepieciešama inženiersagatavošana (meliorācijas darbu veikšana,

aizsargdambju būvēšana), kas būtu plānveidīgs pasākums pilsētas ilgspējīgai attīstībai.

Pilsētas kolorītais daudznacionālais sastāvs ar daudznacionālājām kultūrām un tautu tradīcijām ir kļuvis par progresu veicinošo faktoru valstī un ārpus tās. Daugavpils vienlaikus var būt par centru austrumu tirgus saimei ar Latviju un Eiropas savienību tirgiem. Daugavpilī veiksmīgi darbojas Krievijas un Baltkrievijas konsulāti. Nacionālajām biedrībām, kuras atbalsta pašvaldība ir radoši un auglīgi sakari ar Izraēlu, Poliju, Krieviju, Baltkrieviju. Sakari kultūras laukā ir noteicošie. Pateicoties kultūras darbinieku aktivitātēm, Latvijā un aiz tās robežām uzzināja ka Daugavpilī dzimis un bērnību pavadījis pasaulē slavenais gleznotājs Marks Rotko. Viņa piemiņai uzstādīta zīme Daugavas krastā. Teātra cienītājiem nav svešs arī Mihoelsa vārds, kuram par godu viņa vārdā nosaukta viena no skaistākajām vecā centra ielām.

Daugavpils un tās apkārtnes daba – ezeri, Stropu un Mežciema mežu masīvi dod iespēju attīstīt veselīgu atpūtas vidi, izveidot ārstnieciska un rehabilitācijas tipa iestādes. Daugavpils ir vārti un pieturas punkts uz svētceļotāju vietu **Aglonu**, gleznaino Dabas parku "Daugavas loki", kura teritorijā atrodas ne tikai **unikālas neskartās dabas** vērtības, bet arī etnogrāfiskais ciemats – **Slutiški**.

Daugavpils kā iecienīts **tūrisma centrs**. Par Daugavpils apskates objektiem, kas ieinteresētu Eiropas un citu valstu ceļotāju gribētājus var kļūt:

- 2004.gadā iekārtotais Vācu karavīru kapu ansamblis Stropos;
- pilsētas vēsturiskais centrs, kur apskatāmas divu gadsimtu laikā vairāku Eiropā dominējošo stilu arhitektūrā restaurētas ēkas un to ansambļi;
- darbojošies vairāku konfesiju dievnami – katoļu un luterāņu baznīcas, pareizticīgo katedrāle, vecticībnieku lūgšanu nams, baptistu baznīca, ebreju sinagoga;
- Daugavpils Cietoksnis, kas ir unikāla 19.gs. sākuma aizsargbūve, kura pašreiz ir pilsētas pašvaldības, Kultūras Ministrijas un Valsts nekustamā īpašuma aģentūras pārziņā esošais atjaunotais objekts.

Bijušā Lociku kara lidlauka atjaunošana dotu iespēju sporta un lielākām lidmašīnām kursēt starp Krieviju un Eiropu, jo Daugavpils atrodas Krievijas noteiktajā lidojumu koridora zonā.

Daugavpils kā **otrā lielākā Latvijas pilsēta un Latgales reģiona centrs**. Pilsētā koncentrējas valsts pārvaldes iestādes, tajā atrodas lielas mācību iestādes - Daugavpils Universitāte, Tehniskā Universitāte, svarīgi kultūras objekti, sporta celtnes u.c.

Ekonomiskās darbības veidu dažādība ārvalstu investoriem dod iespēju pilsētā izveidot savas ražotnes, kā bāzi izmantojot bijušo rūpniecisko materiālu.

3.5. Attīstību bremzējošie faktori

- Joprojām samazinās iedzīvotāju skaits pilsētā, novecojas sabiedrība, jaunatne un inteliģence brauc strādāt ārpus valsts robežām.

- Lielo rūpniecisko uzņēmumu straujš un pilnīgs vienlaicīgs sabrukums, zemās darba algas, salīdzinot ar valsti kopumā, bezdarbs.
- Nestabila politiskā situācija pašvaldībā.
- Teritoriju, uz kurām zemes īpašniekiem atjaunotas īpašuma tiesības, zemais izmantošanas potenciāls un efektivitāte.
- Vāji attīstīta tūrisma reklāma, organizācija, atpūtas kompleksu trūkums, viesnīcu nepietiekamība.
- Monocentriska pilsētas attīstība, kur visas sabiedriskās aktivitātes koncentrējas tikai pilsētas centrā, bet neattīstās apakšcentri, neattīstās pilsētu nomales.
- Nepietiekoša transporta kustības infrastruktūra – dzelzceļu šķērsošana ar automobiļu ceļiem vienā līmenī, slikts ielu segums.
- Daugavas kreisā krasta attīstības trūkums, neapmierinošais ielu un ceļu tīkls.
- Nav vienotas programmas mājokļu attīstības politikā.
- Nav noteiktas pilsētas ekonomiskās attīstības programmas.
- Vāja sadarbība ar ministrijām, neefektīvs pašvaldību struktūru modelis.
- Zema siltumapgādes efektivitāte, lieli enerģijas zudumi, kas veido augstas siltumenerģijas izmaksas.
- Zema daudzstāvu dzīvojamo rajonu telpiskā struktūra. Visas daudzstāvu dzīvojamās mājas, kurās dzīvo lielākā daļa iedzīvotāju ir novecojušas, sliktā tehniskā stāvoklī. Centralizētā plānošanas sistēma ar zemu estētisko kvalitāti ir sagrāvusi Daugavpils kā Latgales pilsētas individuālo telpisko kvalitāti.
- Nepārdomātas privatizācijas rezultātā daudzu cilvēku īpašumā atrodas rūpnīcu teritoriju atsevišķas ēkas, kurām nav reāla izmantojuma.

4. KULTŪRVĒSTURISKAIS MANTOJUMS

4.1. Daugavpils kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzības mērķi un uzdevumi.

Kultūras mantojums ir cilvēka garīgās darbības liecība materiālā vai nemateriālā formā. Kultūras mantojums ietver sevī mākslinieku, arhitektu, mūziķu, rakstnieku un zinātnieku darbus, kā arī anonīmu mākslinieku darbus, cilvēces gara izpausmi un vērtību sistēmu, kas piešķir dzīvei jēgu. Kultūra ir tā, kas cilvēka dzīvē izvirza kvalitātes rādītājus, kas atšķir cilvēku no citām dzīvām būtnēm. Cilvēce nevar pastāvēt bez atmiņas, bez kultūras mantojuma. Kultūras mantojums ir viens no valsts stabilitātes garantiem. Nav pieļaujama cīņa pret kultūru, augstāko vērtību cilvēka dzīvē, kas mums ir dota. Mums jābūt lepniem par savām kultūras vērtībām un jābūt spējīgiem vērtīgāko nosargāt un nodot nākamajām paaudzēm.

Kultūras mantojuma nozare Eiropas praksē aptver nekustamo un kustamo kultūras pieminekļu aizsardzību un ar tiem saistīto liecību apzināšanu, pētniecību, uzskaiti, saglabāšanu, izmantošanu un iesaistīšanu mūsdienu dzīves apritē. Kultūras mantojums šajā programmā sastāv no:

- arhitektūras mantojuma,
- arheoloģijas mantojuma,
- monumentālās, sakrālās un lietišķās mākslas mantojuma,
- industriālā mantojuma,
- zemūdens mantojuma,
- vēstures mantojuma.

Kultūras mantojuma lielākā un vistiešāk uztveramā daļa ar vislielāko potenci ir kultūras pieminekļi – pilsētu vēsturiskie centri, kultūrvēsturiskās ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisko notikumu norises un ievērojamu personu darbības vietas), kā arī ēku grupas, atsevišķas ēkas un būves, mākslas darbi, iekārtas, priekšmeti un citi tehniska rakstura objekti, kas atspoguļo ražošanas, amatniecības, transporta, teritoriju infrastruktūras attīstību, kā arī militāro vēsturi, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas valsts un tautas kā arī starptautiskajām interesēm.

Pilsētai attīstoties jāsaglabā Daugavpils kultūrvēsturiskais mantojums, turpmākajā attīstībā par īpašu prioritāti uzskatot tā aizsargāšanu un atjaunošanu. Kultūras mantojuma saglabāšanu jāizvirza par vienu no būtiskākajiem mērķiem pilsētas plānošanā. Nepieciešams veicināt arī saprātīgu privāto iniciatīvu kultūras mantojuma saglabāšanā. Minētos mērķus jāīsteno attiecībā uz visu kultūrvēsturisko mantojumu – pilsētbūvniecības, arhitektūras, mākslas, vēstures un industriālajiem pieminekļiem.

Jāapzinās, ka kultūras mantojums nav apgrūtinājums, bet vēl patiesi neizprasta vērtība – arī ekonomiskā vērtība un iespējas attīstībai. Bagāts un sakopts kultūras mantojums pasaulē pelna ievērojamus līdzekļus.

4.2. Daugavpils pilsētbūvnieciskā vēsture. Pilsētas rajonu izveides un attīstības vēsture.

Latgales novada metropole Daugavpils ir otra lielākā Latvijas pilsēta. Tās vēsture ir notikumiem bagāta un vienlaikus arī neskaidra. Pilsēta vairakkārt mainījusi savu atrašanās vietu un gadsimtu gaitā saukusies dažādi: Dinaburga (1275-1656), Borisogļebska (1656-1667), atkal Dinaburga (1667-1893), Dvinska (1893-1920), kopš 1920. gada – Daugavpils. Kari un vēlākās liela mēroga pārbūves ir gandrīz pilnībā iznīcinājuši pirmo pilsētu apbūvi un plānojumu.

Daugavpils, kā pilsētbūvniecības pieminekļa, galvenā vērtība ir tā, ka tā kā pilsēta it kā pilnīgi no jauna radīta XIX gs. Šajā nozīmē Daugavpils Latvijas apstākļos ir unikāls piemineklis.

Tā pilsēta, ar kuru mēs šodien saistām jēdzienu Daugavpils sāka veidoties tikai XIX gs., taču, neskatoties uz vairākām Daugavpils atrašanās vietas maiņām, katra nākošā pilsēta saņēmusi kaut ko mantojumā no iepriekšējās pilsētas. Turklāt šis mantojums jāsaprot ne tikai tradīciju, juridisko institūtu, jeb nosaukumu nozīmē, bet daudz konkrētāk: pat katras nākošās pilsētas plāns izrādās atkarīgs no iepriekšējās pilsētas. Tādēļ arī jaunās pēdējās Daugavpils pilsētas vēstures attēlojums būtu jāsāk no tiem pirmsākumiem, kuri iesniedzas XIII gs., kad Livonijas ordeņa mestrs Ernsts fon Raceburgs sāka celt mūra pili nomaļā teritorijā starp galvenajiem latgaļu un sēļu apdzīvotajiem rajoniem. Tā tika nosaukta par DINABURGU (Shēma Nr.4.1).

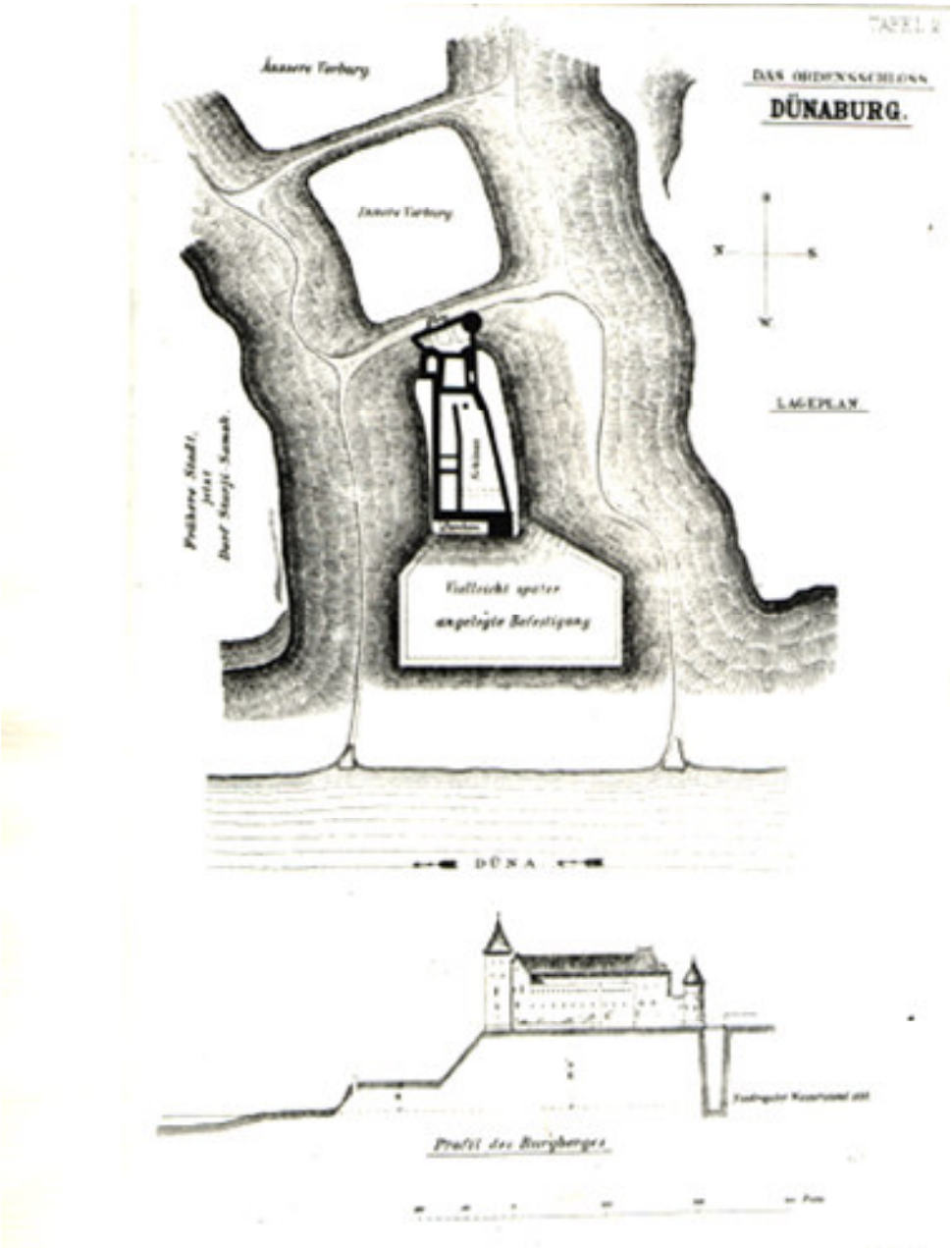

2. Daugavpils, ordeņa pils. Zīmējums no W.Neuma
"Die Ordensburgen in sog.polnischen Livland"
KM negatīvs 19756.

Shēma Nr.4.1

Arheoloģiskie pētījumi liecina, ka šajā vietā bijusi apdzīvota apmetne jau 10.-12. gadsimtā. Šo teritoriju nešķērsoja pat satiksmes ceļi. Vācieši šajā vietā nolēma celt pili vienas dienas jājiena attālumā no Jersikas, lai iegūtu atbalsta punktu savos sirojumos uz Lietuvu. Par celšanas gadu vienota viedokļa nav. Tiek minēti dažādi gadskaitļi: 1272., 1274.,1275.,1276.,1277.,1278. Bet, tomēr, par pils dibināšanas gadu vēsturnieki uzskata 1275. gadu. Blakus pilij izveidojās arī miestiņš. Dinaburga kļūst par visas Latgales novada centru un galveno aizsardzības mezglu cīņā pret lietuviešu iebrukumiem.

13.-15. gadsimtā Dinaburgas pils vairakkārt tika aplenkta, ieņemta un nopostīta, pēc tam atjaunota. Tikai Livonijas karš (1558.-1583.) galīgi iznīcināja Livonijas ordeni. 1561. gadā beidza pastāvēt Livonijas ordenis, kurš vairāk nekā trīs gadu simteņus bija valdījis latviešu un igauņu zemēs.

Tā vietā nāca atkarība no poļu magnātiem. 1566. gadā Dinaburga pārgāja Polijas īpašumā un kļuva par Inflantijas vaivadijas centru. 1577. g. krievu karaspēks cara Ivana IV Bargā vadībā iebrūk Inflantijā, ieņem Dinaburgas pili un noposta pie pils esošo miestu. Dažus gadus pēc šī notikuma (t.i. 1582.g.) poļu karalis Stefans Batorijs piešķir pilsētas tiesības jau Dinaburgai, kura atrodas pavisam citā vietā, nekā ordeņa laika Dinaburga. Par tiem iemesliem, kuru dēļ Dinaburga "pārceļoja" 19 km lejup pa Daugavu pastāv vairākas hipotēzes.

Vispārliecinošākā versija:

Dinaburgas iedzīvotāji, tuvojoties krievu karaspēkam, bija paspējuši aizbēgt un paslēpties 19 km lejup pa Daugavas straumi laivās ar nepieciešamo iedzīvi un Šuņas ezera purvainajā, mežainajā apkārtnē atrada drošu patversmi. Karadarbībai beidzoties, Daugavas krastā izveidojās ciemats un tika uzbūvēts pat primitīvs cietoksnītis. Iespējams, ka šo notikumu dēļ arī jauno ciematu sāka dēvēt par Dinaburgu. Karam beidzoties jaunizveidoto ciematu iedzīvotāji neatstāja, jo vecajā Dinaburgas vietā bija palikušas tikai krāsmatas un viss būtu jāsāk no gala. Turklāt pils šajā laikā tiek pārbūvēta, tiek veidota sava laika fortifikācijas tehnikai atbilstoša vaļņu sistēma un tas nozīmē, ka ciemats nevarēja atgriezties vecajā vietā.

Krievu-poļu-zviedru karā zviedri 1655.g. ieņēma Dinaburgu, t.i. gan pilsētu, gan veco ordeņa pili. Pēc šīm kaujām vecā Dinaburgas kontūra pils bija gandrīz pilnīgi sagrauta. 1655.g. zviedri uzsāk Dinaburgas pilsētas nostiprināšanu, veidojot bastionu joslu. Pirmais plāns, kas saglabājies no pilsētas ir 1655.g. zviedru izgatavotais nocietinājumu pārbūves plāns (Shēma Nr.4.2.). Pilsētiņa, kas redzama uz plāna ir neliela, un tā ar grāvim līdzīgu taisnstūra padziļinājumu ir atdalīta no tikpat nelielā cietokšņa. Pilsētiņā ir 3 ielas, no kurām divas atrodas paralēli Daugavas krastam, bet viena - tam perpendikulāri. Daugavai tuvākā paralēlā iela – galvenā dzīvojamā iela, otra paralēlā iela – uzasēta uz jezuītu kolēģiju ar baznīcu un skolu. Cietoksnis blakus pilsētai kalpo tikai kā patvēruma vieta briesmu gadījumos, jo valnis ap pilsētu lai gan ir uzsākts būvēt, bet tomēr pilnībā vēl neieslēdz pilsētu. Laika bija pārāk maz, lai šo nodomu realizētu. 1656.g. Dinaburgu ieņem krievu karaspēks un pārdēvē to par Borisogļebsku. Krievi pilsētā valda 11 gadus, bet vēlāk tā atkal nonāk poļu pakļautībā.

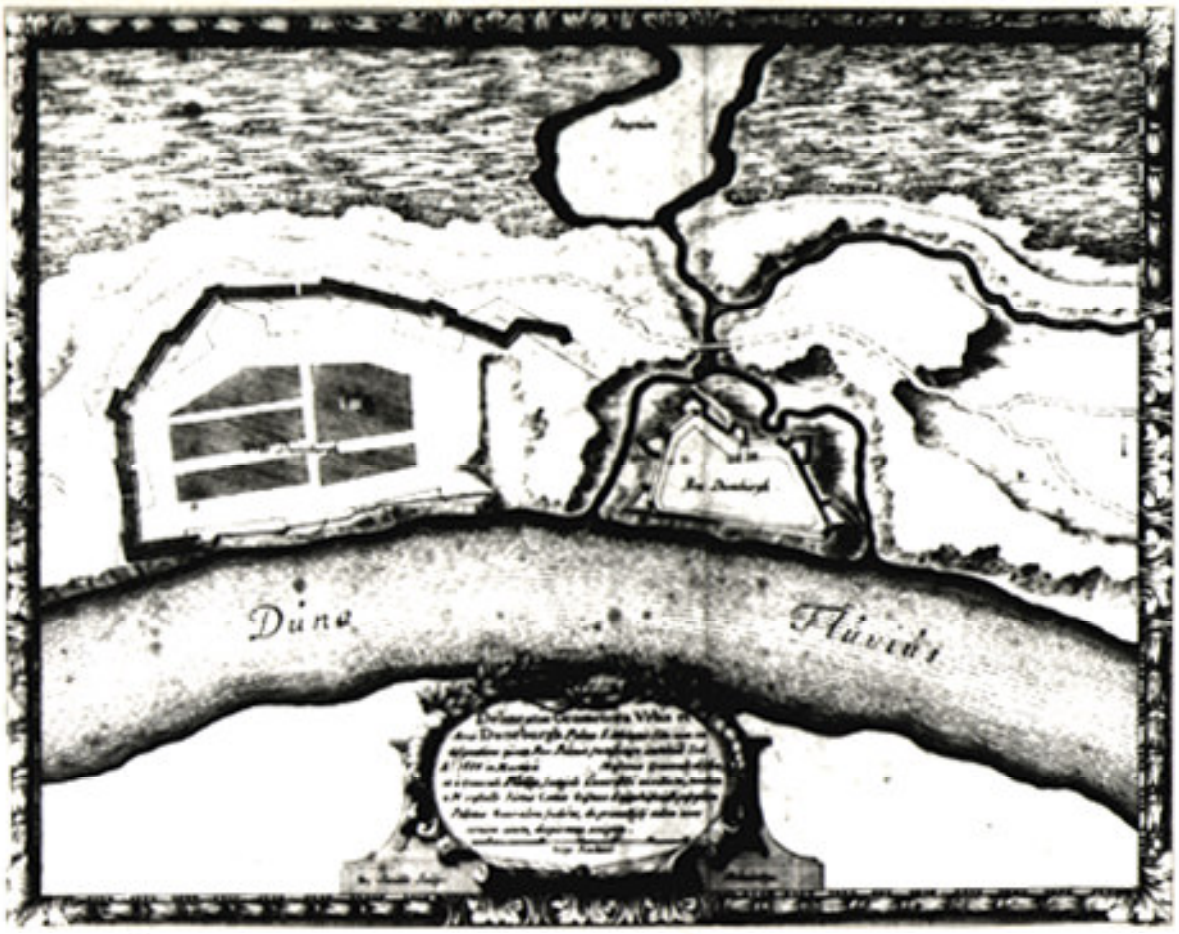

3. Daugavpils plāns no 1655.g.
KM negatīvs 19766.

Shēma Nr.4.2

1677.g. Dinaburga kļūst par Latgales administratīvo centru, kas protams izsauc izmaiņas arī tās pilsētbūvnieciskajā struktūrā. Pilsētas plānos, kas saglabājušies no XVIII gs. beigām, redzam plānojumu, kas stipri atšķiras no pilsētas plānojuma XVII gs. 1.pusē. Pirmkārt, ir pazuduši nocietinājumi. Otrkārt, pilsētas centrs tika pārvietots uz teritoriju starp "pili", jezuītu kolēģiju un dzīvojamo apbūvi, kas daļēji vēl ieņem to teritoriju, kādu tas ieņēma 1655.g. plānā. Pilsētas centrs šajā laikā ir tirgus laukums. Ap to grupējas pilsētas rātsnams, Inflantijas kanceleja, baznīca un plebānija, blakus tam Daugavpils stārasta Plātera pils (visas ir koka ēkas). Cietoksnītis tiek izmantots tikai kā birģermeistara mājoklis, bet gadsimta beigās jau kā noliktavas. Daudz lielāks un nozīmīgāks par pilsētas tirgus laukumu ar tā sabiedriskajām ēkām ir jezuītu kolēģijas komplekss. Jezuītu loma Daugavpils pilsētā šajā laikā ir nenoliedzami liela. Jau 1628.g. jezuīti atvēra pirmo skolu Dinaburgā, arī Latgalē, kas 1751.g. pārauga ģimnāzijā, bet 1767.g. kļuva par garīgo semināru. XVIII gs.v. kolēģijā bija pirmā bibliotēka, pirmā aptieka un slimnīca Latgalē (skat. shēmas Nr. 4.3,4.4).

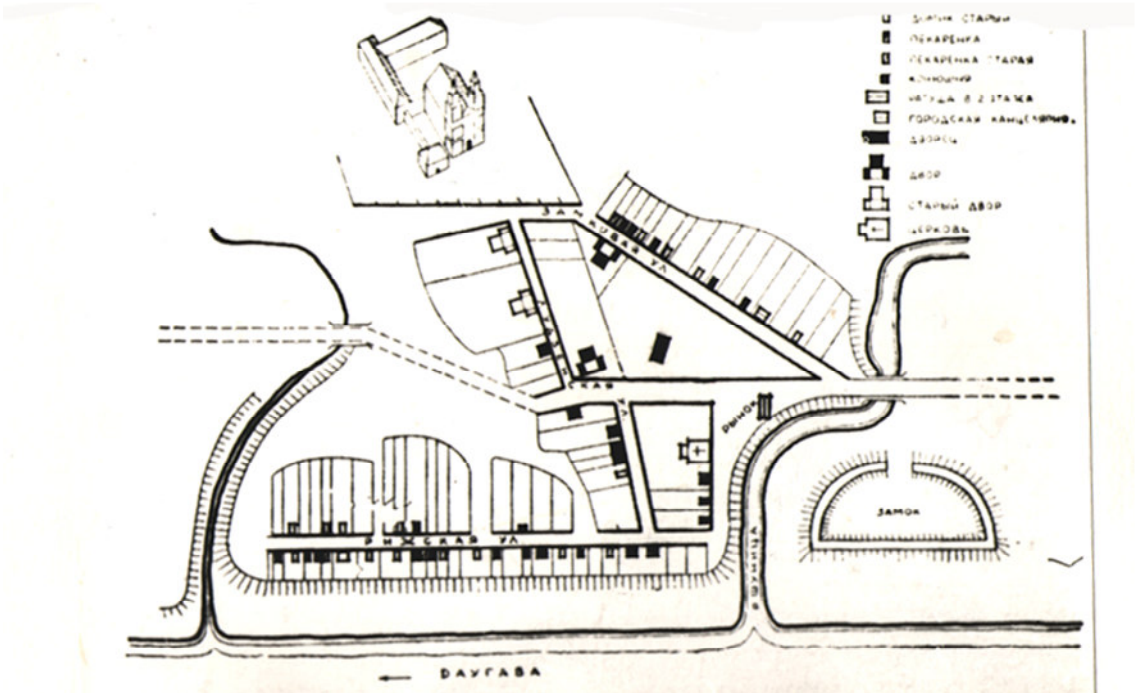

Рис. 3. Схема планировки и застройки Динабурга в 1765 году. Реконструкция автора.

6. J.Vasiljeva Daugavpils 17o5.g. plāna rekonstrukcija.
(Ю.М.Васильев. Эволюция города Даугавпилса.)

Shēma Nr. 4.3

4. Daugavpils plāns 18.gs.beigās.

Shēma Nr. 4.4

XVIII gs. sākumā parādās mūra ēkas. 1737.-1746.g. rit mūra baznīcas celtniecība. No 1757.-1769.g. mūra kolēģijas ansambļa celtniecība. Var secināt, ka pašā Dinaburgas plānojumā nospraužas sākumā jezuītu rezidencei izdalītā teritorija, kurai ir visai būtiska kompozicionāla nozīme nelielajai pilsētiņai. Taču sākumā jezuītiem nav līdzekļu izveidot savu rezidenci un galveno nozīmi iegūst tirgus laukums. Tas arī ir deformējis sākotnējo pilsētbūvnieciskās kompozīcijas ieceri. Teritorija ap tirgus laukumu iegūst noteicošo nozīmi. Jezuīti nopietni var sākt savas kolēģijas izbūvi tikai XVIII gs. 2.ceturksnī. Taču šajā laikā kolēģijas teritorijai jau vairs nav tās dominējošās lomas, kāda tai ir bijusi paredzēta sākumā. Tādēļ pilsētbūvnieciskā situācija zaudē savu sākotnējo skaidrību un veidojas asimetrija. Šādi izveidojās tas plānojums, kas reprezentēts gadsimta beigās ar Rīgas ielu kā galveno dzīvojamo ielu, pilsētas sabiedrisko ēku grupu pie tirgus laukuma, mazliet nomaļus esošo, bet visai iespaidīgo jezuītu kolēģiju un "pili", kas kļuvusi par saimniecības zonu.

XVIII. gs. upes kreisajā krastā pretim pilsētai izveidojās "pārupes priekšpilsēta"-miestiņš, ko nosauca par "Jeruzalemi". Sakarā ar Dinaburgas cietokšņa priekštilta nocietinājumu būvēšanu XIX gs. sākumā tas tika iznīcināts.

1772.g. Polijas dalīšanas rezultātā Latgale tika pievienota Krievijai. Dinaburga ir viena no tām pilsētām, kurā tiek paredzēta cietokšņa būve, ar mērķi nodrošināt jauno Krievijas rietumu robežu. Cietokšņa celtniecība sākas tikai 1810.g. Pēc projekta,

kuru izstrādāja cietokšņa cēlājs inženierpulkvedis J.F.Hekelis, **Dinaburgas cietoksnis** sastāvēja no divām daļām: galvenā cietokšņa, kas atradās Daugavas labajā krastā, kādreizējās Dinaburgas pilsētas vietā un priekštilta nocietinājuma Daugavas kreisajā krastā. Priekštilta nocietinājums sastāv no 2 bastioniem un 2 pusbastioniem ar trim lunetām starp tiem. Bija arī laukums karaspēka koncentrācijai. Cietokšņa galvenā daļa, savukārt, sastāvēja no 7 frontēm, kuras veidoja galvenais valnis. Pirmās sešas frontes bija plašā trīsceturtdaļlokā pavērstas pret "iekšzemi", bet septītā – pret Daugavu. Starp frontēm bija novietoti septiņi bastioni, bet astotais bastions iekārtots septītās frontes vidū. Pārējo fronšu vidū bija novietotas kurtinlunetes, bet to priekšā atradās ravelīnu un redutu josla. Bastionu lielākajā daļā bija paredzēti kazemāti, bet no priekšpuses bastionus aizsargāja kontrgardes. Visa šī cietokšņu aizsardzības sistēma ir labi pazīstama un tās galvenie elementi izstrādāti jau XVII gs., veidojot lielo pilsētu nocietinājumu sistēmas.

Līdz Napoleona iebrukumam tika izveidoti tikai pagaidu nocietinājumi. 1812.g. jūlijā krievu-franču kara laikā cietoksni ieņēma franču karaspēks un nojauca daļu nocietinājumu. Taču jau 1813. gadā atsākās celtniecības darbi, bet 1816. gadā pēc arhitekta I.Truzsona projekta izstrādāts cietokšņa detālplānojums, kurā nodalītas funkcionālās zonas, diferencētas ielas u.c. Līdz 1819. gadam, kad tika nomainīts Dinaburgas cietokšņa celtnieks (inženiera J.F.Hekeļa vietā iecēla inženierpulkvedi Kļimenko), darbi kopumā bija pabeigti tikai priekštilta nocietinājumos un tie tika apaudzēti ar velēnām. Galvenās cietokšņa būves – kazarmas, virsnieku dzīvojamās ēkas, hospitālis, štāba un komandanta ēkas, inženieru un artilērijas arsenāls, kā arī cietokšņa vārti un citas būves celtas 1816.-1833. gadā pēc arhitekta A.E. Štauberta projektiem. 1833. gadā cietoksnis tika simboliski iesvētīts. Bet celtniecība turpinājās līdz pat 1878. gadam, kad cietoksnis jau zaudēja savu militāro nozīmi, taču līdz pat 1993. gadam tas kalpoja armijas vajadzībām. Priekštilta nocietinājumos – Daugavas kreisajā krastā izvietots Grīvas cietums.

Daugavpils (Dinaburgas) cietoksnis ir ievērojama fortifikācijas būve, vienīgā šāda veida un mēroga Baltijas valstīs. Cietoksnis ir stilistiski viengabalains klasicisma stila ansamblis, kurā atspoguļojas sava laika pilsētbūvniecības idejas, kā arī sniedz vispusīgu iespaidu par sava laika celtniecības sasniegumiem. Plānojuma pamatā ir nocietināta pilsēta, kuras teritorija regulāri sadalīta kvartālos. Tās vidusdaļā atradās liels kvadrātveida laukums, kura malā izvietojās jezuītu katedrāle (1737—1746) – ansambļa vertikālā dominante (sagrauta 1944.gadā). Priekštilta nocietinājums pēc sava rakstura bija tīri militārā būve, kura gan bija arhitektoniski visai monumentāla un iespaidīga, taču pilsētbūvnieciski tai bija nozīme vienīgi kā ainavas veidotājai, bet nevis kā pilsētas organizētājai.

PRIEKŠPILSĒTU CELTNIECĪBA.

Priekšpilsētu veidošanās sākusies jau pirms cietokšņa būvniecības. Sākotnēji apbūve noris bez kāda īpaša plānojuma. Galvenā apbūves zona XIX gs. sākumā atrodas uz austrumiem no cietokšņa, Šuņas ezera krastā – **Mazā priekšpilsētā.** Šīs priekšpilsētas mūžs nav visai ilgs. Nosakot cietoksnim 200 asu platu esplanādi (ap 1816.-1818.g.), lielāko daļu no šeit apbūvētajām ēkām nākas pārcelt uz citu vietu.

Nākošais priekšpilsētu attīstības posms – **Vecā priekšpilsēta**, kas atrodas uz dienvidiem no Šuņas ezera, Šunicas upes kreisajā krastā. Arī šeit jau agrāk pastāvējusi apbūve gar ceļu, kas ved uz Krāslavu. Vecās priekšpilsētas plānojumu

cars apstiprina 1818.g. Šis jaunais plānojums aizpilda teritoriju starp Šuņas ezeru un jau agrāk apbūvēto Krāslavas ceļu. Kompozīcija balstās uz barokālo trīsstaru principu. Trīs stari Dinaburgā uzasēti cietokšņa Aleksandra vārtiem. Šādā veidā Vecā priekšpilsēta tīri formāli saistīta ar cietoksni it kā tiešs cietokšņa galvenās ielas turpinājums. Taču notiek cietokšņa aizsardzības sistēmas tālākā pilnveidošana, un rodas nepieciešamība paplašināt cietokšņa esplanādi: 1849.g. – teritorijā 500 asu attālumā no cietokšņa aizliegts būvēt privātās celtnes, 1857.g. – 600 asis, 1861.g.- 700 asis. Tas noved pie tā, ka visa Vecās priekšpilsētas teritorija tagad atrodas apbūves aizlieguma zonā. Sākot ar 1866.g. tās iedzīvotāji pakāpeniski pārceļas uz Junbūvi.

1865.g. plānā uz esplanādes robežas, šoreiz jau otrā Šuņas ezera krastā, parādīts jauns plānojums, kurš it kā turpina abu šo priekšpilsētu attīstību. Bet vietā, kur Vecā priekšpilsēta atradusies sākotnēji, jau XIX - XX gs. mijā apbūve praktiski neeksistē.

1834.g. cars apstiprina inženiera - kapteiņa P.P.Meļnikova izstrādāto aizsargdambja projektu. Šis projekts (realizēts 1841.g.) dod iespēju vienlaikus atrisināt trīs problēmas: aizsargāt cietoksni no plūdiem, radīt vietu jaunai priekšpilsētai un atrisināt jaunā pasta ceļa problēmu. Salīdzinājumā ar Veco priekšpilsētu, šai jaunapgūtajai teritorijai, ko nosauca par Lielo jeb Jauno priekšpilsētu ir tā priekšrocība, ka tā atrodas pie Daugavas, kura vēl arvien kalpo kā transporta maģistrāle, ciešā saistībā ar Pēterburgas-Varšavas traktu un šeit pāri Daugavai paredzēts uzcelt tiltu (realizēts 1852.-1859.g. pēc inženiera Stanislava Kerbedzja projekta). Jaunās priekšpilsētas veidošanās bija viens no iemesliem, kāpēc apstājās Vecās priekšpilsētas tālākā attīstība.

Jaunās priekšpilsētas pilsētbūvniecības projekts izstrādāts Inženieru departamentā Pēterburgā un apstiprināts 1826.gadā. Apbūve pēc projekta uzsākta 30-to gadu sākumā. Jaunā priekšpilsēta ir kompozicionāli saistīta ar cietoksni, tā ir frontāli pavērsta pret cietoksni ar galveno laukumu šīs frontes vidū. Galveno laukumu 700 asu attālumā it kā noslēdz cietoksnis. Šādi cietoksnis it kā ieaug pašā pilsētā, ir tajā vienmēr klātesošs. Dinaburgas pilsētbūvnieciskajā koncepcijā apvienoti vairāki pilsētbūvniecības principi. Kurdonēra tipa laukums, kas pieslēdzas maģistrālai ielai (Pēterburgas, tagad Saules), monumentālais cietokšņa un pilsētas saslēgums. Projektā bijis paredzēts izveidot vēl otru laukumu, T-veidā saslēgtu ar centrālo, Rīgas ielas otrā pusē, tādā veidā pilsētu vēl plašāk pavēršot pret cietoksni, un šī laukuma abos galos simetriski novietojot : vienā – katoļu, otrā – pareizticīgo katedrāles. Tādā veidā arī pilsēta skatoties no cietokšņa, veidotu monumentālu panorāmu.

Jaunā priekšpilsēta sastāv no regulāri veidotiem taisnstūra kvartāliem ar izmēriem 50x45 asis. Izmantota racionāla pilsētbūvniecības plānošanas shēma – racionāli atrisināts zemes gabalu dalījums un ņemtas vērā ielu funkcijas. Šī pamatievirze tomēr vēl apvienota ar monumentāli komponēto centrālo laukumu, ap kuru puslokā grupējas dzīvojamie kvartāli, tā radot organiskas, sevī noslēgtas struktūras iespaidu, kas atgādina dažus renesanses ideālpilsētu variantus.

1841.g. uzbūvētais **dambis** ienes disonansi sākotnēji viennozīmīgajā orientācijā uz cietoksni. Arhitektoniski pilsēta ir orientēta uz cietoksni, bet funkcionāli - uz šoseju. Tas sāk izpausties arī arhitektūrā. Pie šosejas parādās apbūve, kas spējīga konkurēt ar centra daļas apbūvi. Izbūvējot Pēterburgas - Dinaburgas dzelzceļu (1860.), pilsēta iegūst vēl vienu svarīgu interešu centru – dzelzceļa staciju, kas tiek būvēta Rīgas ielas galā, nevis Pēterburgas, kas sākotnēji bija galvenā. Rīgas ielas funkcionālā loma ir pieaugusi sakarā ar tirgu attīstību un izvietošanos gar to. Arī centrālais

laukums tiek pārveidots no visām pusēm noslēgtā laukumā. Centrā - Sv.Ņevas Aleksandra pareizticīgo katedrāle (celta 1856.-1864.g. pēc arhitekta I.Tamanska un inženiera-poručika Perebaskina projekta, uzspridzināta 1969.g.), kura kļuva par šīs pilsētas telpas dominanti. XIX gs. 60-ajos gados dzīvojamā apbūve lielākoties – koka, bet centrālajā daļā – jau eksistē mūra dzīvojamās mājas. Tikai 80-ajos gados sāk būvēt mūra dzīvojamās ēkas, kurām arī pirmajā stāvā ir dzīvojamās telpas.

Reāli Jaunā priekšpilsēta jau pašā sākumā kļūst par pilsētas faktisko centru, un visa tās apbūve piemērojas šai funkcijai. Turpretim vēlākās priekšpilsētas tā arī saglabā savu priekšpilsētu raksturu līdz pat mūsu dienām.

Jau 1865.g. plānā ir paredzēta Dinaburgas tālākā attīstība, paplašinot pilsētas apbūvēto teritoriju gan uz austrumiem no Jaunās priekšpilsētas (tā saucamā **Jaunbūve**), gan uz augšu no 1841.g uzceltā dambja (t.s. – **Gajoks**). Vēlāk tiek apbūvēta arī daļa no esplanādes, kurā saskaņā ar1865.g. plānu vēl paredzēti tikai augļu un sakņu dārzi.

Jaunbūve izveidota ap Pēterburgas šoseju kā ap mugurkaulu. Plānojuma pamatā taisnstūra ielu tīkls ar kvartāliem, kas mazliet lielāki par Jaunās priekšpilsētas kvartāliem. 1865.gada plānā paredzēti laukumi un sabiedriskās ēkas, rūpnīcas nav paredzētas. Taču jau XIX gs. beigās tās te parādās. Dzīvojamā apbūve sāk veidoties jau 1866. gadā.

Atšķirībā no Jaunbūves, kas bija ieplānota kā tipisks dzīvojamais rajons, **Gajoks** jau 1865.g. plānā iezīmējas kā rūpniecībai paredzēta teritorija. Tas arī attīstās kā rūpniecības rajons. Gajoka priekšrocība ir tiešā saikne ar Daugavu. Tomēr teritorija bieži cieta plūdos, līdz kamēr 1924. gadā tika uzbūvēts aptuveni 2 km garš dambis. 1908.g. – Gajoku noposta ugunsgrēks. Smagus postījumus Gajoks cieta arī II Pasaules kara laikā.

Grīva – tagadējās Daugavpils pilsētas daļa, kas atrodas Daugavas kreisajā krastā pie Lauceses ietekas. Tā radusies kā amatnieku un sīktirgotāju ciems ar nosaukumu Jeruzaleme. Kad būvēja Dinaburgas cietokšņa priekštilta nocietinājumu (XIX gs.s.), Jeruzalemi nojauca, bet iedzīvotājiem ierādīja zemes gabalu nedaudz augstāk pie Lauceses ietekas Daugavā uz Kalkūnes muižas zemes. Tāpēc miests ieguva nosaukumu Grīva. Nedaudz vēlāk Lauceses upes otrajā krastā uz Liginišku muižas zemes izveidojās Zemgales miests. 1832.g. Kalkūnes un Liginišku muižas nonāca viena īpašnieka rokās, kas abas nometnes apvienoja vienā miestā ar divkāršo nosaukumu Grīva-Zemgale. 1859.g. tas kļuva par lielāko miestu Zemzemē ar daudznacionālu iedzīvotāju sastāvu un tika nosaukts par Grīvu. Īsts uzplaukums tās vēsturē bija XIX gs. (darbojas dažādas fabrikas). 1912.g. Grīvai tika piešķirtas pilsētas tiesības. Grīva stipri cieta 1. pasaules kara laikā un pēc tam tā arī vairs nespēja uzplaukt. Bez tam šo vietu vienmēr apdraudējuši palu ūdeņi un ugunsgrēki. Aizsargdambis gar Daugavas kreiso krastu uzcelts tikai XX gs. trīsdesmitajos gados. 1935. gadā tika uzcelts Vienības tilts pār Daugavu, kas pavēra jaunas iespējas Grīvas attīstībā. 1952. gadā Grīvu pievienoja Daugavpilij un tā kļuva par pilsētas mikrorajonu. Mūsdienās Grīva attīstās kā individuālo privātmāju dzīvojamais mikrorajons.

XIX gs. 40-jos gados četrus atšķirīgos Dinaburgas rajonus (Vecā Forštate, Grīva, Cietoksnis un Jaunā Forštate) apvienoja vienā pilsētā. 1893.g. ar Krievijas imperatora Aleksandra III pavēli Dinaburgu pārdēvēja par Dvinsku.

Mežciems XIX gs. II pusē sāka veidoties kā vasarnīcu un kūrorta rajons. 80-to gadu sākumā dažus zemes gabalus no grāfa Plātera-Zīberga (Līksnas muižas īpašnieks) iznomā vietējie Dinaburgas komersanti vasarnīcu celšanai. Viņu priekšzīmei seko arī grāfs: sadala mežu iecirkņos, izveido alejas, uzceļ vairākas vasarnīcas ģimeņu atpūtai, upes krastā – restorānu ar bufeti un 1883.g. uzcēla 2-stāvīgu dziednīcu, kas bija kūrorta aizsākums. Drīz vien noskaidrojās, ka Mežciema ūdeņi satur daudz dziedinošu vielu, bet dūņas ir derīgas iekšējo un ādas slimību ārstēšanai. Pirms 1.pasaules kara te bija uzceltas vairāk nekā 100 vasarnīcas. Kūrorts cietis 1. un 2. pasaules karā, bet tika atjaunots. 1947.g. to atvēra kā vissavienības nozīmes sanatoriju. Kopš 1991.g. maija sanatorija slēgta.

Šodien Mežciems ir savdabīgs dzīvojamais rajons, kas izvietojies mežā, ar blīvu apbūvi un interesantu XIX gs. kūrortu koka arhitektūru.

Stropi sāka attīstīties kā vasarnīcu rajons Stropu ezera krastā XX gs. sākumā. 1902.gadā šeit tika uzceltas dažas vasarnīcas, bet 1914.g. to bija jau 120. Diemžēl, I pasaules kara laikā vairākas vasarnīcas bija sagrautas. Pēc II Pasaules kara Stropi sāka strauji attīstīties: uzcēla dzīvojamās mājas, vasarnīcas, skolas, bērnu dārzu, restorānu, atpūtas bāzes, slimnīcas, kultūras namu un t.t.

Šodien Stropi ir dzīvojamais rajons , atpūtas un rekreācijas zona.

4.3. Arhitektūras un pilsētbūvniecības piemineklļi pilsētā, to vieta pilsētas attīstībā.

Pilsētbūvniecības piemineklis – noteikta rakstura, kompozicionāli viengabalaina un mākslinieciski izteiksmīga vēsturiska arhitektoniski telpiskā vide, ko veido pilsētas plānojuma struktūras elementi (ielas, laukumi, ceļi, apzaļumojums, ūdenstilpnes), apbūve (visa veida dzīvojamās, sabiedriskās un ražošanas ēkas, noliktavas, saimniecības un inženierbūves) un labiekārtojums (virsmu klātne, segums un apdare, žogi, vārti, paviljoni, apgaismes ķermeņi, arkas, sēdekļi, strūklakas, ūdenssūkņi, akas un baseini, kioski, vitrīnas, afišu stabi, stendi, tirdzniecības, spēļu u.c. automāti, piemineklļi un piemiņas zonas). Katra pilsēta radusies atšķirīgos sociāli ekonomiskajos un ģeogrāfiskajos apstākļos, veidota pēc raksturīgiem pilsētbūvniecības paņēmieniem un prasībām, ar vēsturisko ielu tīklu un apbūvi. Tai ir sava, būtiska nozīme Latvijā un sava, tikai šai pilsētai raksturīga , seja. Pilsētbūvniecības piemineklļi ir Latvijas pilsētu kultūrvēsturiskā mantojuma vērtīgākā daļa un uz to attiecas likuma “Par kultūras piemineklļu aizsardzību” prasības.

Pilsētbūvniecības piemineklļi pilsētā aizņem plašas teritorijas, un tāpēc arī atstāj vislielāko ietekmi uz pilsētas veidolu un attīstības plāna izveidi. Ar Kultūras ministrijas Rīkojumu Nr. 128 (29.10.1998.) Daugavpilī noteikti 2 valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklļi:

- **Daugavpils cietoksnis** (skat shēmu Nr. 4.5),

- **Daugavpils pilsētas vēsturiskais centrs** (skat. Fotoattēlu 1.) un **arhitektūras piemineklļi** (skat. pielikumu “Kultūras piemineklļi Daugavpils pilsētā”).

Daugavpils cietoksnis ir stilistiski viengabalains klasicisma stila ansamblis, kurā atspoguļojas sava laika pilsētbūvniecības idejas. Plānojuma pamatā ir

nocietināta pilsēta, kuras teritorija regulāri sadalīta kvartālos. Cietokšņa teritorijā atrodas deviņi lielgabali, kuri datējami ar XIX gs. 2.pusi. No tiem pieci ir čuguna un četri – tērauda. Tie ir industriālie pieminekļi un atspoguļo sava laika artilērijas attīstības līmeni, kas savukārt ļauj labāk izprast attiecīgā laika posma fortifikācijas būvju izveides principus.

Daugavpils cietokšņa un apkārtnes 1841.gada plāns.
Oriģināls CVKVA - Fonds 1311.,apraksts 3.,lieta 1.

Shēma Nr. 4.5

Cietoksnis ir samērā labi saglabājies, bet patlaban ļoti aktuāla ir cietokšņa nocietinājumu, būvju un ēku izmantošana un saglabāšana. Kopš 1998.g. cietokšņa ēkas atrodas valsts akciju sabiedrības "Valsts nekustamā īpašuma aģentūra", Daugavpils pašvaldības un Kultūras ministrijas valdījumā. Cietokšņa teritorijā 26 dzīvojamās mājās dzīvo pilsētnieku ģimenes, 2 ēkās izvietojās un veiksmīgi strādā Daugavpils zonālais valsts arhīvs, dažas ēkas tiek izīrētas. Diemžēl, vairāk nekā 40 ēkas kopš 1993.gada saimnieciski netiek izmantotas.

2003.g. maijā Daugavpils cietokšņa saglabāšanas un turpmākās izmantošanas priekšlikumu izstrādei tika izveidota darba grupa, kura izpildot dotos uzdevumus secināja, ka Daugavpils cietoksnis nav izmantojams kā vienots apsaimniekošanas objekts. Par vienīgo pieņemamo tika atzīts priekšlikums pārdot to pa daļām. Pec Daugavpils cietokšņa detālplānojuma izstrādes pabeigšanas valsts nekustamie īpašumi, kas atrodas cietoksnī, tiks sadalīti un atsavināti pa daļām. Netiks atsavināta cietokšņa vaļņa teritorija, kas paliks Kultūras ministrijas valdījumā, kā arī nekustamie īpašumi, kas nepieciešami Iekšlietu ministrijas vajadzībām un Daugavpils pašvaldībai piederošās ēkas.

Daugavpils cietoksnis šodien sabrūk no paaugstināta mitruma, kas radies ūdens novadīšanas sistēmas izpostīšanas rezultātā. XIX gs. sākuma kara inženieru, fortifikācijas speciālistu loģiskais risinājums – vaļējais ūdens novadīšanas kanāls apkārt cietoksnim – deva iespēju nosusināt cietokšņa teritoriju, regulējot gruntsūdens līmeni un virszemes noteci, kuru veidoja sniega un lietus nokrišņi, kā arī neļāva Daugavas pavasara plūdu ūdeņiem ieplūst kanālā un cietokšņa apkārtnē. Pašreiz kanāls pilnīgi aizsērējis, sabrucis un vairākās vietās aizberot sadalīts iecirkņos, no kuriem ūdens vairs nevar aiztecēt uz Daugavu. Kanāla krasti daļēji aizauguši ar kokiem un krūmiem. Līdz ar to cietokšņa apbūvētajā teritorijā gruntsūdens līmenis nepieļaujami cēlies un mājās sācis uzsūkties mitrums. Tāpēc ir ļoti svarīgi pirmām kārtam izstrādāt Daugavpils cietokšņa hidrosistēmas atjaunošanas projektu un realizēt to.

Daugavpils cietoksnis ir unikāls un turpmāk saglabājams un attīstāms kā daudzfunkcionāls pilsētas rajons. Tam jākļūst par kultūras, tūrisma, zinātnes, dzīvojamo un darījumu centru. Neapšaubāmi, lai saglabātu cietoksni, kultūras pieminekļa teritorijā un tā aizsardzības zonā nav pieļaujama tāda saimnieciskā darbība, kas var apdraudēt kultūras pieminekli t.i. eksplozīvu, ugunsnedrošu, ķīmiski aktīvu un atmosfēru piesārņojošu vielu izvietošana, aizliegts uzstādīt iekārtas, kas izraisa vibrāciju, kā arī izvietot vidi degradējošas materiālu krautuves un izgāztuves. Izstrādājot cietokšņa ēku remonta, restaurācijas vai rekonstrukcijas projektus stingri jāievēro, ka šajā objektā jāsaglabā oriģinālā konstruktīvā sistēmā un konstrukcijas, plānojums, apjoms, materiāli, apdare, vērtīgi interjera elementi, detaļas, rotājumi, vēsturiskās iekārtas un komunikācijas. Bez tam, saskaņā ar MK 2003. gada 26.augusta noteikumiem Nr.474 “Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirmpirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu” turpmāk pirms rekonstrukcijas vai restaurācijas darbu sākšanas un projekta izstrādes ir jāveic kultūras pieminekļa kultūrvēsturiskā inventarizācija vai izpēte. Perspektīvā arī mazuta tvertnes, kas atrodas cietokšņa teritorijās ziemeļos, jāpārvieto uz citu vietu.

Pilsētas vēsturiskais centrs - Jaunā, Lielā priekšpilsēta - projektēts 1826. gadā Pēterburgā un iecerēts kā cietokšņa priekšpilsēta. Saglabājies ieprojektētais un realizētais XIX gs. ielu tīkls. Plānojumā ievēroti klasicisma regulārās apbūves principi, veidojot taisnstūrveida kvartālus pārsvarā ar 2-3 stāvu apbūvi. Apbūve bagāta ar arhitektoniskiem, mākslinieciskiem un vēsturiskiem elementiem. Daugavpils ir viena no retajām pilsētām Latvijā, kas var lepoties ar tik unikālu centru, kas līdz mūsdienām saglabājies kā vienots ansamblis.

Šodien vēsturiskais centrs ir mūsdienīgs pilsētas mikrorajons, kur tiek saglabāta vecā apbūve, veiktas restaurācijas, plānotas un realizētas jaunas idejas. Turpmāk rajons saglabājams un attīstāms kā daudzfunkcionāls pilsētas centrs (administratīvais,

sabiedriskais, dzīvojamais, kultūras, izglītības, zinātnes, tūrisma, tirdznieciskais). Perspektīvā, remontējot, restaurējot un pārbūvējot ēkas, pielāgojot tās šodienas funkcijai ir nepieciešams izmantot vēsturiskos materiālus, lai panāktu efektīvu kultūras mantojuma saglabāšanu pēc iespējas mazāk pārveidotā veidā.

VIENĪBAS NAMS (Saules ielā 23), celts 1936.-1937. gadā pēc arh. V.Vitanda projekta. Viens no izcilākajiem sava laikmeta pieminekļiem, pēc programmas lielākā kompleksā celtne tā laika Latvijā (būves kubatūra sasniedz 78000 m^3). Atbilstoši ēkas pilsētbūvnieciskajam novietojumam atšķirīgs ir fasāžu noformējums. Neitrāli vertikāls ārsienas ritmizējums gar cieši apbūvēto ielu pāriet diferencētu kubisku apjomu kompozīcijā, kur vietām ir horizontāli dalījumi, bet pret laukumu paveras monumentālā teātra ieejas fasāde ar īpatnēju seškolonnu portiku. Tā veidota pelēkā mākslīgā granīta apmetumā. Namā iebūvētas daudzas tehniskas ierīces, kā centrālā siltūdens un zemspiediena tvaika apkure, siltgaisa apkure un centrālā vēdināšana.

Fotoattēls 1. Vēsturiskais centrs. Autors. D.Orlovs

BANKA (Ģimnāzijas ielā 4), celta 1932.g. pēc arhitekta A.Krūmiņa projekta.

ADMINISTRATĪVU ĒKU ANSAMBLIS AR MŪRA ŽOGU (Lāčplēša ielā 20, Vienības ielā 20, Ģimnāzijas ielā 27) un PILSĒTAS ĢIMNĀZIJA (Ģimnāzijas ielā 32) celtas pēc arhitekta A.E. Štauberta projekta klasicisma stilā XIX gs. 40-to gadu sākumā. Ēku fasādēs ir saglabājušies raksturīgākie ampīra dekora elementi: dzegas, rusts, logu pusloka arku apmales u.c. Laika gaitā izmainījies ēku iekšējais plānojums, kaut gan pamatā pirmatnējā plānojuma struktūras izmaiņas niecīgas. Skolas ēkā saglabāts 1878.g. gadā pēc ķīmijas skolotāja un direktora A. Kņazeva projekta uzbūvētais velkmes skapis (šāda veida vienīgais Latvijā).

VALSTS BANKA (Ģimnāzijas ielā 12), celta XIX gs. beigās. Agrākais ēkas fiksēšanas laiks ir 1898.gads Daugavpils pilsētas plānā ar uzrādītām visām tā laika sabiedriskām ēkām. Savā pastāvēšanas laikā bankas ēka saglabājusi sākotnējo

funkciju, apjomu (neskaitot 1986.gada piebūvi Kr.Valdemāra ielas pusē), kā arī stilistiskās iezīmes. Nedaudz mainīts ēkas iekšējais plānojums un atsevišķas detaļas.

Būvapjoma izvietojums pilsētas regulārā plānojuma daļā divu ielu krustojumā noteica ēkas konfigurāciju un kompozicionālo risinājumu. No divām ielas fasādēm pret Ģimnāzijas ielu vērstā fasāde ir kompozicionāli akcentēta ar rizalītu un ieejas portiku, kā arī bagātīgi rotāta ar klasiskām un renesanses stila arhitektūras detaļām. Ēkas arhitektūra risināta eklektisma stilā, kas plaši pielietots XIX gs. beigu sabiedriskajās celtnēs.

ADMINISTRATĪVA ĒKA (Ģimnāzijas ielā 11) celta 19.gs. beigās kā dzīvojamā eka. Ēkas fasādes ir veidotas baroka stilā un izceļas ar savu greznību un piesātinātību ar smalkām detaļām un ciļņiem.

ADMINISTRATĪVA ĒKA (Kr. Valdemāra ielā 1), celta 19.gs. beigās kā garnizona klubs. Divstāvu mūra ēka veidota kā stūra apbūves elements. Nozīmīgs ēkas fasāžu kompozīcijas princips, kas raksturīgs eklektismam, ir to piesātinātība ar simetriski izvietotām logu ailām. Ārsienām ir ļoti bagātīga ķieģeļu plastika. Ēkas cēlumu pasvītro koloristiskais risinājums – uz sarkana ķieģeļu mūra lieliski izceļas balsināti dekora elementi.

Kopš 1992. gada ēkā izvietojusies Daugavpils pilsētas dome.

DZĪVOJAMĀ ĒKĀ Rīgas ielā 8 kopš 1959. gada izvietojies pilsētas Novadpētniecības un mākslas muzejs. Ēka celta 1883.gadā ar jūgendstila iezīmēm.

DZĪVOJAMĀS ĒKAS Saules ielā 41 un Saules ielā 55 celtas XX gs. sākumā jūgendstilā. Fasādes bagāti rotātas ar dekoratīviem veidojumiem. Veicot remonta-restaurācijas darbus visas arhitektūras stila iezīmes saglabātas.

LUTERĀŅU BAZNĪCA (18.novembra ielā 66) celta 1893.gadā. Baznīcas projekta autors ir arhitekts Vilhelms Neimanis. Baznīca ir luterticības simbols, kas īpaši uzsvērts ar asimetrisko apjomu kompozīciju un torņa novietojumu sānos. Tā celta no speciāli gatavotiem ķieģeļiem, ir stilistiski viendabīga kā interjerā tā eksterjerā. Draudzes telpas stāvais jumts sasaucās ar torņa vimpergiem un vienas lūgšanu telpas sānu fasādes zelmiņiem. Otra šīs ēkas fasāde bija vienkāršāka – to papildināja tikai kontrforsi. Baznīcas apsīdai piekļaujas sakristeja, torņa sāniem - poligonāla piebūve kāpnēm. Varens un iekšējā spēka pārpilns ir fasāžu risinājums. Milzīgais rozes logs, izvirzītais galvenās ieejas portāls, arkatūras motīvs zelmiņos un citi elementi un detaļas ir izveidoti ar vērienu, spēcīgi izceļas no fasādes plaknes un rada atraktīvu gaismēnas rotaļu un spriedzi. Arhitekta V.Neimaņa neogotiskais darbs Daugavpilī līdz mūsdienām netika pienācīgi novērtēts. Ir uzsākta tā atjaunošana un atgriešana garīgajā dzīvē.

JAUNAVAS MARIJAS KATOĻU BAZNĪCA (A.Pumpura ielā 11a) uzbūvēta 1905. gadā pēc pazīstamā arhitekta un mākslas vēsturnieka Vilhelma Neimaņa projekta. Baznīcas būvapjoms ir baroka laikmeta klasiskās divtorņu bazilikas interpretācija. Smagnējam, taisnstūra plāna būvapjomam ir trīsdaļīgs dalījums: galvenās ieejas daļa ar simetriskiem sānu zvanu torņiem (Cetru līmeņu, daudzprofilēto dzegu dalījumu un centrālo, starptorņu frontonu, aiz kura atrodas galvenā trīsjomu bazilikas telpa, gandrīz kvadrātplāna (17,8x23,2 kv.m.) ar trīs logailu sānu fasādēm. Būvapjomu noslēdz zemāka, pusapļa plāna altārdaļa (prezbitērijs) ar sānu ģērbkambariem. Baznīcas iekārta galvenokārt saglabājusies no ēkas celšanas laika.

1. VECTICĪBNIEKU KOPIENAS LŪGŠANU NAMA (Puškina ielā 16a) būvapjoms veidots uz taisnstūra plāna (32,20x18,95 m) pamata ar skaidru trīs apjomu dalījumu: galvenās ieejas divstāvu apjoms ar centrālo zvana torņa virsbūvi savienots ar lielo kvadrātplāna lūgšanu telpu (17,05x17,15 m) caur divstāvu kora balkona izbūvi, balstītu uz trīs masīvām arkām. Ēka celta ilgā būvperiodā ar vairākām izmaiņām no 1908. līdz 1928.gadam. Celtnes plānojuma un būvapjomu kārtojuma kompozīcija ir izteikti vienkārša un simetriska. Zvanu torņa un lūgšanu telpas četrslīpņu jumti vainagoti ar krievu arhitektūras sakrālai tradīcijai raksturīgiem sīpolveida kupoliņiem. Ēka sākotnēji celta kā neapmesta ķieģeļu mūra celtne. Fasāžu rotājums ļoti plastisks – ir interesanti centrālās ieejas un lūgšanu telpas sānu fasāžu milzīgi, smagnēji divstāvu portāli, kas veidoti uz kontrforsu pamatiem un vainagoti ar šķelta sīpolveida kupola frontoniem. Dzegu arkatūras joslas, logu apmales un to dalījums veidoti izteikti "bizantiešu tradīcijās", tomēr atsevišķos apdares plastikas elementos un proporcijās jūtama t.s. "krievu modernā" (20.gs.s.) stila ietekme.

SV. BORISA UN GĻEBA PAREIZTICĪGO BAZNĪCA (Tautas ielā 2) celta 1905.g karaspēka vajadzībām. Arhitekts nav zināms. Plānā tā ir trīsdaļīga bazilika. Katedrāles forma ir iegarena (40x20x16 m). Virs tās paceļas 10 kupoli ar krustiem. Uz priekšējā vidējā kupola ir zvanu tornis ar 4 zvaniem. Vidējā katedrāles daļa balstās uz 14 masīvām kolonnām. Baznīca ir pulēts tumšs ozola kokgriezuma ikonostass, kas veidots krievu stilā.

SV. ŅEVAS ALEKSANDRA PAREIZTICĪGO BAZNĪCA Mežciemā, vecajos Garnizona kapos iesvētīta 1897.g. 30. augustā. Šī kulta ēka tapa, pateicoties Pēterburgas tirgotājam un mecenātam M.Čukasovam.

Vienstāva koka guļbūve, savienota krusta pakšos, būvēta Krievijas ziemeļu baznīcu stilā. Sienu apdare – dekoratīvi koka elementi, ar dēļu griestiem. Pamati – granīts, sarkanie ķieģeļi. Rombveida skārda plāksnēm segts jumts.

SV. PĒTERA KATOĻU BAZNĪCA (Rīgas ielā 39) celta 1848.gadā pēc arhitekta Žimanska projekta pleskavas-bizantiešu stilā un izskatījās diezgan eklektiski. 1924.g. baznīcu pēc prāvesta Ā.Vizuļa meta pārbūvēja. Tagadējās baznīcas arhitektūrā ir jaušamas klasicisma iezīmes. Centrālā ieeja baznīcā ir noformēta kā portiks, ko veido kolonnas. Baznīcas augšdaļā ir kupols.

GRĪVAS KATOĻU BAZNĪCA (Baznīcas ielā 48) celta pēc arhitekta V.Neimaņa projekta 1889.gadā eklektisma stilā, neoromānikas un neogotikas formu valodā, izmantojot sarkanā ķieģeļmūra fasāžu plastiku. Pēc būvapjoma kompozīcijas tā ir 3 jomu baznīca ar lakonisku krustveida plānu. Galvenā fasāde akcentēta ar augstu ieejas portālu, kuru vainago Kristus skulptūra un neliels zvanu tornītis virs stāva divslīpu jumta kores. Ēkas stūri izcelti ar smagnējiem kvadrātplāna pilāriem. Galvenā lūgšanu telpa ar 4 pusaploces logu asīm fasādēs ir risināta neoromānikas formās. Sānu jomi atdalīti no centrālās telpas ar augstām, vieglām koka kolonniņām. Altāra daļu grezno 3 pusaploces logi ar krāsainām vitrāžām, kurus 1889.g. izgatavojusi "Sv.Lukasa darbnīca" Varšavā. Baznīcā atrodas 1890.g. darinātās F.Veisenborna ērģeles.

DZĪVOJAMĀ ĒKA Rīgas ielā 61 atrodas Daugavpils pilsētas vēsturiskajā centrā un izceļas ar bagātu fasāžu dekorējumu. Ēka ir svarīgs elements pilsētas vēsturiskā centra formēšanā un ir viens no spilgtākajiem eklektisma paraugiem. Celta 1860.gadā.

DZĪVOJAMĀ ĒKA Teātra ielā 19 celta 1847 gadā. Tā atrodas pilsētas vēsturiskajā centrā, Saules un Teātra ielu stūrī. Tai ir bagātīgi dekorētas eklektisma laikam raksturīgas fasādes. Fasāžu plastika ir vienmērīgi ritmizēta, ar reljefām aplodām un starpdzegām. Pirmā stāva apmesto virsmu uzirdina horizontālas, rustiku imitējošas vadziņas. Otrā stāva fasāde ir īpaši grezna – ar arkveida logiem, tos vainagojošiem sandrikiem, kuri rotāti ar volūtām un rokālajiem elementiem. Trešā stāva fasāde ir askētiskāka. Ēku vainago bagātīgi profilēta dzega. Centrālo ieeju Teātra ielas fasādē akcentē plastiski dekorēti pilastri visu triju stāvu augstumā un frontons virs dzegas.

Pēckara gados māja vairakkārt tikusi remontēta. Senā fotogrāfija rāda, ka tai ir bijuši arī balkoni, par ko tagad liecina tikai iztrūkstošais plastiskais dekors kādreizējo durvju vietās. Perspektīvā iespējama balkonu atjaunošana.

4.4. Plānojuma priekšlikumi par jauniem pilsētbūvniecības objektiem, kas jāiekļauj arhitektūras un pilsētbūvniecības sarakstā. To kultūrvēsturiskā nozīme un apraksts.

Kultūrvēsturiskais mantojums, kas ietver pilsētbūvniecības, arhitektūras, arheoloģijas, mākslas, industriālos, vēstures pieminekļus kopā ar dabas ainavu un dabas pieminekļiem ir tas, kas veido Daugavpils viennozīmīgo tēlu un emocionāli bagātina pilsētas vidi. Kultūras pieminekļu apzināšana un uzskaite - tas ir nepārtraukts darbs un pieminekļu sarakstu veidošana nav uzskatāma par vienreizēju un nobeigtu procesu. Daugavpilī vēl ir daudz apbūves rajonu, kuriem ir savs raksturs, arhitektoniska un vēsturiskā vērtība. Šie rajoni veido pilsētas īpatnējo seju, un ir svarīgi, lai attīstības gaitā to nozīmīgākie elementi tiktu saglabāti un pat pilnveidoti. Diemžēl, mūsu rīcībā nav tiešu datu par daudzu ēku būvvēsturi, jo pilsēta attīstījās gan kā Polijas Vidzemes vaivādijas centrs, gan kā Krievijas apriņķa pilsēta. Šie apstākļi radīja situāciju, ka pilsētas arhīvs patlaban glabājas dažādu valstu arhīvos (Polijā, Krievijā, Baltkrievijā, Lietuvā) un tas apgrūtina pilsētas vēstures pētīšanu un jaunu objektu iekļaušanu valsts aizsargājamo pieminekļu sarakstā. Taču sekojošie objekti perspektīvā tiks iekļauti kultūras pieminekļu sarakstā, jo tiem piemīt kultūrvēsturiskā vērtība:

1. Daugavpils dzelzceļa stacijas pasažieru ēka. (Stacijas ielā). Celta 1951.g.
2. Mežciema dzelzceļa stacijas pasažieru ēka (pie Liepziedu ielas). Celta 1938.g.
3. Kinoteātris “Daugava” (Viestura ielā). Celts 1956.g.
4. Kinoteātris “Renesanse” Vienības ielā 30. Celts 1976.-1978.g. pēc arh O.Kraukļa, M.Skalbergas projekta. Ēka atšķiras uz pārējo šī perioda celtņu fona, kur neapšaubāmi jūtamas modernās arhitektūras ietekmes. Tai pat laikā izceļas autora radošā doma, kurš dabas formu ietekmē interesanti atrisinājis sānu plakņu formveidi. Plakņu elegantajā liekumā un plastikā neapšaubāmi izcils ir vietējo amatnieku izpildījums. Ēka interesanti risināta sānu apjomos, bet galvenajā fasādē dominē stiklojuma horizontālā josla. Interjerā atrodas mākslinieka M.Stumbra dekoratīvais sienas gleznojums ar stilizētas liesmas motīvu.
5. Aizsargdambis gar Daugavas labo krastu. Celts 1830.-1841.g. pēc kapteiņa P.Meļnikova projekta.
6. Aizsargdambis gar Daugavas kreiso krastu. Celts XX gs. 30.-jos gados.

7. Aizsargdambis gar Gajoku. Celtniecība iesākta pēc 1922.g plūdiem. Pabeigta – 1924.g.

8. Dzelzceļa mūra viadukts pār Daugavas ielu. Celts 19.gs.b.

9. Dzelzceļa mūra viadukts pār Vidzemes ielu. Celts 19.gs.b.

10. Saules pulkstenis Vienības ielā 13. Izgatavots 1910.g.

11. Autoceļa mūra viadukts Daugavas ielā posmā starp Rīgas un Saules ielām. Celts 1841.g.

12. Skrošu fabrika Varšavas ielā 28. Celta 1885.g.

13. Varšavas nocietinājumu līnija. Celta 1860. - 1863.g.

14. A.Pumpura dzīves vieta Miera ielā 55. 1991.g. uzstādīts mākslinieces J. Volkovas piemineklis.

15. Ebreju tautas genocīda upuru memoriāls. Daugavpils – Rīgas šosejas labajā pusē, 4 km no pilsētas centra.

16. Lielgabali cietoksnī (9 gabali) Ražoti 19.gs. 2. pusē Krievijā.

17. Mežciema bij. skolas komplekss (skolas un saimniecības ēkas, skolotāju dzīv.ēka) Parka ielā 2. Celts 1939.g.

18. Kapela Daugavpils katoļu kapos. Celta 1883.g.

19. Daugavpils universitātes ēka Vienības ielā 13. Celta 1953.-1956.g.

20. 3.vidusskola Raiņa ielā 30. Celta 1953.g.

21. Grīvas vecticībnieku baznīca Sēlijas ielā 56. Celta XX.gs. 30-to gadu vidū.

22. Vecforštadtes (Arendoles, Zeltkalna, Līksnas, Aveņu, Cīruļu, Ceru, Līkā) ielu apbūve.

23. Mežciema koka apbūve (Daugavas, Parka 8,10,12,13,16, Tvaikoņu 6. Plātera 41,43)

24. Arkveidīgs tilts pār upīti Rugeļos. Celts 1902.g.

25. Vecās karavīru kazarmas, noliktavas un citas ēkas. Ir zināms, ka kopš 1876.g. pie Dinaburgas cietokšņa sākās dažādu noliktavu izvietošana. Sākumā noliktavas tika celtas cietokšņa esplanādes ziemeļu daļā. Vēlāk, sākot ar 1900.g., noliktavas ceļ arī uz rietumiem. XX gs. s. Dinaburgā bija izvietotas artilērijas, inženieru, intendantūras un militāri-sanitārā resoru noliktavas. Šīm noliktavām ir liela nozīme pilsētas dažādu rajonu veidošanā. Visas noliktavas celtas no sarkaniem ķieģeļiem un ir vienstāvu būves. Tām ir savdabīga konstrukcija, ko noteikti jāsaglabā. Vaļņu un A.Pumpura ielās vēsturiskās ēkas formē ielas apbūvi.

26. Ēka Imantas ielā 40.

27. Ēka Vienības ielā 5.

28. Ēka Vienības ielā 7.

29. Ēka Teātra ielā 13.

30. Ēka Ģimnāzijas ielā 19.

31. Ēka Ūdens ielā 24 – pilsētas 8.pamatskola. Celta 1955.g.
32. Ēka Muitas ielā 3. Celta 1896.g.
33. Ēka 18.Novembra ielā 47- pilsētas 9.vidusskola. Celta 1951.g.
34. Ēka Raiņa ielā 26. Celta 20.gadsimta 50.gg.
35. Ēka Ģimnāzijas ielā 34/36. Celta 20.gadsimta 50.gg.

4.5. Kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas un lietošanas pamatprincipi.

Nākotnes Eiropa balstās uz četriem pīlāriem – demokrātiju, cilvēktiesībām, likumību un kultūru. Kultūra ir tā, kas ļauj cilvēkam izprast dzīves kvalitāti un spēj dot patiesu prieku. Kultūras mantojums ir viens no valsts stabilitātes garantiem un veido tiltu starp pagātni un nākotni. Mums jābūt lepniem par savām kultūras vērtībām un jābūt spējīgiem vērtīgāko nosargāt un nodot nākamajām paaudzēm autentiskā stāvoklī. Lai veicinātu kultūras mantojuma saglabāšanu, 1992.g. Latvijā tika pieņemts likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību", kas noteica, kā veicama kultūras mantojuma uzskaite, izpēte, izmantošana un saglabāšana. Pašlaik ir šis likums un vēl 38 citi normatīvie akti, kas skar kultūras mantojuma saglabāšanu.

Kultūras mantojums veidojas gadu simtos un jebkura mantojuma daļas iznīcināšana padara mūs nabadzīgākus. Pēdējie gadi ienes kardinālas pārmaiņas pilsētu vidē un līdzās pozitīvām pārmaiņām parādās vidi degradējošas novitātes. Mūsdienās īpašumu, kas ir kultūras piemineklis, pērk cilvēki ar dažādu ienākumu līmeni. Pilnvērtīgai restaurācijai un ēkas uzturēšanai bieži vien trūkst līdzekļu. Tāpēc remontējot, restaurējot un pārbūvējot savas ēkas, pielāgojot tās šodienas funkcijai, tiek pielietoti vēsturisko ēku rekonstrukcijai neatbilstoši moderni materiāli. Nepieļaujama ir veco, oriģinālo koka logu un ieejas durvju nomaiņa pret plastmasas logiem un durvīm, kā arī koka ēkām oriģinālo apdares dēļu nomaiņa ar plastmasas dēlīšiem. Ārdurvis un logi ir saikne ar apkārtējo kultūrvidi un sabiedrību. Tie ir kā "zīmes", informācija par to, kas atrodas aiz šiem logiem. Logi ir viena no izteiksmīgākajām ēkas daļām, kurā atspoguļojas ēkas celšanas laika mākslinieciskās domāšanas principi un tehniskās iespējas, kas pilnveidojušās no paaudzes paaudzē. Mainot logus, tiek mainīts ēkas izskats.

Likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" un MK 2003.gada 26.augusta noteikumos Nr.474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirmpirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu" ir stingri noteiktas kultūras pieminekļa, tā teritorijas un aizsardzības zonas uzturēšanas režīma un saimnieciskās darbības ierobežojumi. Tomēr arhitektūras piemineklī ir pieļaujama arī modernizācija (komunikācijas, siltināšanas varianti, plānojuma izmaiņas), bet tā ir diezgan ierobežota un izriet no minētā likuma prasībām. Arī pilsētu vēsturiskajos centros ir iespējamas dažādas pārmaiņas, taču tām ir jābūt kvalitatīvām, un tādas var nodrošināt tikai ar demokrātisku plānošanas procesu. Un šajā gadījumā svarīgi sekot, lai mūsdienu attīstība netiktu balstīta uz pagātnes mantojuma iznīcināšanu.

Kultūras mantojuma apdraudētību veicina pieminekļu īpašnieku neizpratne kultūras mantojuma jomā, nepietiekamais materiālais nodrošinājums un atbalsta trūkums no valsts puses. Kaut arī likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" ir paredzēti atvieglojumi kultūras pieminekļu īpašniekiem, tomēr tie ir nepietiekami. Sakarā ar to,

ka kultūras mantojums pieder sabiedrībai, kas to lieto, būtu vēlams pilsētā izveidot sistēmu, kas respektē mantojumu arī no ekonomiskā viedokļa. Kultūras pieminekļu īpašniekiem, kas no grausta ēku pārvērš baudāma objektā, būtu jāsaņem atvieglojums un kredīts bez procentiem. Tāda pieredze jau ir Ventspils pašvaldībai.

Lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību, piecu gadu laikā Daugavpils pilsētas kultūras pieminekļiem nepieciešams izstrādāt aizsardzības zonu projektu, vadoties pēc MK 2003.gada 15. jūlija noteikumiem Nr.392 "Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika". Līdz minētā projekta izstrādei pilsētā ir spēkā aizsardzības zona 100m rādiusā ap kultūras pieminekli.

Bez tam, lai veicinātu pilsētas ēku un tās īpatnējās, tikai šai pilsētai raksturīgās sejas saglabāšanu, izstrādājot jaunus Daugavpils pilsētas apbūves noteikumus, jāizvirza prasības ēku un būvju elementiem. Lai izvairītos no atsevišķu telpu vai vienas fasādes logailu aizpildījuma izgatavošanas, turpmāk pirms iespējamās logu nomaiņas nepieciešams veikt visas ēkas vēsturisko logu tipu uzmērīšanu un ēkas fasāžu logailu aizpildījuma projekta izstrādi, dodot detalizētu jauno logu zīmējumu un norādi par attiecīgo logu tipu atrašanās vietu tajā. Arī lodžiju un balkonu pārbūvēšanu (aizstiklošanu) jāveic vienlaicīgi visai ēkas fasādei saskaņā ar akceptētu būvprojektu. Saskaņotais fasādes risinājums ir dokuments, kas pāriet ēkas īpašnieku, vai to pilnvaroto personu rīcībā un tas ir saistošs pie jebkurām fasādes izmaiņām.

Pilsēta nesastāv tikai no ēkām un zemes kā atsevišķiem privātīpašumiem, bet arī no kopējās sistēmas – publiskās ārtelpas. Cilvēka veidota vide veido arī cilvēku. Tāpēc teritorijas plānošana ir viens no efektīgākajiem instrumentiem līdzsvarotas cilvēka dzīves telpas veidošanā. Plānošana ir dialogs, kurā tiek iesaistītas visas ieinteresētās grupas – neatkarīgi no tā, vai tas patīk vai nē. Katrai interešu grupai jāspēj arī nedaudz piekāpties kopēju mērķu labā. Katra cilvēka tiesības ir dzīvot un strādāt kvalitatīvā vidē un būt pasargātam no degradētas vides apziņu graujošas ietekmes. Un tāpēc ir jāveido tilts starp veco un jauno, jo laba mūsdienu arhitektūra būs nākotnes pieminekļi.

5. ESOŠĀ APBŪVES STRUKTŪRA

5.1. Esošais dzīvojamās apbūves zonējums

1995.gada teritorijas plānojuma dzīvojamās zonas dalījās:

- daudzstāvu apbūve (5-9 stāvi);
- jaukta tipa apbūve (3-5 stāvi);
- mazstāvu apbūve (1-2 stāvi).

5.1.1. Daudzstāvu dzīvojamā apbūve

Pilsētā tā ir:

- Esplanāde
- Ķīmiķu ciemats
- Jaunā Forštadte
- Ruģeļu rajons
- Križi
- Jaunbūves un Čerepovas rajonu daļa

Aprēķina periodā īpaši nemainījās šo daudzstāvu dzīvojamo rajonu raksturs.

Notika privatizācijas process, kura realizācijā katrai daudzstāvu dzīvojamajai mājai bija piesaistīts zemes gabals. Dažu dzīvojamo māju pirmajos stāvos tika ierīkoti veikali, frizētavas un citi apkalpes objekti. Pēc pilnīgas māju privatizācijas nepieciešams uzlabot māju ārējo izskatu un teritoriju labiekārtojuma līmeni.

5.1.2. Teritorijas ar jauktu stāvu skaitu:

- Jaunbūve
- Vēsturiskais centrs
- Čerepova
- Vecie stropi

Šajos rajonos samazinās iedzīvotāju skaits, jo dažādu apstākļu dēļ daudzām divstāvu un trīsstāvu mājām mainījās funkcija; tās izmantoja uzņēmējdarbībai, biroju izveidošanai u.c., īpaši – vēsturiskajā centrā, kur strauji samazinājās dzīvokļu skaits.

5.1.3. Mazstāvu apbūves rajoni

Šie rajoni teritoriāli aizņem vislielākās platības. Tipiski mazstāvu rajoni, kuros ir izvietotas ģimeņu mājas ir:

Daugavas kreisajā krastā:

- Judovka

- Grīva
- Nīderkuni
- Kalkūni

Daugavas labajā krastā:

- Viduspoguļanka
- Forštadte
- Jaunbūve
- Čerepova
- Ruģeļi
- Vecstropi

Kā negatīvs moments šo rajonu apbūvē un tālākā ekspluatācijā, jāmin nelielā zemes gabalu platība – 600 m^2. Tas bieži liedz iespējas rekonstruēt mājas, būvēt saimniecības ēkas, pieturoties pie pieļaujamā apbūves blīvuma.

Pilsētas Dome iespēju robežās veicināja brīvo pilsētas zemju sadalīšanu starp vairākiem kaimiņiem un nepraktizēja jaunu zemes gabalu izveidošanu apbūvei, kuru lielums bija mazākas par 1000 m^2. Aprēķina periodā daudzos rajonos uzlabojās inženierapgāde, Jaunbūvē un Ruģeļos dodot iespēju pieslēgties pie pilsētas ūdensvada un kanalizācijas tīkla. Bet Viduspoguļankā, Forštadtē un Ruģeļos A/S "Latvijas gāze" uzbūvēja gāzes vadus, lai patērētāji apkurei varētu izmantot ekoloģiski tīrāku kurināmo – dabas gāzi. Esošās apbūves rekonstrukcijā joprojām palika vairākas problēmas, ar kurām pilsētas Domei un tās nodaļām neizdevās rast optimālu risinājumu. Kā galvenais trūkums – nesakārtotā likumdošana. "Vispārīgie būvnoteikumi" paredz, ka ģimeņu mājas var būvēt saimnieciskā kārtā un tām nav piemērojama autoruzraudzība. Līdz ar to, pat ja ir izdevies panākt kvalitatīvas un profesionāli augstvērtīgas ģimeņu māju projektu dokumentācijas izstrādi, tad būvniecības gaitā **projekts tiek izmainīts, pielietoti lēti, nekvalitatīvi** un Latvijas apstākļiem nepiemēroti **apdares materiāli**.

Manāma tieksme norobežoties, būvēt augstus, blīvus, ar mājas arhitektūru nesaistītus žogus. Pēdējos gados – izmantojot lielos laukakmeņus. Pašreizējā likumdošana liedz iespēju pilsētas Domes institūcijām ietekmēt šo procesu.

Vides veidošanas kvalitātei likumdošanā nav kritēriju. Taču jebkuru amatpersonas aizliegumu var apstrīdēt administratīvā procesa kārtībā.

Vēsturiski izveidojušies seni vecās apbūves rajoni, kuri ir fiziski un morāli novecojuši. Mājās dzīvo vairākas ģimenes, kas apgrūtina iespēju potenciālajiem pircējiem iegādāties šīs mājas un veikt to rekonstrukciju. Pēdējos gados pilsētā zemes reformas trešās kārtas laikā Dome noteica vairākas teritorijas jaunai ģimeņu māju apbūvei, teritorijām izstrādājot detālplānojumus:

- Jaunbūvē (bijušās artilērijas bāzes teritorijā)
- Forštadtē
- Ruģeļos
- Grīvā

Pilsētas Dome uzbūvēja daudzstāvu mājas un neveica dzīvokļu izbūvi, jo pilsētā izveidojās brīvs dzīvokļu tirgus un katrs gribētājs to varēja iegādāties nopērkot.

Dzīvojamās programmas ietvaros pilsētas dome, galvenokārt, vadījās no iepriekšējā teritorijas plānojumā ņemtās izpētes; pilsētas iedzīvotāji labprāt izmanto iespēju būvēt ģimenes mājas, nevis dzīvot daudzstāvu mājā.

Tā ir vēsturiska likumsakarība, jo pilsētā vienmēr ir bijis ļoti augsts rādītājs ģimenes māju apbūvē.

Dome plāno līdzekļus ceļu izbūvei, ielu apgaismojumam, ūdensvada un kanalizācijas tīklu izbūvei. Sīkāk tas būs apskatīts nodaļā par mājokļu politiku pilsētā. Arī bijušie zemes īpašnieki, kuriem bija atjaunotas īpašuma tiesības ģimenes māju apbūves rajonos, vērsās Domē ar lūgumiem izstrādāt detālplānojumus apbūvei.

Pilsētas dome teritorijas plānojumā, kā mājokļa attīstības variantu piedāvāja iespēju dārza mājas pārbūvēt par ģimenes mājām, tādējādi efektīgi izmantojot tās. Taču, šis piedāvājums nebija populārs, dārza māju rekonstrukcija notika tikai atsevišķos gadījumos. Pilsētas īpatnība ir tā, ka uzņēmējstruktūras neizvēlas tādu veidu, kā būvēties ģimenes māju apbūves rajonos. Iemesls tam ir lielās māju izmaksas pēc to uzbūvēšanas, inženierkomunikāciju izbūves. Iedzīvotāju zemais ienākumu līmenis liedz ieguldīt uzreiz tik lielus līdzekļus dzīvojamo māju apbūvē. Domes izstrādātā programma, kura paredz ģimenes māju uzbūvēt 5 gadu laikā, būvētājam infrastruktūras izveidošanā neieguldot savus līdzekļus, tomēr dod iespēju ievērojami lētāk uzbūvēt ģimeņu mājas.

Vienīgā uzņēmējstruktūra pilsētā, kas uzbūvēja ciematu “Ezerciems” ar 24 mājām, ir SIA “Lokanība”. No augstākminētās analīzes un apraksta var secināt, ka Daugavpilī vispopulārākais mājokļa veids ir **viendzīvokļu ģimenes mājas** ar optimālāko zemes gabalu lielumu 1110 m^2 – 1300 m^2.

5.2. Darījumu un iestāžu teritorijas, centri

Aprēķina periodā pilsētas vēsturiskais centrs joprojām palika vispopulārākā vieta darījuma un jaunu sabiedriska rakstura objektu izvietošanai, esošo rekonstrukcijai un sabiedriskajām aktivitātēm. Centru attīstību tipiskajos dzīvojamajos rajonos, kā Ruģeļi, Foštadte, noteica pieprasījums. Tajos vispopulārākais apkalpes objekts bija maksas autostāvvietas, lielveikali. Centri joprojām izveidojās gar svarīgākajām maģistrālēm, taču īpašas tendences centriem iziet ārpus vēsturiskā centra robežām nebija vērojamas.

5.3. Rūpnieciskās zonas

Pilsētas teritorijā:

- Ziemeļu rūpnieciskās zonas;
- Čerepovas rajona rūpnieciskās zonas;
- Kalkūni;
- Gajoks;
- nelielas rūpnieciskās zonas ar pārtikas uzņēmumiem, tā saucamajā piena kombināta teritorijā un Križos.

Pēc lielo vissavienības uzņēmumu likvidācijas lielas teritorijas zaudēja savu iepriekšējo izmantojumu.

Ziemeļu rūpnieciskajā rajonā turpināja darboties "Pievadķēžu rūpnīca", "Ziegler mašīnbūve", "Sistēma", "Daugavpils maiznieks". "Ķīmiskās šķiedras rūpnīcas" teritorija tika sadalīta vairākos nelielos uzņēmumos.

Pilsētas Dome izveidoja industriālo zonu, taču lielākā teritorijas daļa palika neizmantota un vietām pat degradēta. Līdzīga situācija izveidojās arī Čerepovas rajona un Kalkūnu rūpnieciskajās zonās, kurās atradās, galvenokārt, ar būvmateriālu ražošanu saistīti uzņēmumi.

Degradētas teritorijas izveidojās Gajoka rajonā, kur likvidējās vairāki uzņēmumi, taču vēsturiskā centra tuvums šīm teritorijām noteiks citu izmantojumu, ko apskatīsim pieļautajā teritorijas izmantošanas sadaļā.

5.4. Valsts aizsardzības teritorijas un objekti, civilās aizsardzības objekti

Pilsētas teritorijā atrodas valsts aizsardzības nozīmes objekti, pie kuriem pieskaitāmi :

- Ieslodzījumu vietu pārvaldes Grīvas cietums
- Ieslodzījumu vietu pārvaldes Daugavpils cietums
- Valsts robežsardzes objekti (Daugavpils apvienotais dzelzceļa robežkontroles punkts utt.)
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta objekti
- Daugavpils pilsētas un rajona policijas pārvaldes objekti
- Zemessardzes objekti

5.5. Tehniskas un dzelzceļu zonas

Dzelzceļu teritorijām bija noteiktas aizsargzonas, kas bija ievērojami mazākas nekā agrāk pieņemts. Līdz ar to pilsētas rīcībā izbrīvējās teritorijas, kuras varēja dažādi izmantot.

5.6. Hidrotehniskās būves

Pilsētas teritorijas atrodas dažas hidrotehniskās būves, kas kalpo pilsētas teritorijas aizsardzībai plūdu laikā:

- pilsēta labā un kreisā krasta aizsargdambis –pilsētbūvniecības piemineklis, uzbūvēts, lai atdalītu no Daugavas upes Gajoku, Centra rajonu un Grīvas rajonu
- polderu sūkņu stacija, kas regulē ūdens līmeni Šūņupē pavasara pālu laikā
- Stropu ezera hidrotehniskās iekārtas, kas nodrošināja ūdens mākslīgo pārsūknēšanu no Daugavas uz Lielo un Mazo Stropu ezeriem. Pēc pilsētas ūdens ņemšanas kompleksa „Ziemeļu" rekonstrukcijas 1999-2000. gadā ūdens ieguve no Stropu ezera pārtraukta un hidrotehniskās būves konservētas.

5.7. Atpūtas zonas.

Pilsētā tie ir divi rajoni – Stropi un Mežciems, kuri aprēķina periodā daudz zaudēja no savas agrākās funkcijas. Pārstāja funkcionēt sanatorija "Mežciems" un celtnieku profilaktorijs Mežciema rajonā. Stropos līdz ar lielo rūpniecisko uzņēmumu likvidāciju beidza darboties daudzi profilaktoriji, sporta bāzes.

Iepriekšējā teritorijas plānojumā ietvertie ierobežojumi deva iespēju saglabāt šos rajonus, kā ainaviskus veidojumus un paredzēt tikai tādu apbūvi, kas attaisno šo rajonu izmantošanas funkciju.

Apstādījumi ir ar dažādām augu (kokaugu, krūmu, u.c.) sugām apaudzētas, speciāli koptas platības, kuras pilsētā kopā ar mazajām arhitektūras formām veido zaļo telpisko sistēmu. Tie ir parki, dārzi, bulvāri, alejas, ielu un ceļu apstādījumi. Pilsētas apstādījumu struktūru veido sekojošie parki.

5.8. Pilsētas parki un skvēri

Dubrovina parks – 30657 m^2

Atrodas pilsētas vēsturiskā centra aizsargzonā starp Rīgas ielu un Parādes ielu. Vecākā parka daļa veidota 20.gs. sākumā. Parka vecākajā daļā 1984.gada vasarā ierīkoja II pasaules kara Krievijas armijas ģenerāļu apbedījumu vietu. Līdz ar to parks zaudēja savu pirmatnējo, arī vēsturisko izpriecu parka nozīmi. Pilsētas varas pārstāvi vēl 1998.gadā, kad bija iespēja pārapbedīt ģenerāļus uz brāļu kapiem, to neizdarīja. Lai gan parka izveidotājs un pilsētas mērs Dubrovins bija lakoniski novēlējis: "Šeit būs Jums smiet un priecāties". Vienīgais akcents – strūklaka ar baseinu. Jaunā parka daļa atrodas aiz Universitātes ēkas. Tās akcents ir neliela ūdens krātuve. Taču, pagaidām, parks atpūtai baudāms tikai nosacīti, jo tuvumā atrodas pilsētas attīrīšanas iekārtas, kuru smaka ir ļoti ievērojama.

Andreja Pumpura skvērs – 13272 m^2

Atrodas vēsturiskajā centrā, savulaik, pilsētas veidošanas sākumā kā laukums, ap kuru organizējas klasicisma stila apbūve. Parkam ir liela funkcionālā slodze. Tajā atrodas A.Pumpura krūšu tēls, centrā baseins ar skulptūru, piemiņas akmens represētajiem un nesen uzbūvētā kapela – piemineklis Aleksandra Ņevska katedrāles vietā.

Cietokšņa ielas skvērs – 5011 m^2

Izveidojies kvartālā, kas norobežo Sv.Pētera baznīcu. Skvērs kopā ar baznīcas apjomu un dārza apstādījumiem veido organisku dārza telpu.

Skulptūru dārzs – 3384 m^2

Attiecībā pret katoļu baznīcu veido tādu pašu novietni kā Cietokšņa ielas skvērs. Skvērā izvietotas vairāku Latvijas tēlnieku skulptūras.

Kandavas – Stacijas ielu skvērs – 10283 m^2

Pēc rekonstrukcijas ieguvis nosaukumu "Akmeņu parks" lielo laukakmeņu grupas dēļ, kura veido skvēra centrālo dominanti.

Saules – Muzeja ielu skvērs – 2284 m^2

Skulptūru dārzs pie Saskaņas pamatskolas. Skvēram ir liela funkcionāla un estētiska vērtība.

Daugavpils Universitātes skvērs – 4620 m^2

Izveidots, kā Universitātes priekšlaukums. Skvēram ir veikta rekonstrukcija, izveidojot klasisku dārza variantu ar centrālo akcentu – Raiņa krūšu tēlu.

Bijušā kinoteātra "Daugava" skvērs - 6191 m^2

Izveidots apkārt savdabīgai piecdesmito gadu celtnei. Rekonstruēts kā neliels atpūtas skvērs.

Skvērs pie pilsētas Domes - 1434 m^2

Izveidojies vēsturiski kā ēkas priekšlaukums, kuru no ēkas nodala piebraucamā zona ar autostāvvietām.

Vienības laukuma apstādījumi - m^2

Rekonstruēti kopā ar Vienības laukumu. Liepu stādījumi un sudrabegļu grupa.

Teātra priekšlaukums - 6623 m^2

Telpiski vizuāla zaļā barjera starp teātra ēkas centrālo fasādi un Vienības ielu ar tramvaja līniju.

Imantas ielas skvērs – 1793 m^2

Skvēram nav funkcionālas nozīmes – tas ir tikai zaļš akcents noslogotajā Imantas ielas apbūvē.

Centrālais parks –

Vislielākais parks pilsētā, kurš piekļaujas vēsturiskajam centram. Parkam ir daudzfunkcionāla nozīme. Tajā atrodas šaha klubs, šautuve, bērnu rotaļu un atrakciju laukums, laulību pils. Lielu teritorijas daļu parks zaudēja pēc ledus halles uzbūvēšanas 1999. gadā, kas papildināja parka funkciju ar šo sporta objektu, taču samazināja parka zonas potenciālu.

2003.gadā parkam tika realizēta 1.kārtas rekonstrukcija, kas uzlaboja parka dendroloģisko un estētisko situāciju. Lielā parka teritorijas daļā iekārtoja bērnu atpūtas elementus un konstrukcijas.

Sēlijas ielas skvērs – 5518 m^2

Skvēram nav izteiktas funkcijas, tas ir tikai zaļš akcents apbūvētajā rajonā.

Komunālās ielas skvērs – 9100 m^2

Atrodas pretī Daugavpils 6.vidusskolai. Skvērs gleznainās Lauceses upes krastā veido deltas noslēgumu.

Jātnieku ielas skvērs – 9100 m^2

Skvēram nav izteiktas funkcijas.

Vaļņu – Daugavas ielas skvērs – 3043,0 m^2

Skvērs atrodas ļoti intensīvā teritorijā un kopā ar Cietokšņa zaļo zonu veido kopīgu ainavisku sistēmu.

Skvērs Ventspils un Jelgavas ielu stūrī.

Skvēram nav izteiktas funkcijas.

Aizpilsētas parks – 61000 m^2

Novietne ir ļoti ainaviska – pie Gubiščes ezera. Parks izveidots bijušās vecās, slēgtās kapsētas vietā. Neskatoties uz gleznaino parka novietni un apkārtējo daudzfunkcionālo teritoriju (augstskola, bērnu dārzi, divas vidusskolas, kultūras pils, lielveikals, dzīvojamās daudzstāvu mājas) atpūtas funkcijām parks tiek izmantots ļoti minimāli.

Pilsētas teritorijā ir daudz ainavisku vietu, kuras veido gan apbūves fonu, gan upju un ezeru krastus. Teritorijas plānojumā šīs vietas būs uzrādītas ar perspektīvajiem priekšlikumiem to labiekārtošanā un saglabāšanā.

Pilsētā tika realizēta programma, kas attiecās uz veco, bīstamo un slimo koku izzāģēšanu.To vietā bija iestādīti jauni koki gar svarīgākajām transporta maģistrālēm, Daugavas krasta nogāzēs, vietās, kur jāatjauno ainava.

Pilsētas dome veiksmīgi realizēja programmu par zemes gabalu palielināšanu ģimenes māju apbūves rajonos.

1997.gada pieņemtajos apbūves noteikumos noteica minimālo apbūves platību ainaviskajos rajonos. Mežciemam – 1200 m^2, Stropiem – 1836 m^2. Tas, neveidojot jaunus zemes gabalus apbūvei, deva iespēju maksimāli saglabāt esošos kokus un ainavu.

Pilsētā lielas teritorijas aizņem dabas pamatnes – pļavas, upju un ezeru krasti. Projekts piedāvās risinājumus šo teritoriju saglabāšanai vai apbūvei.

5.9. Turpmākie izpētes rajoni, bez noteikta zonējuma.

Pilsētas teritorijai Z R daļā starp Daugavu un Daugavpils – Rīga dzelzceļa līniju, kura kādreiz bija Krievijas armijas pārziņā, bija izstrādāts **zonējuma projekts**. Rūpnieciskās teritorijas sektorā uz esošā naftas uzņēmuma bāzes izveidojās naftas termināls un sašķidrinātās gāzes termināls. Bijušās artilērijas bāzes noliktavu teritorijā – Jaunbūvē tika izstrādāts detālplānojums ģimeņu māju būvniecībai.

5.10. Mājoklis.

Mājoklis raksturo Valsts iedzīvotāju sociālās labklājības līmeni. 1994.gada teritorijas plānojumā apkopotie rādītāji liecina, ka:

- 92,1% iedzīvotāju dzīvoja daudzstāvu mājās;
- 7,2% - ģimeņu mājās.

Dzīvojamais fonds sastādīja 2079584 m^2, no kuriem:

- 1229000 m^2 – SIA "Dzīvokļu komunālas saimniecības uzņēmums" bilancē;
- 453949 m^2 citu resoru bilancē;
- 396635 m^2 – ģimeņu māju bilancē.

Iedzīvotāju skaits ģimeņu mājās bija salīdzinoši neliels – 9400 cilvēki. Taču aprēķina periodā mājokļu politikā notika būtiskas izmaiņas.

Privatizācijas procesā tika privatizēti dzīvokļi daudzdzīvokļu mājās un no SIA "Dzīvokļu komunālās saimniecības uzņēmuma" pārziņā esošā dzīvojamā fonda tika izslēgtas mazdzīvokļu (1-3) mājas, kuras vai nu tika denacionalizētas, vai privatizētas un līdz ar to palielināja ģimenes māju skaitu. SIA "Dzīvokļu komunālās saimniecības uzņēmums" pārvaldīšanā tika uzņemtas resoru (izņemot kooperatīvās) mājas. Tā uz 2005.gada 1.janvāri SIA "Dzīvokļu komunālās saimniecības uzņēmums" apkalpošanā ir 249 dzīvojamās mājas, no kurām 13 denacionalizētās. Kopējā dzīvokļu platība, kas atrodas SIA "Dzīvokļu komunālās saimniecības uzņēmums" apsaimniekošanā, ir 1432722,38 m^2, lietderīgā platība – 1485598,57 m^2 . Iedzīvotāju skaits šajās mājās - 69632 cilvēki, tai skaitā denacionalizētajās mājās, kooperatīvu mājās lietderīgā platības ir – 189581 m^2, dzīvojamā platība ir – 126385 m^2. Kopējā lietderīgā dzīvojamā fonda platība ir 2139789,5 m^2. Aprēķina periodā daudzdzīvokļu māju būvniecība faktiski nenotika. SIA "Lokanība" pabeidza iesākto 5 stāvu māju Ventspils ielā ar lietderīgo platību 1767,8 m^2, dzīvojamo platību – 1639,5 m^2 un SIA "Arhis" uzbūvēja daudzdzīvokļu māju Raiņa ielā ar lietderīgo platību 2017,7 m^2, dzīvojamo platību 1509,6 m^2. Faktiski dzīvojamā fonda palielināšanās notika tikai uz individuālo būvētāju rēķina. No 1994. – 2005.gadam ekspluatācijā tika nodotas 405 dzīvojamās mājas ar vidējo lietderīgo platību 56520 m^2 un dzīvojamo platību 41106 m^2. Aprēķina periodā būtiski mainījās iedzīvotāju skaits ģimeņu mājās. Tas strauji palielinājās. Pieauga pieprasījums pēc ģimeņu mājām, kas diktēja tirgus cenu pieaugumu. Ģimeņu māju skaits uz 2005.gada 1.janvāri ir 7142 mājas. Zemes īpašnieki, kuriem atjaunoja īpašuma tiesības uz zemes gabaliem ģimenes māju rajonos, nevarēja apmierināt pieaugušo pieprasījumu. Pilsētas dome organizēja vairāku detālplānojumu izstrādi un plānoja līdzekļus ceļu infrastruktūras un inženierkomunikācijām. Vidējie lietderīgās platības rādītāji uz vienu iedzīvotāju 1994.gadā bija 17,4 m^2, 2005.gada sākumā attiecīgi 19,32 m^2.

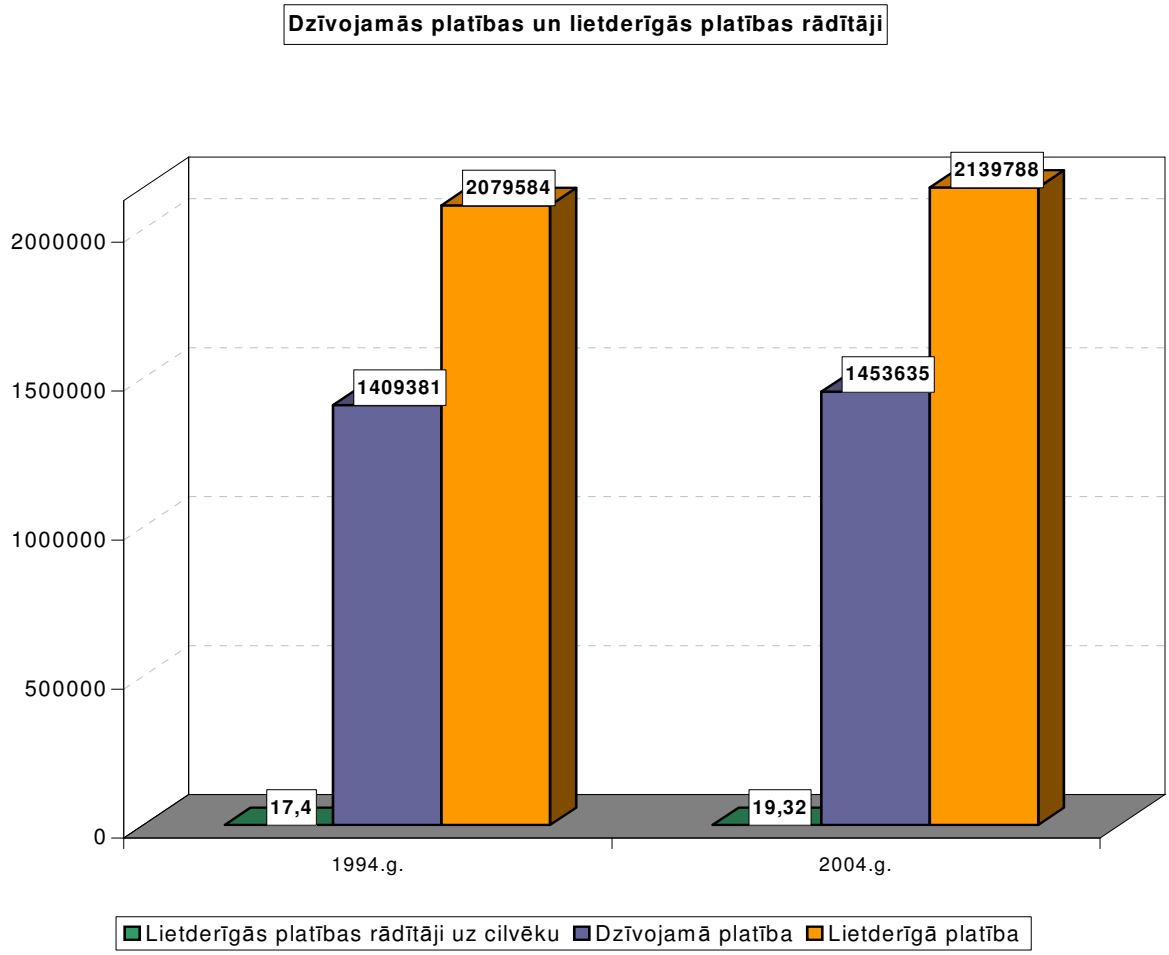

Grafiks 5.1.

Netika realizēta projektā piedāvātā programma sociālo dzīvokļu fonda radīšanai pilsētā, kuras pamatā bija divi nosacījumi:

- pašvaldība savā rīcībā patur dzīvokļu fondu, izveidojot katrā rajonā pa mājai vai mājas daļai, kas dotu iespēju iedzīvotāju dislokācijai, neradot tiem psiholoģiska rakstura neērtības;
- sociālo māju veidošanā pielietoja humāna rakstura aspektus.

Iemesli, kāpēc netika ņemti vērā teritorijas plānojuma priekšlikumi, ir vairāki:

- pārāk straujas pašvaldības vadības maiņas un diametrāli pretējas politiskās ievirzes šī jautājuma risināšanā;
- attiecīga attieksme pret teritorijas plānojumu kā dokumentu;
- radošas un individuālas pieejas trūkums;
- lielākā daļa pašvaldības darbinieku nezin, ka spēkā ir tāds dokuments kā teritorijas plānojums;
- attīstības plāna trūkums pilsētā.

5.11. Sabiedriskā apkalpe

Iedzīvotāju apkalpi noteica tirgus apstākļi un konkurence. Veikalu tīkls pilnībā tika pārkārtots uzņēmējdarbībai. Īsā laikā sīkos tirdzniecības uzņēmumus izkonkurēja lielveikalu tīkls, kas pilsētā ienāca dažādos veidos – veikalu tīkls "Saulīte", "Rimi", "Maksima", "Narvesen" u.c. Līdzīga situācija izveidojās arī ar pērējiem apkalpes objektiem – aptiekām, frizētavām, ēdināšanas tīklu, auto apkopi, banku sistēmu u.c.

Īpatnēja situācija ir izveidojusies ar lauksaimniecības preču tirgiem, kuri arī uzņēmēju pārziņā. Piemēram, centrālajā pilsētas daļā – SIA "Ditton" un I.U ."Lauma" Forštadtē.

5.11.1. Izglītība

Vidējās izglītības nodrošināšana un pirmskolas iestāžu uzturēšana pilnībā palika pašvaldības pārziņā. Aprēķina periodā nebija iedalīts jaunas teritorijas skolu būvniecībai. Pamatā visas skolas tika saglabātas, izmantojot esošās skolu ēkas. Saskaņas skola pēc rekonstrukcijas ieguva jaunas telpas pilsētas vēsturiskajā centrā. Daugavpils 1.ģimnāzija ieguva mācību korpusa piebūvi, baseinu, sporta zāli. Tika uzbūvēta bērnu hokeja skola blakus ledus hallei. Vairākas skolas ieguva ģimnāzijas statusu. Pilsētā blakus agrākajām divām augstskolām: Daugavpils Universitātei un Tehniskās Universitātes filiālei tika izveidotas vairākas jaunas augstskolas, no kurām lielākā ir Baltijas Krievu Institūta Daugavpils filiāle un Transporta un Sakaru Institūts. Skolām tika rekonstruēti sporta laukumi, siltinātas fasādes, nomainīti jumti.

5.11.2. Veselības aprūpe

Veselības aprūpē aprēķina periodā notika vislielākās izmaiņas, kuras bija saistītas ar veselības aprūpes politiku valstī. Pilsētas centrālajā slimnīcā pēc rekonstrukcijām tika izveidotas jaunas nodaļas – dzemdību nodaļa, bērnu nodaļa, rekonstruēta uzņemšanas nodaļa. Bijusī Dzelzceļnieku slimnīca tika pārveidota par plaušu slimību nodaļu un infekcijas nodaļu. Rajonos iekārtotie doktorāti ievērojami uzlaboja iedzīvotāju medicīnisko apkalpi uz vietām.

5.11.3. Sports

Daugavpilī joprojām ir samērā liela sporta veidu daudzveidība. Pilsētas sporta vēsturē, kā olimpisko spēļu dalībnieki ierakstīti tādu sportistu vārdi kā Oļegs Maļuhins – biatlonā, Jūlija Vansoviča – paukošanā u.c.

Aprēķina periodā tika rekonstruēts stadions "Lokomotīve", kurš galvenokārt tiek izmantots spīdveja sacensību organizēšanai. Uzbūvēta smagsvara treniņu zāle Daugavpils Olimpiskajā centrā, jauna hokeja halle pilsētas centrālajā daļā. Uzsākta pirmsprojekta izstrāde multifunkcionālajai hallei pilsētas centrālajā daļā.

6. DAUGAVPILS ILGTERMIŅA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA.

Daugavpils teritorijas plānojumā, atbilstoši darba uzdevumam, ilgtermiņa attīstībai (līdz 25 gadiem) nepieciešams paredzēt teritorijas un pasākumu kompleksu, kas nav realizējams teritorijas plānojuma paredzētajā periodā, bet kā ilgtermiņa vīzija – nākotnē. Šādas idejas mērķis – šodienas rīcību plānot nākotnei un nākamajām paaudzēm.

Daugavpils kā Eiropas pilsēta ar augstu dzīves līmeni.

Tā ir ne tikai iespēja dzīvot harmoniskā, kvalitatīvā un ekoloģiski tīrā vidē, tā ir iespēja pilnveidot savu labklājību, turību.

Daugavpils pilsētas attīstībai tiek izvirzīti stratēģiskie mērķi:

- Nākamajām paaudzēm nodrošināta ekoloģiski tīra vide, kurā saglabātas iepriekšējās plānojumos noteiktās prioritātes – kultūrvēsturiskais mantojums un daba;
- Pilsētā katrai ģimenei ir iespēja izvēlēties mājokli pēc saviem ieskatiem, vajadzībām un vēlmēm;
- Pilsēta ar augsti attīstītu ekonomisko potenciālu, kas būtu konkurētspējīga Austrumu – Rietumu tirgū;
- Pilsētā dzīvo cilvēki, kuru izglītības un kultūras līmenis ir ļoti augsts.

Prioritāro stratēģisko mērķu sasniegšanai pilsētā teritorijas plānojumā paredzētas vairākas pamatnostādnes:

- pilsētā tiks sakārtota transporta kustības infrastruktūra, kas ļaus ērti sasniegt pilsētu un pārvietoties tajā. Attīstīts sabiedriskais transports, īpaši videi draudzīgais – tramvajs, uzbūvēti jauni maršruti uz atpūtas rajoniem, Forštadti;
- uzbūvēts jauns tilts pār Daugavu, kas Eiropas virzienā dos iespēju palielināt transporta plūsmu un uzlabot tā caurlaidību;
- uzbūvēti transporta kustības mezgli (tuneļi, pārvadi), kas dod iespēju divos līmeņos šķērsot dzelzceļa līnijas, kuru novietne paliek nemainīga;
- par liela un konkurētspējīga biznesa parka novietni liecina vairākas augstceltnes, kuras dažādā rakursā redzamas iebraucot pilsētā no vairākiem uztveres punktiem;
- pilsētā ir sagatavotas lielas, brīvas teritorijas, kurās pilsētas vajadzībām var uzbūvēt lielus modernus, sabiedriskām aktivitātēm nepieciešamus kompleksus;
- Daugavas upe ir kuģojama ar vieglajiem ūdens transporta līdzekļiem. Uz abiem krastiem paveras pilsētas ainavas siluets ar apbūvi;
- Pilsētas iedzīvotājiem un ciemiņiem ir iespēja atpūsties Mežciemā, Stropos un Ruģeļos, kur ir radīta atpūtas vide, iespēja nodarboties ar dažādiem jauniem sporta veidiem;
- Dzīvojamie rajoni ir renovēti, daudzstāvu mājas ieguvušas jaunus, izteiksmīgus apjomus, apkārtējā teritorija ir labiekārtota un apzaļumota;

- Daugavpils Cietoksnis ir atjaunots, tam ir daudzfunkcionāla izmantošana. Cietoksni apmeklē ļoti daudz tūristu.

7. PAREDZĒTIE TERITORIJAS PLĀNOJUMA RISINĀJUMI UN PAMATOJUMS

7.1. Dabas un apstādījumu teritorijas

Teritorijas plānojumā kā prioritāte, kas saglabājama nākamajām paaudzēm, ir noteiktas "zaļās teritorijas". Tajās ietilpst pilsētas mežu zemes (1630,5 ha), no kurām fizisko personu īpašumā atrodas līdz 300 ha, parki, skvēri, pilsētas apstādījumi un teritorijas, kas ir dabiskās ainavas, jeb dabas pamatne. "Zilās teritorijas" ir pilsētas ūdenskrātuves – Daugava, ezeri, mazās upes, dīķi, kanāli. Pilsētas urbanizācijas gaitā dabas vide nepārtraukti tiek mainīta. Līdz ar to, izmainās ainava. Telpiskā ainava ir savdabīga pilsētas identitātes vizuālā izpausme. Daugavpilī, neskatoties uz to, ka tā ir pilsēta ar tai raksturīgo pilsētvidi, plānojums paredz jaunu ainavas uztveres skaidrojumu pēc tās ģeogrāfiskajām īpatnībām, kādas parasti pielieto runājot par ainavu daudz globālākā jēdzienā.

7.1.1. Pilsētas teritorijā esošās ainaviskās teritorijas

Daugavpils pilsētā tādas ir:

- ezeru krastu ainava;
- purvainā ainava;
- mežu ainava;
- Daugavas krastu ainava;
- iebraucamo ceļu ainava;
- upes ielejas ainava.

Daļu no šīm ainavām var klasificēt kā kultūrainavu, kura izveidojusies gadu desmitu vai pat gadsimta garumā. Teritoriālplānojums kultūrainavā piedāvā ietvert:

- Rīgas - Daugavpils šosejai pieguļošo ainavu ceļa abās pusēs no mājas Daugavas ielā 51A līdz dzelzceļa Daugavpils – Viļņa uzbērumam;
- Daugavas stāvā krasta ainava Mežciema rajonā ar tālās perspektīvas ainavu uz kreiso Daugavas krastu;
- Meža ainava, Rīgas – Daugavpils šosejas abās malās no Parka ielas līdz Daugavas ielai;
- Šūņu ezera ZA krasta ainava pie Melnupītes ietekas;
- Gubiščes ezera ainava, kas paveras no 18.Novembra ielas uz ezera pretējo krastu;
- Lauceses deltas ainava;
- Ainava, kas paveras no Nometņu ielas uz pretējo (kreiso) Daugavas upes krastu;
- Pilsētas ainava, kas paveras no Daugavpils – Skrudalienas ceļa.

Šīs augstākminētās ainavas ir veidojušās ilgā laika periodā un to vērtību veido interesanti dabas skati, kur fonā ir Daugava, vecu koku grupas, Cietokšņa valnis,

tālas skatu perspektīvas uz pilsētu kopumā. Gandrīz visām ainavām ir atvērti skati; tām piemīt kvalitāte un vērtība. Plānojums paredz pasargāt šīs dabiskās ainavas no apbūves vai citādas izmantošanas, piemēram, sakņu dārzu ierīkošanas, kas degradē vidi. Plānojumā norādītas augstākminētās ainavas, kuras ir jāsaglabā pareizi, ar radošu ideju. Ainavas nepieciešams sakopt, tuvumā ierīkot autostāvvietas, atkritumu tvertnes, soliņus. Regulāri jāizzāģē vecie, slimie koki, nolūzušie zari, jāizcērt krūmi. Plānojums paredz dabas pamatnes maksimālu saglabāšanu. Arī pastāvošā likumdošana paredz, ka dabas pamatnes apbūvēšanas gadījumā ir jāizstrādā detālplānojums.

7.1.2. Dabas liegumi

Pilsētas teritorijā šobrīd nav izveidoti liegumi LR 02.03.1993.g likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" izpratnē. Plānojums sniedz priekšlikumu izveidot dabas liegumus, kuri nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai pilsētas teritorijā. Teritoriju izvēlei plānotāji izmantoja sekojošus Informācijas avotus:

- LPSR Bioloģijas institūts 1985.gadā izdotu grāmatu "Latvijas PSR flora un augu valsts". Iespējams, ka tā ir pēdējā un vienīgā grāmata, kurā apkopots zinātnieku darbs par augu valsti, kura pētīta arī Daugavpils teritorijā. Grāmatas autori atzīmē, ka pilsētas teritorijā uz izpētes laiku reģistrēti ap 80% no visiem Austrumlatvijas teritorijā sastopamajiem augiem. Septiņu augu veidi aug tikai Daugavpilī.
- Daugavpils RVP ikgadējus vides pārskatus
- DU Bioloģijas katedras speciālistu veiktus izpētes datus

Sīkākā informācija par pilsētas teritorijā esošām reto aizsargājamo sugu atradņu vietām, biotopiem atspoguļota Daugavpils teritorijas plānojuma V sējumā „Vides pārskats".

Plānojums sniedz priekšlikumu izveidot dabas liegumus, kuri nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai pilsētas teritorijā.

Teritorijas, kuras piedāvāts iekļaut vietējas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā:

- **Daugavas upes krasts** tā aizsargjoslu robežās.
- **Gubiščes ezera krastu purvaine**;
- **Lauceses upes krasti**;
- Cietokšņa teritorija, kurās dzīvo aizsargājami dzīvnieki – sikspārņi;
- **Esplanādes purvaine**, kurā ir bagātīga augu valsts un kur ir lielo ķīru mitināšanas vieta.
- Skarbovkas kalns ar + 133,4 atzīmi.
- Zilais kalns ar + 138,6 atzīmi.
- Olu kalns ar + 136,4 atzīmi.

Par minēto īpaši aizsargājamo teritoriju izveidi ir jāpieņem attiecīgais pašvaldības lēmums, kā arī nepieciešams izstrādāt saistošus aizsardzības un izmantošanas noteikumus (sk. Daugavpils teritorijas plānojuma III sējumu "Teritoriju apbūves un izmantošanas noteikumi ").

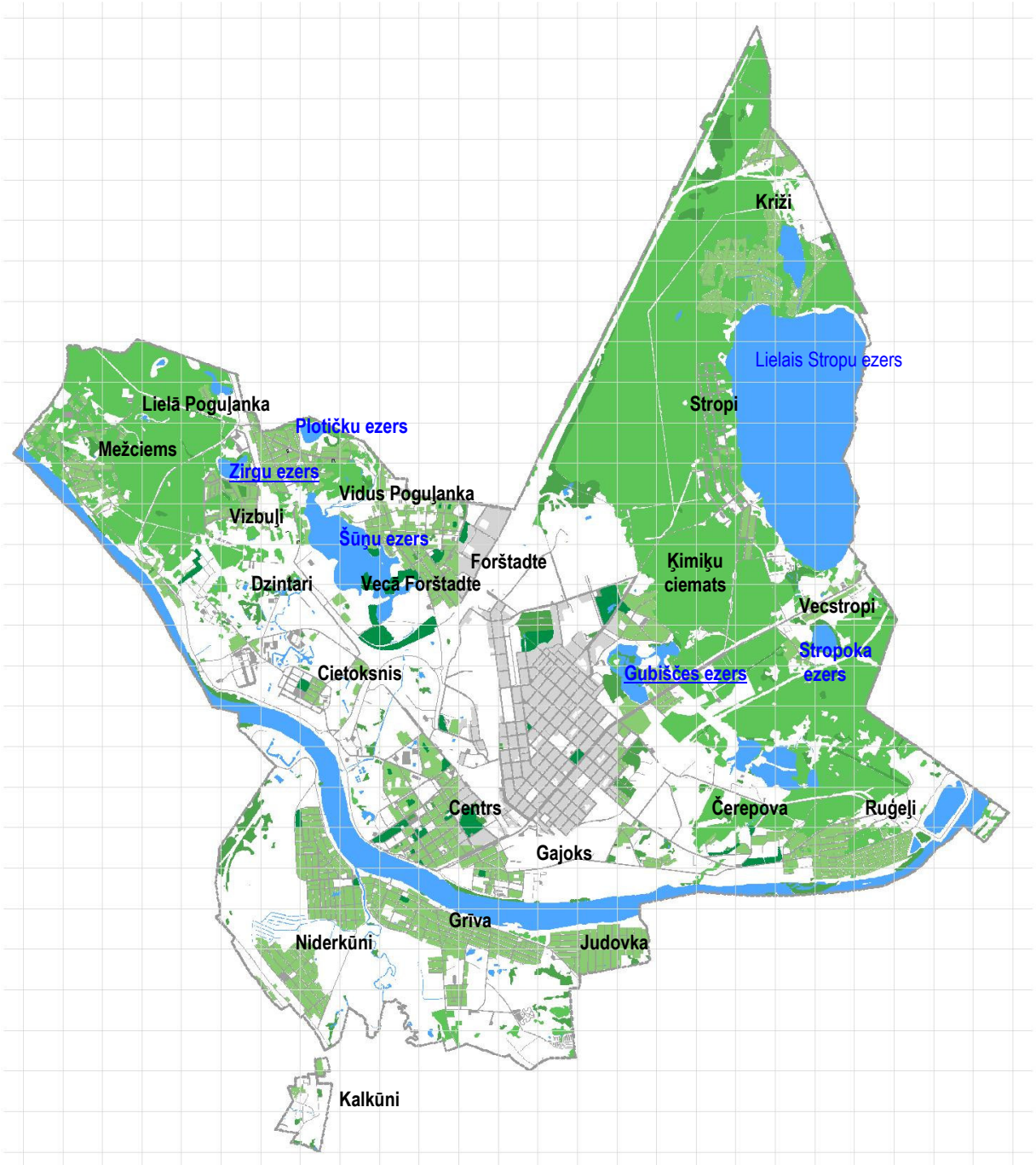

Shēma Nr.7.1. Dabas teritorijas un apstādījumi

7.1.3. Meži

Meži ir būtiska telpiskās struktūras komponente ar pietiekami svarīgām koku, floras un faunas sistēmām. Pilsētas teritorijā meži aizņem 1630,5 ha lielu platību. Meži izvietoti pilsētas ZR (Mežciems) un ZA (Stropi un Križi) daļā, kā arī DA (Čerepova, Ruģeļi) daļā. Mežus apsaimnieko mežsaimniecība un speciāla Komunālās saimniecības nodaļa. Šo uzņēmumu uzdevums ir mežierīcības, apsaimniekošanas plānu sastādīšana, mežu pārraudzība, apsaimniekošana. Mežu teritorijas tiek izmantotas iedzīvotāju atpūtai. Daugavpils mežu teritorijā dominē priede, bet pilsētas ZR – arī egle. Pilsētas teritorijā meža zemes tiek saglabātas ar mērķi – nodrošināt pilsētas apstādījumu un dabas teritoriju saistīti ar piepilsētas mežiem un veicinātu bioloģiskās un ainaviskās daudzveidības saglabāšanu pilsētas teritorijā.

Pilsētā ir divi rajoni, kuri izveidojušies mežu teritorijās – Mežciema rajons un Stropu rajons, un divi rajoni, kuru attīstība var draudēt mežu teritorijām – Viduspoguļanka un Ruģeļi.

Ar mērķi saglabāt mežu, meža teritorijām Daugavpils teritorijas plānojuma III sējuma "Teritoriju izmantošanas un apbūves noteikumi" regulē jaunu zemes gabalu izveidošanu, nosakot minimālo platību, kas ir lielāka nekā citos rajonos,.

Meži pilsētas teritorijā ir svarīgas ekosistēmas un neapsverama pilsētas bagātība, kura jāsaglabā, jākopj un jāsaudzē. Meža teritorija sastāda 1630,5 ha

Teritorijas plānojums nosaka:

- Mežu teritoriju, kurās atjaunotas īpašumu tiesības bijušajiem īpašniekiem vai to pārmantotājiem (likumīgajiem pircējiem), apbūve pieļaujama, ievērojot spēkā esošo likumdošanu, kas pieļauj apbūvi, pēc detālplānojumu izstrādāšanas un veicot meža transformāciju.
- Mežu zemes, kas ir pilsētas teritorijā, nepieciešams reģistrēt uz pilsētas pašvaldības vārda Zemesgrāmatā kā īpašumu, lai varētu veikt to apsaimniekošanu;
- Saglabāt mežu teritorijas, neparedzot tajās apbūvi, kā arī meža teritoriju transformāciju citam izmantošanas mērķim (ka izņēmums varētu būt maģistrālās inženierkomunikācijas);
- Mežu zemju apsaimniekošana notiek saskaņā ar LR MK noteikumiem Nr.189;

7.1.4. Pilsētas skvēri un parki. Apstādījumi

Apstādījumi ir visas ar augiem apaudzētas un koptas teritorijas, kuras veido pilsētas zaļo telpisko sistēmu. Apstādījumi ir – parki, skvēri, priekšdārzi, ielu un dzelzceļu joslu apstādījumi, krastmalu apstādījumi, nogāžu apstādījumi, pagalmu un būvju apstādījumi. Pilsētas skvēri un parki ir sekojoši:

Nr. p.k.	Teritorijas nosaukums	Platība m^2 pļaujamā	Platība m^2 inventarizētā
1.	Rīgas - Cietokšņa ielu skvērs	1709	
2.	Skulptūru skvērs		3384
3.	Vienības laukums	4331	

4.	Vienības – Rīgas – Teātra ielu skvērs		9925
5.	Teātra priekšlaukums		766
6.	DU skvērs		6302
7.	T/C "Daugava" skvērs	2766	
8.	Kandavas – Stacijas ielu skvērs		10282
9.	Domes priekšlaukums		1289
10.	A.Pumpura skvērs		13562
11.	Dubrovina parks		30657
12.	Centrālais parks		65612
13.	Esplanādes skvērs		1868
14.	Imantas – Teātra ielu skvērs (Eirodārzs)		1791
15.	Poliklīnikas priekšdārzs	900	
16.	Skvērs pie Raiņa skolas	5350	
17.	Sēlijas ielas skvērs		5844
18.	Komunālās – Lielās ielas zāliens	1299	
19.	Slavas skvērs		15447
20.	Vidus ielas skvērs		5895
21.	Saules – Muzeja ielu skvērs		2283
22.	Jaunās Forštadtes skvērs	16856	
23.	Skvērs Ķīmiķu ciematā		9410
24.	Aizpilsētas ielas parks	5557	
25.	Skvērs Malu ielā	6500	
26.	Sporta ielas skvērs	9266	
27.	Mežciema skvērs	658	
28.	Jātnieku ielas skvērs	3000	
29.	Vaļņu ielas skvērs		3043
30.	Ventspils – Jātnieku ielu skvērs		3174
31.	Skvērs Gaismas ielā	1260	
32.	Skvērs Tirgoņu ielā	8890	
33.	Viestura - Kr.Valdemāra ielu skvērs		295
	KOPĀ:		

Plānojumā paredzēts:

- Dubrovina parka rekonstrukcija, izstrādājot atsevišķu rekonstrukcijas projektu. Plānojumā tiek ietverts pilsētas iedzīvotāju priekšlikums par apbedījumu pārcelšanu uz brāļu kapiem;
- Teātra priekšlaukuma rekonstrukcija;
- Centrālā kultūras parka rekonstrukcija, kurā paredzētas otrā un trešā rekonstrukcijas kārtas. Otrā kārta paredzēta realizācijai, bet trešajai kārtai nepieciešams izsludināt ideju konkursu. Parka daļā neparedzēt kapitālu būvju būvniecību, izņemot teritoriju Lāčplēša ielā, kur fiziskas personas īpašumā esošajā zemē pieļaujama līdz 3 stāvu augstas sabiedriskas ēkas būvniecība. Paredzēt šautuves demontāžu. Piedāvāt pašvaldībai sabiedrības vajadzībām no īpašnieka izpirkt nepabeigto dzīvojamās mājas

daļu kopā ar māju Krāslavas un Lāčplēša ielu stūrī, lai tur izveidotu akvāriju un mini zoodārzu;

- Slavas skvēra rekonstrukcija, perspektīvā iespējama funkcijas maiņa;
- Vaļņu - Daugavas ielu skvēra rekonstrukcija. Skvērs ir ietverts izstrādājamā Cietokšņa detalplānojuma sastāvā;
- Aizpilsētas parka rekonstrukcija, piešķirot parkam papildus funkcijas – sports, atpūta u.c.

Plānojums paredz:

- Mežciemā izveidot parku bijušajā sanatorijas "Mežciems" teritorijā, kas pašreiz ir juridiskas personas īpašumā;
- izveidot botānisko dārzu Jātnieku – Mendeļejeva ielu parkā, ietvert tajā dīķi ar ūdens augiem;
- izveidot Ormaņu skvēru Forštadtē;
- izveidot parku Ruģeļos, daudzstāvu dzīvojamajā rajonā, teritorijā, kurai ir jāizstrādā detālplānojums;
- labiekārtot parku bijušajā artilērijas bāzes teritorijā, kur notiek ģimeņu māju būvniecība. Parka kompleksā ietverami arī dīķi;
- izstrādājot apbūves rajonu detālplānojumus (īpaši kreisā krasta apbūve), izveidot parku zonas.

Maģistrālo ielu apstādījumi nodrošina savdabīgo sasaisti starp atsevišķiem apstādījumu veidiem.

Apstādījumiem nepieciešama īpaša apsaimniekošana – zaru zāģēšana, lielo koku zāģēšana, jaunu stādījumu izveidošana.

Nogāžu apstādījumi, galvenokārt, veidoti gar pilsētas aizsargdambi – Daugavas ielu un 18.Novembra ielu. Šie apstādījumi ar veco koku saknēm veido nogāžu nostiprināšanas sistēmu. Tāpēc vispirms nepieciešams stādīt jaunos kokus, lai to saknes nostiprinās un paspēj ieaugt, tikai pēc tam var izzāģēt vecos kokus.

7.1.5. Virszemes un pazemes ūdeņi

7.1.5.1. Virszemes ūdeņi

Pilsētas teritorijās esošās ūdenstilpnes – upes, mazas upes un ezeri tiks plānoti izmantošanai galvenokārt ka rekreācijas un vidi veidojošie objekti. Tehniskā un dzerama ūdens ieguve no virszemes ūdens tilpnēm pilsētas ir pārtraukta.

Plānojumā paredzēta vairāki pasākumi teritorijas ap ūdens objektiem labiekārtošanai:

- Daugava un tās pietekas apsaimniekošana jāveic saskaņā ar Daugavas baseina apgabala apsaimniekošana plānā
- Ap virszemes ūdens tilpnēm ir individuāli noteiktas aizsargjoslas

- Nepieciešams pārdomāt mazo upju rehabilitācijas plānus, lai atjaunot to lomu kopēja hidrogrāfiskajā tīkla, tasi īpaši atiecas uz Melnupīti (Čornaja), Meļničku un Šuņupīti. Teritorijas plānojumā minētas upes iesaistītas pilsētas vides veidošana, paaugstināta to ainaviska nozīme
- Plaša gleznaina teritorija gar Lauceses upi plānota saglabāšanai ka vērtīga ainaviska teritorija. Apbūve un laicīga apbūve nav ieteicama Laucese upes krastos, jo ir novēroti upes erozijas un akumulācijas procesi, kas apdraudoši saimniecisko darbībai.
- Īpaša uzmanība jāpievērš Gubiščes ezera apsaimniekošanai, ņemot vērā, ka tas atrodas iespējamā ģeoloģiskā riska zonā. Pēc netiešām pazīmēm Gubiščes ezera ieplaka ir radusies senos karsta procesos un minēta izplatības robežas nav noteiktas un izpētītas. Plānojumā nav paredzēta Gubeščes krastu apbūve.
- Plānojumā paredzēta Ruģeļu rajonā esošo bijušo zivju dīķu teritorijas revitalizācijas un labiekārtošana. Dīķi aizņem ievērojamo plātību, bet pēdējo gadu laikā ūdens tilpnes nav apsaimniekotas, notiek neregulējama makšķerēšana, krastu zonā ierīkotas stihiskās rūpniecisko atkritumu izgāztuve
- Stropu un Šūņu ezers, Ruģeļu ūdens tilpne ir vēsturiski svarīgie pilsētnieku atpūtas dabas objekti, lai saglabātu un pilnveidotu rekreācijas nozīmi plānojuma paredzēta peldvietu labiekārtošana, krastu joslas saglabāšana bez apbūves. Peldvietu ierīkošanai jānotiek saskaņā ar pilsētas teritorijas izmantošana un apbūves s noteikumiem.
- Plānojumā paredzēta arī nelielu ūdenstilpņu apsaimniekošana (Esplanādē, Porohovkā, Grīvā)

7.1.5.2. Pazemes ūdeņi

Daugavpils rajonā ir viens Valsts pazemes ūdeņu monitoringa tīkla postenis - "Grīva", kurā Valsts ģeoloģijas dienests regulāri veic pazemes ūdeņu līmeņu mērīšanu un ūdens paraugu ņemšanu – 5 līmeņa un 2 kvalitātes urbumi. Monitoringa urbumi ir ierīkojami arī ūdens ņemšanas vietās - ūdensgutnē „Ziemeļu" (ārpus pilsētas teritorijas) un „Kalkūni" (pilsētas robežās)

Ap centralizētām ūdens ņemšanas vietām noteiktas aizsargjoslas. Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām nosaka, lai nodrošinātu ūdens resursu aglabāšanos un atjaunošanos, kā arī samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz iegūstamo ūdens resursu kvalitāti visā ūdensgūtnes ekspluatācijas laikā (ne mazāk kā uz

25 gadiem). Ap ūdens ņemšanas vietām nosaka *stingra režīma*, ka arī *bakterioloģisko* un *ķīmisko* aizsargjoslu. Pilsētas teritorijas ziemeļu daļa pārklājas ūdensgūtņu „Vingri" un „Ziemeļu" aizsargjoslām, Kalkūnu rajona teritorijas plānā iezīmētas ūdensgūtnes „Kalkūni" aizsargjoslas.

7.1.6. Ģimeņu māju un dārzkopības sabiedrību teritorijas

Iepriekšējā teritorijas plānojumā tās bija noteiktas kā zaļās teritorijas, taču prakse rāda, ka ģimeņu māju teritorijas, palielinot apbūvējamās platības, arvien vairāk kļūst par apbūves teritorijām. Arī dārzkopības sabiedrībās palielinās apbūvējamās platības,

tāpēc plānojums piedāvā šīs teritorijas daļēji izskatīt kā mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas, saglabājot par dārzkopību sabiedrību teritoriju vēsturiski izveidotu zonu Križos, palielinot to no dienvidu puses. Dārzkopības kooperatīvu lokalizācija dod iespējo nodrošināt kopīgo inženierkomunikāciju infrastruktūru un novērts neattīrīto notekūdeņu noplūdi un vides piesārņošanu.

7.2. Vides kvalitāte

7.2.1. Degradētās teritorijas

Līdz ar pilsētas attīstību, kādreiz saimnieciski izmantotās un apbūvētās teritorijas, vēlāk tika pamestas vai izmantotas neefektīvi un nepilnvērtīgi. Šādas teritorijas pasaulē pieņemts uzskatīt par degradētām teritorijām.

Degradētās teritorijas negatīvi ietekmē apkārtējās teritorijas, rada draudus pilsētas attīstībai. Degradēto teritoriju revitalizācija nodrošinātu papildus teritoriju iegūšanu pilsētas vajadzībām, līdz ar to pasargājot no apbūves dabas pamatnes.

Degradēto teritoriju rašanās iemesli ir sekojoši:

- nekvalitatīvi būvētie padomju laika rūpnieciskie rajoni un rūpniecības uzņēmumu teritorijas, kuras radās sabrūkot šiem uzņēmumiem;
- neapsaimniekotas īpašnieku teritorijas, kur privātpersonu intereses ir pretrunā ar pilsētas attīstības interesēm;
- sociāli ekonomiskie faktori, līdzekļu trūkums liedz atjaunot teritorijas;
- dažādi administratīvie šķēršļi;
- neskaidrības pilsētas kopējās attīstības stratēģiskajos jautājumos, tostarp ražošanas teritoriju attīstības jomā.

Degradētās teritorijas, kuras uzskaitītas teritorijas plānojumā un paredzētas izmantošanai:

- bijušā “Daugavpils gaļas kombināta” rūpnieciskā teritorija Križos (attīstāma pārtikas nozaru rūpniecība);
- bijušā uzņēmuma “Mežciems D” teritorija Vizbuļu ielā (izveidojama daudzfunkcionālas izmantošanas apbūve – viesnīcas, kempingi, sporta būves);
- bijušā uzņēmuma “Daugavpils zieds” teritorija Forštadtē (plānota ģimeņu māju apbūve);
- bijušās karavīru teritorijas aiz cietokšņa Lidotāju ielā (plānots izveidot biznesa parku);
- bijusī sanatorija “Mežciems” (plānots atjaunot sanatoriju un parku);
- bijusī autoremonta rūpnīca Motoru ielā (nav skaidra izmantojuma);
- Bijušās Ķīmiskās šķiedras rūpnīcas teritorija pilsētas Z rūpnieciskais rajons (paredzēts izveidot industriālo zonu);

- Sakņu dārzi gar Rīgas – Daugavpils šoseju (paredzēts dislocēt uz citu vietu, atjaunot ainavu);
- Garāžas Balvu ielā (paredzēta kā rezerves teritorija komercapbūvei, sporta zonai, jaunai pilsētas autoostai – pilsētas centra turpinājums);
- Bijušā piena kombināta teritorijas Čerepovas rūpnieciskajā zonā (paredzēts atstāt kā rūpniecisko teritoriju);
- Kvartāli Gajokā (paredzēta daudzfunkcionāla izmantošana);
- Sakņu dārzi Nometņu ielā, applūstošajā teritorijā (saglabāt kā sakņu dārzus līdz teritorijas uzbēršanai un aizsargdambja būvēšanai);
- Kalkūnu rūpnieciskās teritorijas (rūpnieciska rakstura izmantošana);
- Nojaukto garāžu teritorijas Liginišķu ielā (paredzētas sporta būvēm);
- Degradēto teritoriju iesaistīšana apbūvē, piedāvājot tās īpašniekiem, brīvās – uzņēmējiem;
- Veicināt rūpniecisko teritoriju attīstību, neparedzot jaunas teritorijas;
- Izstrādāt degradēto teritoriju attīstības programmu.

7.2.2. Troksnis

Galvenie trokšņu avoti Daugavpilī ir autotransports un dzelzceļš.

Autotransports:

Eiropas pilsētās tas tiek uzskatīts par lielāko trokšņu avotu. Pieaugot mašīnu skaitam, strauji pieaug arī autotransporta trokšņa radītais piesārņojums.

Pilsētas pašvaldības politikai:

- nepieciešams optimizēt transporta plūsmas pilsētas centrā, veidojot prioritātes, koridorus sabiedriskajam transportam, automobiļu maksas stāvvietas tālāk no apdzīvotās vides;
- kā prioritāti noteikt sabiedrisko transportu.

Dzelzceļš:

Daugavpili vairākās vietās šķērso dzelzceļa līnijas, kas iespaido mikroklimatu gandrīz katrā rajonā.

Projekts, izveidojot objektus, piedāvā ievērot normatīvos attālumus no trokšņu avotiem, kā arī veidot trokšņu aizsargbarjeras gar dzelzceļa līnijām, īpaši pilsētas centrā un blīvi apdzīvotajos rajonos.

Citi trokšņu avoti

Pie citiem trokšņu avotiem jāpieskaita gan izklaides vietas (kafejnīcas, bāri, diskoklubi, spēļu zāles, stadioni u.c.), gan arī tehnikas radītie trokšņi (siltummezgli, autoservisi).

Plānojums piedāvā:

Domes politiku veidot tā, lai

- ierobežotu skaļo izklaides vietu izveidošanu dzīvojamo māju tuvumā;

- veicinātu blīvi apdzīvotajos rajonos izvietoto stadionu "Lokomotīve" un "Celtnieks" rekonstrukciju, kas būtu orientēta uz trokšņa samazinošu ekrānu apbūves radīšanu apkārt trokšņu avotiem.
- Apzinātu trokšņainākās vietas pilsētā, kurās būtu jāveic regulāri trokšņu mērījumi;
- Uzsākt darbu pie programmas, kas saistīta ar trokšņu kartes izstrādi Daugavpilī.

7.2.3. Ekoloģiskā riska teritorijas un rūpnieciskā avāriju riska objekti

7.2.3.1. Ekoloģiskā jeb dabas stihiju riska teritorijas

Pie ekoloģiskā riska teritorijām pieskaitāmas paaugstinātas bīstamības teritorijas, kuras apdraud plūdi. Šīs teritorijas ir noteiktas Valsts zemes dienesta Dienvidlatgales reģiona Daugavpils nodaļā un ir Civilās aizsardzības dienesta pārraudzībā.

Riska teritorijas plūdu laikā nosaka Daugavas un Lauceses upju ūdeņi, kas appludina ievērojamas teritorijas. Līdz ar to šīs teritorijas nav izmantojamas apbūvei.

Ūdens plūdu apdraudētās teritorijas ir:

- Lauceses upes abās pusēs izvietotās zemienes, kuras R norobežo Lauceses un Komunālo ielas, bet A – Aiviekstes un Brjanskas ielas. Applūstošā teritorija nav apbūvēta. Īpašu bīstamību rada Grīvas kapu applūšana.
- plānojums piedāvā (ilgtermiņa programmā) ierobežot applūstošo Lauceses upes teritoriju, uzbūvējot aizsargdambi Lauceses upes abās pusēs, atstājot neskartu līkumoto un gleznaino upes krastu līniju. Novadot melioratīvajās sistēmās lieko gruntsūdeni, ierobežotās teritorijas perspektīvā varētu uzbērt un izmantot būvniecībai;
- Daugavas ūdeņu applūstošā teritorija starp Nometņu ielu un Daugavu Ruģeļu – Gajoka rajonā. Teritorija nav apbūvēta, bez dabas pamatnes, jo tur ilgstoši ir bijuši sakņu dārzi. Teritorija ir degradēta;
- Plānojums piedāvā gar Daugavas krastu izveidot aizsargdambi, līdzvērtīgi kā izveidota Bruģu iela, un teritoriju uzbērt. Šī teritorija būtu ļoti aktuāla tālākajā pilsētas apbūvē (25 gadu periodā).

Pie riska teritorijām pieskaitāmas arī teritorijas ar ļoti nestabilām gruntīm, kuras ir pārpurvotas un bez inženiersagatavošanas nevar tikt izmantotas apbūvei.

Tās ir gan applūstošās teritorijas, gan teritorijas ar paaugstinātu gruntsūdeņu līmeni.

Šādas teritorijas ir:

- Cietoksnim pieguļošās teritorijas;
- Nīderkūnu pļavas;
- Šūņupei pieguļošās teritorijas;
- Zirgu un Plotičku ezeru krastu teritorijas;
- Čerepovas dūņainā apkārtne.

Plānojums paredz pirms šo teritoriju apbūves specializētā projektēšanas organizācijā pasūtīt projektu, kas ietvertu arī gruntsūdeņu novadīšanai nepieciešamos pasākumus.

Komunālās saimniecības nodaļā izveidot speciālu dienestu, kas pārraudzītu esošās, vairāku desmitu gadu laikā veidotās melioratīvās sistēmas uzturēšanu, pārraudzību un atjaunošanu.

Pievērst uzmanību zemes īpašniekiem, kuru teritorijās atrodas novadgrāvji, to saglabāšanai, uzturēšanai kārtībā, padziļināšanai.

7.2.3.2 Paaugstinātas ugunsbīstamības riska teritorijas

Pilsētas ziemeļu un dienvidaustruma daļā atrodas mežu masīvi, kas pāriet kaimiņpašvaldību teritorijās. Meža ugunsdrošības uzraudzība un ugunsgrēku ierobežošana ir viena no Valsts meža dienesta publiskajām funkcijām. Ugunsaizsardzība ir organizēta tā, lai pēc iespējas ātrāk atklāt un ierobežot meža ugunsgrēkus visos mežos neatkarīgi no īpašuma veida un piederības. Līdz ar to liela uzmanība tie pievērsta ceļu tīkla attīstībai un ceļu seguma stāvokļa uzlabošanai.

7.2.3.2. Rūpnieciskā avāriju riska teritorijas

Viens no pašvaldības galvenajiem uzdevumiem un pasākumiem ir sargāt iedzīvotājus, tautsaimniecību un vidi no potenciālajām briesmām, ko var izraisīt avārijas un tehnogēnās katastrofas.

Daugavpils pilsētas teritorijā noteikti 3 paaugstināta rūpnieciskā avāriju riska objekti, uz kuriem attiecas LR MK 2005.gada noteikumu Nr.532 „Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas pasākumiem" prasības. Tie ir:

- SIA „Latvijas propāna gāze" Daugavpils gāzes uzpildes stacija Jel gavas ielā
- SIA „InterGaz" gāzes terminālis Vaļņu ielā
- SIA „Omega Holding" Daugavpils naftas bāze Jelgavas ielā

Ņemot vērā, ka rūpnieciskās avārijas gadījumā cilvēku dzīvībai bīstama iedarbība (sprādzienu gadījumos iespējams konstrukciju sagruvums, domino efekts utt.) iespējama ārpus objekta teritorijas, teritorijas plānojumā noteiktas drošības aizsargjoslas un arī aizliegumu un ierobežojumu zonas ap katru no objektiem. Teritorija plānojumā risinājumi attiecībā uz apkārtnē esošiem objektiem ir sekojoši:

- Esošo riska objektu tuvumā nav paredzēta daudzstāvu dzīvojamā apbūve, sabiedriskās nozīmes apbūve, ražošanas un tehniskā apbūve
- Esošo riska objektu tuvumā nav paredzēta teritoriju ar intensīvu cilvēku kustību izveide (piemēram, autostacijās, dzelzceļa stacijās);
- Esošo riska objektu tuvumā nav plānota transporta vai pārkraušanas intensitātes palielināšana, jaunu bīstamo kravu pārvadājumu maršrutu izveide

- Jaunās teritorijas ražošanas un noliktavu objektu būvniecībai rezervēti ar nosacījumu, ka šis teritorijas ir attālinātas no ūdenskrātuvēm, dzīvojamajiem rajoniem un sabiedriskās nozīmes objektiem

Plānojumā paredzēts rūpnieciskos objektus maksimāli lokalizēt un atdalīt no parējās apbūves ar „zaļām" zonām, apstādījumiem.

Pie tehnogēnā riska teritorijām pieskaitāmas naftas vada posms Kalkūnos, bijušās ķīmiskās šķiedra rūpnīcas teritorijas, kur nav pārzināts un izvērtēts bīstamo vielu uzglabāšanas stāvoklis, kā arī dzelzceļa infrastruktūras objektu teritorijas.

Pēc VUGD statistikas datiem:

- ar dzelzceļu pārvadāmo kravu plūsma ir 1467095 dzelzceļa vagoni gadā, no tiem 75% ugunsbīstamas un ķīmiskas kravas, kas var izraisīt avārijas, bīstamo vielu noplūdes un vides piesārņojumus.
- Par pilsētas teritorijā esošiem maģistrālajiem ceļiem Nr. A- 6 : Rīga - Daugavpils – Baltkrievija, Nr. A-13: Krievija - Daugavpils – Lietuva, Nr. R-68: Daugavpils - Skrudaliena – Baltkrievija aprēķināta slodze ir līdz 1260 automašīnām diennaktī, tai skaitā 340 kravu furgoni, no kuriem 15% pārvada ar ķīmiski bīstamas un ugunsbīstamas kravas

Daugavpils pilsētas domes politika

- Nepieļaut ķīmiski bīstamu objektu izveidošanu pilsētā, jo to riska zonas pārsniedz objekta teritorijas robežas apdraud pilsētas iedzīvotāju dzīvību un veselību.
- Nepieļaut naftas pārstrādes uzņēmumu izveidošanu Z rūpnieciskajā zonā, kur no divām pusēm atrodas blīvi apdzīvoti dzīvojamie rajoni.
- Izvietot un pilnveidot iedzīvotāju apzināšanas sistēmas avārijas un ārkārtas situācijas gadījumā un uzturēt nepārtrauktus kontaktus ar Valsts ugunsdzēsības un glabāšanas dienesta Daugavpils brigādi.
- Organizēt atpūtas vietas pie pilsētas ūdenskrātuvēm, paredzēt glābšanas dienestu izvietošanu.
- Sakārtot un labiekārtot helikopteru nolaišanās laukumus katastrofu medicīnas centra vajadzībām.

7.2.3.3. Sociālā riska teritorijas

Tās ir teritorijas, kas atrodas ieslodzījuma vietu tuvumā, sociālo māju, pārraudzīšanas iestāžu tuvumā. Apkārt šīm teritorijām iespējama zemes vērtības pazemināšanās.

7.3. Aizsargjoslas un tauvas joslas

7.3.1. Vispārēja informācija

Aizsargjoslu un tauvas joslu iezīmēšana ir veikta, pamatojoties uz:

- Aizsargzonu likumu (25.02.1997. ar grozījumi);
- Zvejniecības likumu
- MK noteikumiem par aizsargjoslas noteikšanas metodikām

- Spēkā esošajiem detālplānojumiem;

Daugavpils teritorijas plānojumā ir noteiktas šādas aizsargjoslas:

- Vides un dabas resursu aizsargjoslas;
- aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem;
- sanitārās aizsargjoslas;
- ekspluatācijas aizsargjoslas;
- drošības aizsargjoslas.

7.3.2. Vides un dabas resursu aizsargjoslas

Tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. Šo aizsargjoslu galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst negatīvu ietekmi uz objektiem, kuriem tiek noteiktas aizsargjoslas. Teritorijas plānojums nosaka šādas vides un dabas resursu aizsargjoslas:

- Virszemes ūdens objektu aizsargjoslas ap upēm, ezeriem, dīķiem;
- Mežu aizsargjoslas;
- Aizsargjoslas ap purviem.

Virszemes ūdens objektu aizsargjoslas

Nosaka ūdens tilpnēm, mākslīgajiem ūdens objektiem – dīķiem, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, ierobežotu saimniecisko darbību applūstošajās zonās, kā arī saglabātu apkārtējo ainavu.

Ūdens objektu aizsargjoslas noteiktas atbilstoši "Aizsargjoslu likumam". Ap vairākiem ezeriem, lai saglabātu ainavu, aizsargjoslas ir lielākas, tajās ietvertas pussalas, līči, pārpurvotās teritorijas. Aizsargjoslas iet pa celiņiem, takām, esošo apbūvi. Daugavas upei – pa aizsargdambja ārējo nogāzes malu.

Meža aizsargjoslas – ir noteiktas, lai pilsētas iedzīvotājiem nodrošinātu atpūtu un veselības apstākļu uzlabošanai nepieciešamos apstākļus.

Aizsargjoslas ap purviem – tiek noteiktas, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un stabilizētu mitruma režīmu.

Aizsargjoslas ap ūdens ņemšanas vietām

Nosaka, lai nodrošinātu ūdens resursu saglabāšanu un atjaunošanos, ka arī samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz iegūstamo ūdens resursu kvalitāti visā ūdensgūtnes ekspluatācijas laikā.

Daugavpils teritorijā ir trīs ūdenskrātuvju aizsargjoslas – "Ziemeļi", "Vingri", "Kalkūni".

7.3.3. Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem

Tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī mazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamajiem kultūras pieminekļiem. Lielākās aizsargjoslas ir noteiktas ap Valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekļiem – pilsētas vēsturisko centru un Daugavpils Cietoksni.

7.3.4. Sanitārās aizsargjoslas

Tiek noteiktas ap objektiem, kuriem ir noteiktas paaugstinātas sanitārās prasības. To galvenais uzdevums ir sanitāro prasību nodrošināšana.

Daugavpils teritorijā sanitārās aizsargjoslas tiek noteiktas:

- Ap kapsētām;
- Ap notekūdeņu attīrīšanas iekārtām.

Aizsargjoslas ap kapsētām tiek noteiktas, lai nepieļautu tām pieguļošo teritoriju sanitāro apstākļu pasliktināšanos. Aizsargjoslas ap brāļu kapiem, kur apbedījumi ir vairāk kā 40.gadu veci, tiek noteikta aizsargjosla – 20m.

7.3.5. Ekspluatācijas aizsargjoslas

Tiek noteiktas gar transporta, telekomunikāciju un citu komunikāciju līnijām, kā arī ap objektiem, kas nodrošina dažādu valsts dienestu darbību. Ekspluatācijas aizsargjoslu galvenais uzdevums ir nodrošināt minēto komunikāciju un objektu efektīvu un drošu ekspluatāciju un attīstības iespējas.

Daugavpils teritorijas plānojums nosaka šādus ekspluatācijas aizsargjoslu veidus:

- Aizsargjoslas gar autoceļiem un dzelzceļiem;
- Aizsargjoslas gar telekomunikāciju tīkliem;
- Aizsargjosla ap Valsts hidroloģisko novērojumu staciju;
- Aizsargjoslas gar elektriskajiem tīkliem;
- Aizsargjoslas ap siltumtīkliem;
- Aizsargjoslas gar ūdensvadu, kanalizācijas tīkliem;
- Aizsargjoslas gar gāzes vadiem, gāzes noliktavām, krātuvēm;
- Aizsargjoslas ap automobiļu gāzes uzpildes stacijām un regulēšanas punktiem.

Aizsargjoslas ap lielceļiem un dzelzceļiem tiek noteiktas, lai samazinātu autoceļu un dzelzceļu negatīvo ietekmi uz vidi, nodrošinātu transporta maģistrāļu ekspluatāciju un drošību, kā arī izveidotu brīvu joslu, kas nepieciešama autoceļu un dzelzceļu rekonstrukcijai.

Aizsargjoslas gar visu veidu un piederības telekomunikāciju līnijām un to iekārtām tiek noteiktas, lai nodrošinātu to maksimālu aizsardzību no cilvēka, dabas vai citu faktoru nevēlamas ietekmes, kuras rezultātā var tikt traucēta telekomunikāciju līniju normāla darbība vai radīti zaudējumi tautsaimniecībai un valstij.

Aizsargjoslas gar elektriskajiem tīkliem tiek noteiktas, lai nodrošinātu elektrisko tīklu ekspluatāciju un drošību.

Aizsargjoslas ap siltumtīkliem tiek noteiktas, lai nodrošinātu siltumtīklu ekspluatāciju un drošību.

Aizsargjoslas ap ūdensvadu, kanalizācijas tīkliem tiek noteiktas, lai nodrošinātu ūdensvadu un kanalizācijas tīklu ekspluatāciju un drošību.

Aizsargjoslas ap gāzes vadiem, gāzes noliktavām, krātuvēm tiek noteiktas, lai nodrošinātu gāzes vadu, to iekārtu un būvju, gāzes noliktavu un krātuvju ekspluatāciju un drošību.

Aizsargjoslas ap automobiļu gāzes uzpildes stacijām un regulēšanas punktiem noteiktas, lai nodrošinātu to ekspluatāciju un drošību.

7.3.6. Drošības aizsargjoslas

Drošības aizsargjoslas nosaka ap naftas, naftas produktu un ķīmisko vielu un produktu vadiem, noliktavām un krātuvēm. Drošības aizsargjoslu galvenais uzdevums ir nodrošināt naftas, tās produktu, ķīmisko vielu, to produktu vadu, noliktavu, krātuvju un to tuvumā esošo objektu drošību ekspluatācijas laikā un iespējamo avāriju gadījumā, kā arī vides un cilvēku drošību.

DTP ir noteikti šādi drošības aizsargjoslu veidi:

- aizsargjoslas ap naftas, naftas produktu un ķīmisko vielu un produktu vadiem, noliktavām, krātuvēm un pārstrādes uzņēmumiem;
- aizsargjoslas ap degvielas uzpildes stacijām.

Aizsargjoslas ap naftas produktu un ķīmisko vielu un produktu vadiem, noliktavām, iekārtām un pārstrādes uzņēmumiem, kā arī degvielas uzpildes stacijām noteiktas, lai nodrošinātu objektu drošību, kā arī samazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi un cilvēkiem.

7.4. Apbūves struktūra

7.4.1. Telpiskās struktūras elementi

Daugavpils pilsētas telpisko uztveri veido iebraukšanas mezgli, kas raksturo kas raksturo pilsētu no galvenajām iebraucamajām maģistrālēm.

Rīgas virziens

Galvenais ceļš, kas veido loku, tālāk pārejot Rēzeknes virziena ceļā. Iebraucot no Rīgas virziena, ceļš iet cauri piepilsētas priežu meža masīvam un veido ilūziju, ka pilsēta atrodas mežā. Šis ceļa loks iet cauri pilsētai, ļauj to vērot no dažādiem skatu punktiem. Virzoties no Rīgas virziena, ceļš iet paralēli Daugavai, un paveras gleznains skats uz ūdens spoguli. Ceļa kreisajā pusē paveras Daugavpils Cietokšņa vaļņi, tad vēsturiskā centra apbūve, kur aiz ainaviskās teritorijas paceļas ēkas. Kā akcents pāri apbūvei "spīd" rekonstruētās viesnīcas "vilnītis".

Rēzeknes virziens, veido loku, pārejot Rīgas virzienā. Iebraucot no Rēzeknes virziena abās ceļa pusēs ir apmežotas teritorijas un dažādu konfesiju kapsētas – katoļu, luterāņu, pareizticīgo, vecticībnieku, komunālā kapsēta un nesen rekonstruētie vācu karavīru kapi. Tālāk Gubiščes ezera krastā izvietots lielākais dzīvojamais rajons – Jaunbūve.

Lietuvas virziens, iebraukšana no Medumu puses, Subates – Ilūkstes virziens ir raksturīgs ar to, ka vispirms paveras vienstāvu Grīvas rajona panorāma Daugavas kreisajā krastā.

Braslavas – Silenes virziens, kur iebraukšana pilsētā ir no diezgan augstas reljefa atzīmes, paver iespēju ieraudzīt pilsētu it kā no "augšas". Šis iebraukšanas virziens ir visiespaidīgākais, jo dod iespēju paredzēt pilsētu lielā uztveres leņķī.

Fotoattēls 2. Skats uz Daugavas krastiem. Autors D. Orlovs

Teritorijas plānojums paredz vairākus pilsētbūvnieciskus akcentus pie pilsētas iebraukšanas virzieniem, lai akcentētu ievadus, kuri rada pirmo iespaidu par pilsētu.

Daugavpils apbūves raksturs ir ļoti dažāds, tas veidojies gandrīz divu gadsimtu garumā. Cietoksnis un vēsturiskais centrs – vecākā pilsētas apbūve. Daugavas upe sadala pilsētu divās daļās. Kreisais krasts – bijusī Grīvas pilsēta, būtiski atšķiras no labā krasta apbūves.

Vēsturiskais centrs – kas saistīts ar Daugavu, gan fiziski, gan kultūrvēsturiski ir svarīgākā Daugavpils apbūves sastāvdaļa, kam raksturīga regulāra perimetrālā kvartālu apbūve. Vēsturiskajam centram nav izteikta apbūves silueta, jo no dienvidu

puses centrs ir apjozts ar aizsargdambi, kas uzbūvēts 19.gs. vidū, lai glābtu pilsētu no Daugavas palu ūdeņiem.

Vairākos apbūves projektos ir mēģināts veidot lineāro panorāmu apbūvei gar Daugavas krastu, taču neviens no tiem netika realizēts. Kā dominantes no Daugavas pretējā krasta redzami katoļu, luterāņu un pareizticīgo baznīcu torņi.

Rekonstruētās viesnīcas siluets ar "vilnīti" atsvaidzina pilsētvidi. Arī televīzijas tornis ir sava veida akcents pilsētvidē. Par pilsētas svarīgāko maģistrāli ir izveidojusies 18.Novembra iela, kura no abām pusēm veido iebraukšanu pilsētā.

Visiespaidīgākais pilsētas skats paveras no gaisa tilta 18.Novembra ielā, kur redzamas visu četru konfesiju baznīcas, vēsturiskā Jaunbūves rajona apbūve pārsvarā ar vienstāva privātmājām un padomju laikā uzbūvētajām piecstāvu un deviņstāvu ēkām. No pilsētbūvnieciskā viedokļa Jaunbūve ir vissarežģītākais rajons, jo:

- rajonam ir regulārs kvartālu tīkls, kur viena kvartāla ietvaros ir gan vienstāvu, gan piecstāvu, gan deviņstāvu apbūve;
- rajonam nav brīvu teritoriju tā attīstībai;
- ir ļoti liels apbūves blīvums un liels iedzīvotāju skaits.

Dzīvojamie rajoni veido dažāda veida telpisko kompozīciju. Šīs teritorijas ir pilnīgā kontrastā ar vēsturisko centru. Rajoni būvēti citā mērogā, ar citām tehnoloģijām, citu ekonomisko sistēmu laikā.

Par pabeigtu var uzskatīt Ķīmiķu ciemata dzīvojamo rajonu, kurš ir izveidojies vienlaikus būvējot dzīvojamo vidi un infrastruktūru. Zaļie pagalmi ar kokiem veido kontrastu ar pelēki sarkano apbūvi.

Teritorijas plānojums piedāvā:

- neizvietot iekšpagalmos daudzstāvu dzīvojamo apbūvi, kas būtiski palielinātu apbūves blīvumu un sarežģītu izveidojošos kvartāla mikroklimatu;
- iekšpagalmos varētu izvietot nelielus (1-2 st.) infrastruktūras objektus, sporta laukums, spēļu laukums u.c.
- katram dzīvojamajam rajonam veikt izpēti un piedāvāt priekšlikumus telpisko izmaiņu veikšanai.

Jaunās Forštadtes un Ruģeļu rajoni nav pabeigti, jo savā laikā netika uzbūvēti sabiedriskie centri, tāpēc tajos ir attīstības iespējas, kur pēc detālplānojumu izstrādes būs iespējama to īstenošana.

Tipiski privātapbūves rajoni – Vecā Forštadte, Viduspoguļanka, Ruģeļi un Grīva ir rajoni, kur iespējams palielināt apbūves blīvumu, veidot jaunus zemes gabalus gan ģimenes māju apbūvei un it īpaši – sabiedriskajai apbūvei.

Atpūtas rajonos – Mežciemā un Stropos paredzēts turpināt iepriekšējā teritorijas plānojuma pamatnostādnes, īpaši nepalielināt teritorijas dzīvojamo māju izvietošanai,

bet gan plānot tās ar sportu un atpūtu saistītas sabiedriskās apbūves izvietošanai. Mežciema rajonu, ievērojot tā ekoloģiski tīro vidi, minerālūdens un dūņu atradnes, attīstīt kā ārstniecisku, rehabilitācijas un atpūtas iestāžu rajonu. Savukārt Stropos, kas atrodas ezera krastā, vairāk izvietot aktīvās atpūtas objektus, ūdens sporta bāzes, slēpošanas trases, peldbaseinus, tenisa kortus u.c.

Trešais sporta rajons varētu veidoties Ruģeļos ap esošo ūdenskrātuvi, ja Valsts mērogā no dienas kārtības tiks izsvītrots jautājums par Daugavpils Hidroelektrostacijas būvniecību.

7.4.2. Centru apbūves teritorijas

7.4.2.1. Vēsturiskais centrs

Pilsētu apbūvē vietas, kur pirms vairāk nekā simts gadiem ir sākusi veidoties pirmā apbūve, pilsētām tālāk attīstoties, kļūst par pilsētas vēsturisko centru. Šāda situācija ir izveidojusies arī Daugavpilī, kad 19.gs vidū sāka veidoties pilsētas vēsturiskais centrs, gadsimta beigās – Jaunbūve kā tipisks dzīvojamais rajons, Gajoks kā rūpnieciskais rajons, bet mežainajos apgabalos – Stropos un Mežciemā, atpūtas rajoni ar vasarnīcām.

Vēsturiskais centrs nepārtraukti ir attīstījies, pilnveidojies un pārveidojies. Fakts, ka Daugavpils vēsturiskais centrs tika atzīts par Valsts nozīmes pilsētbūvniecības pieminekli, ir veicinājis centra telpiskā mēroga saglabāšanu, arhitektūras pieminekļu un vēsturisko ēku restaurāciju un rekonstrukciju, saglabājot to kultūrvēsturiskās īpatnības.

Shēma Nr.7.2. Pilsētas vēsturiskais centrs

īpatnības. Centrā atrodas dzelzceļa pasažieru stacija un autoosta. Centrā izvietotas pilsētas nozīmes sabiedriskās ēkas – teātris, koncertzāles, pašvaldību iestādes, vairākas skolas, koledžas un ģimnāzijas, bērnu dārzi, viesnīcas, valsts iestādes un uzņēmumi, lielākā komerciāla rakstura uzņēmumu daļa.

Centra teritorija R, D un A ir norobežota ar aizsargdambi un Daugavu, tāpēc centra attīstība bija iespējama tikai Z virzienā. Taču, padomju laikā nepārdomātas pilsētbūvnieciskās politikas rezultātā vēsturiskā centra Z daļā ir uzbūvēti divi dzīvojamie daudzstāvu rajoni – Esplanāde un Dzelzceļnieku ciemats, bet vairāk nekā 2 ha platībā uzbūvētas garāžas, kuru teritorija plānojumā tiek raksturota kā degradēta. Centra teritoriālās attīstības iespējas ir ļoti nelielas un ierobežotas. Centrā dažu kvartālu rekonstrukcijas rezultātā būs iespēja uzbūvēt nelielus objektus (sk. grafisko karti M 1:2000), rezervēt esošās teritorijas pie skolām to attīstībai.

Daugavpils centra raksturīgā iezīme ir tā, ka centrs nav zaudējis dzīvojamo funkciju. Ēku augstākajos stāvos ir dzīvokļi, arī kvartālu rekonstrukcijas gadījumā dzīvokļus paredzēts būvēt no jauna. Pēc multifunkcionālās sporta halles būvniecības, centra tuvākās teritoriālās paplašināšanas rezerves pilnībā tiks izsmeltas. Tāpēc plānojums piedāvā centra paplašināšanās iespēju pilsētas Z A virzienā starp Kraujas ielu un Šūņupi. Šīs teritorijas, kurai ir ļoti nenoturīgas un pārpurvotas gruntis, apgūšanai un sagatavošanai vajadzīgi ļoti lieli līdzekļi. Tāpēc zeme ir iznomāta pilsētas uzņēmējstruktūrām, kas te būvēs daudzfunkcionālas nozīmes tirdzniecības centrus. Paralēli šai teritorijai centrs attīstīsies gar Stacijas ielu bijušajā autotransporta uzņēmuma teritorijā, kur arvien biežāk ir manāmas apbūves aktivitātes.

Fotoattēls 3. Dzīvojamā apbūve vēsturiskajā centrā. Autors J. Hodukina

7.4.2.2. Forštadtes centra izveide

Plānojums daudzfunkcionālo centru piedāvā veidot lielā, brīvā, neapbūvētā teritorijā, kāda ir pašvaldības īpašumā esošā zeme – Šūņu ezera Dienvidu, Dienvidaustrumu un Rietumu krastam pieguļošā teritorija.

Šajā teritorijā būs nākotnes pilsētas nozīmes centrs vairāku apsvērumu dēļ:

- pēc platības tā ir liela, pilsētas īpašumā esoša zeme, kuru vienmēr būtu jāpatur pašvaldības īpašumā, jo iznomāšanas gadījumā tas būtu liels peļņas avots budžeta papildināšanai. Eiropas pilsētu pašvaldības izpērk zemi no privātpersonām par ļoti lielu summu. Kādreiz to dalīja par velti. Tāpēc pašvaldībai vajadzētu vadīties no Eiropas agrāk pieļautajām kļūdām un saglabāt savus īpašumus;
- pēc pārvada – Cietokšņa – Kraujas – Vidzemes iela būvniecības, tai ir laba transporta satiksme ar esošo centru.
- pēc Vidzemes – Višķu ielas tuneļa būvniecības būs iespējami transporta sakari ar Ķīmiķu ciematu;
- centrs būtu labi sasniedzams, iebraucot no Rīgas virziena;

- centrs atrodas ļoti ainaviskā vietā pie Šūņu ezera. No visiem piekļūšanas virzieniem tas būtu ļoti labi pārskatāms, īpaši gleznaina panorāma paveras no pārvada augstākā punkta – Stacijas ielas turpinājumā, kur var pārredzēt visu Forštadtes rajonu;
- jaunajā centrā varēs uzbūvēt sabiedriskas nozīmes objektus, kas pilsētā veicinātu sporta, kultūras un citu sabiedrisko aktivitāšu realizēšanu;
- teritorija ir apgādāta ar visām inženierkomunikācijām, kas uzbūvētas par pilsētas plānotajiem līdzekļiem;
- teritorijā nav koku un mežu, kā arī nav saglabājamu dabas pamatņu, jo tā ir degradēta (mazdārziņi, vietām noņemts reljefs, uzbūvētas komunikācijas).

Plānojums paredz, ka jaunajā pilsētas nozīmes centrā varētu uzbūvēt:

- lielu, daudzfunkcionālu sporta centru, kurā varētu rīkot valsts un pasaules mēroga čempionātus;
- koncertzāli, savienotu ar izstāžu zāli, konferenču zālēm u.c.;
- ūdens atrakciju parku, kurš vasarā būtu savienojams ar ūdens atrakcijām Šūņu ezerā;
- objektu, kura izmantošanas funkcija būtu nākotnē, iespējami arī komerciāla rakstura;
- dzīvojamo mazstāvu apbūvi Rietumu krastā – rindu ēkas, atsevišķi stāvošas, mazstāvu ēkas;
- vietā, kur saglabājušies aizsargakmeņi, izveidot interesantu parku, izmantojot esošo reljefu, kurš varētu būt savienots ar Šūņu ezera krasta dabas parku.

Plānojums pieļauj zemes gabalu iznomāšanu komercstruktūrām, bez tiesībām zemi iegādāties īpašumā, ja tās būvēs augstākminētos objektus.

Kā prioritāte noteikta teritoriju rezervēšana pašvaldības interesēm, pašvaldības objektu būvniecībai.

7.4.2.3. Jaunu centru attīstība

Teritorijas plānojums, paralēli pilsētas nozīmes centram paredz jaunu centru radīšanu un attīstīšanu dzīvojamajos rajonos, lai pilsēta varētu līdzsvaroti attīstīties. Plānotajiem centriem ir jābūt daudzfunkcionāliem, kuri ar transporta maģistrālēm veidotu kopēju pilsētas centru sistēmu.

<u>Daugavpils pašvaldības politika:</u>

- attīstīt jaunos centrus;
- centru attīstībā iesaistīt pilsētas infrastruktūru, iesaistot publisko transportu;
- veidot centrus tā, lai apmeklētājiem radītu pārskatāmības un sasniedzamības mērogu;

- katram centram jānodrošina attiecīgā dzīvojamā rajona vajadzībām nepieciešamās apkalpes funkcijas.

Pasaules un Eiropas pilsētu pieredze rāda, ka mūsdienās pilsētu plānojumā centri attīstās policentriski. Šāda policentrisku centru attīstība plānojuma struktūrā nodrošina daudzfunkcionālas teritoriju izmantošanas iespējas.

- Plānojums paredz Daugavpils pilsētas decentralizāciju veicinošos procesus, iezīmējot jauno pilsētas centru veidošanos, tādējādi atslogojot esošo pilsētas centru.
- Lai maksimāli veicinātu visu pilsētas teritoriju efektīvu izmantošanu, uzmanība pašreiz jāvelta neizmantotām, degradētām teritorijām, kurām ir ainaviska vērtība.
- Obligāts noteikums – veidojot katru jaunu centru vai papildinot esošo, noteikt apbūves ierobežojumus – augstumu un paredzēt apzaļumoto teritoriju.

Teritorijas plānojums Daugavpils pilsētā šādus centrus paredz attīstīt paralēli pilsētas nozīmes centram.

- Forštadtes dzīvojamā rajona centrs, kur blakus esošajai vidusskolai, diviem veikaliem, tirgum, automobiļu stāvvietai, paredzēta teritorija daudzfunkcionālai apbūvei, kurā būs rajona vajadzībām nepieciešamie objekti. Centrs veidojas paralēli Aveņu ielai.
- Lineārais centrs Višķu ielā, Ķīmiķu ciematā. Esošajam centram ir iespēja paplašināties, izmantojot rūpnieciskā rajona administratīvo sektoru, kas izveidots tuvāk ielai, ka arī pašreiz neizmantotās rūpnieciskās ēkas vai degradētās teritorijas. Ķīmiķu ciematā sabiedriskā centra izveidošana var būt raksturīgs piemērs, kā izmantot bijušās rūpnieciskās teritorijas.
- Gaļoka rajons – atrodas vistuvāk vēsturiskajam centram. Rajona attīstība iespējama tikai atsevišķu kvartālu rekonstrukcijas rezultātā, jo nav brīvu teritoriju rezerves.
- Jaunbūvei, kā vislielākajam pilsētas dzīvojamajam rajonam, vecais centrs izveidojies 18.Novembra ielā ap A.Pumpura ielas šķērsi, kur 19.gs. beigās un 18.gs. sākumā bija uzbūvētas 4 konfesiju baznīcas. Vēlāk tām blakus esošās teritorijas apbūvēja ar dažāda rakstura sabiedriskas nozīmes un dzīvojamajām ēkām. Padomju gados centrs sāka veidoties 18.Novembra ielā un uz Valkas ielas šķērsass, kā arī atsevišķos kvartālos gar 18.Novembra ielu. Teritorijas plānojums centra attīstību piedāvā virzīt lineāri, 18.Novembra ielai pieguļošajos kvartālos, tādējādi savienojot abus centrus. Arī esošajam centram Valkas ielā ir attīstāma teritorija, līdzīga kā Ķīmiķu ciematā Valkas ielā, kur piedāvāts izmantot rūpnīcu degradētās teritorijas.
- Ruģeļi varētu būt nākotnes centrs. Pašreiz šim rajonam ir tikai dzīvojamā funkcija. No apkalpes objektiem ir tikai daži veikali, degvielas uzpildes stacija. Rajona attīstību kavē tā atrašanās faktors; ar rajonu beidzas pilsētas teritorija un tālāk tā nepāriet apdzīvotā teritorijā un nav lielceļa, kas virzītu uz kādu citu apdzīvotu vietu. Rajona nākotnes attīstība būtu

interesanta un perspektīva tādā ziņā, ka te varētu izveidot kādu no specializētajiem centriem – ekoloģiskais centrs, sporta centrs, zinātnes centrs u.c. Šī centra nozīme varētu iziet ārpus rajona iedzīvotāju vajadzībām un izvērsties daudz plašākā mērogā, jo varētu darboties kā brīvdienu, tūrisma vai pat starppilsētu centrs.

- Nelieli vietējās nozīmes centri turpinās attīstīties uz esošo bāzes:

  Mežciemā Daugavas ielā;
  Viduspoguļankā – Ventas ielā, Ezeru ielā;
  Vecajos Stropos gar 18.Novembra ielu;
  Grīvā Lielā, Komunālu ielā.

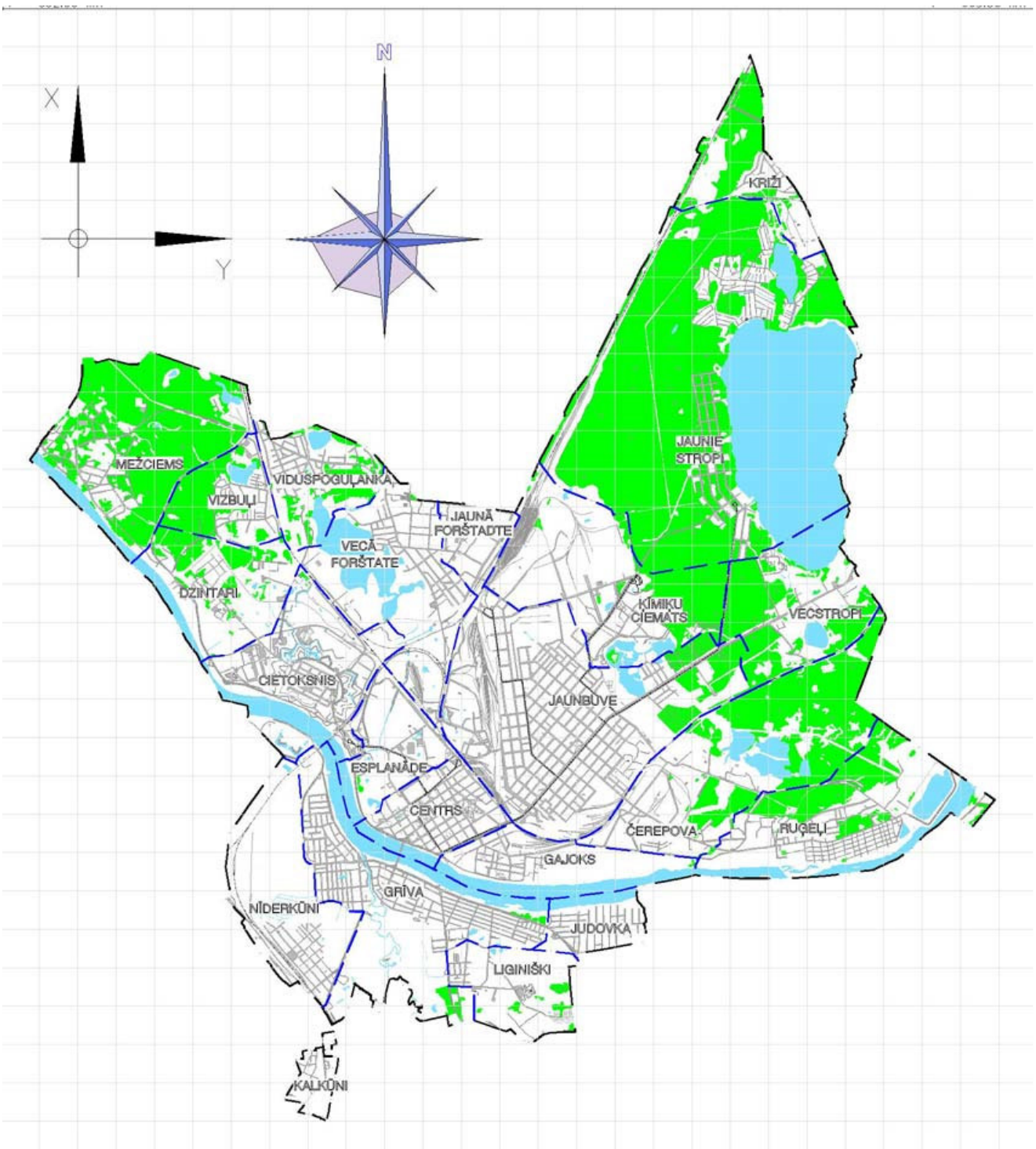

Shēma Nr.7.3. Pilsētas rajonu robežas

7.5. Darījumu teritorijas. Lielveikali

Attīstoties jauniem un esošajiem pilsētas centriem, attīstīsies un darījumu objektu apbūve. Plānojumā paredzētas teritorijas darījumu objektu attīstībai:

- Cietokšņa – Kraujas – Balvu ielu- Stacijas rajonā – jaunā darījumu centra izveide, kas organizētu pilsētvidi no Rīgas virziena
- Cēsu ielas rajonā
- Lidotāju ielas rajonā – biznesa parku – inkubatoru izveidei, kas apvienotu komercrakstura objektus un augsti tehnoloģiskās un zinātņu ietilpīgās ražotnes
- Jaunbūves rajonā – gar Smilšu ielu un paralēli 18.Novembra ielai
- Ruģeļu rajonā – papildinot esošo dzīvojamo „guļamrajonu" ar atbilstošu komercrakstura infrastruktūru

Lielveikalu būvniecību pilsētā līdz šim ir virzījuši paši pieteicēji, vairāk rēķinoties ar potenciālo lielveikalu novietnes ģeogrāfiju, iedzīvotāju un tranzītkustības plūsmām, kā arī esošo apkalpi. Pašreizējais lielveikalu, vidus mēroga veikalu tīkls nodrošina pilsētas iedzīvotāju un iebraucēju vajadzības. Taču šis fakts nebūt nav galvenais noteicošais tam, ka Daugavpilī vairs nebūvēs nevienu lielveikalu. Līdz šim uzbūvētie lielveikali "Rimi", "Maxima" ir izmantojuši dažādu īpašnieku zemes, kā arī uzņēmēju izstrādātos teritorijas apbūves projektus, izmainot funkciju. Līdz šim uzbūvēto lielveikalu kvalitāte ir neapmierinoša, jo maz tiek domāts par arhitektūru, galvenais faktors ir tirdzniecības laukumi un iespēja izvietot paredzēto preču daudzumu. Tas attiecas arī uz būvmateriālu tirgotājiem. Izņēmums ir pilsētas pašvaldība un SIA "Rēznas centrs", kuru sadarbības rezultātā pilsētas centrā sasniegts abpusēji izdevīgs kompromiss, rekonstruēta pilsētas autoosta un uzbūvēts vidēja lieluma veikals kopā ar spēļu zāli un restorānu.

Lielveikalu būvniecība būtiski iespaido pilsētas attīstības formu. Bieži tie var kļūt par kodolu jaunu pilsētas centru attīstībai. Teritorijas plānojums veikalu attīstībai piedāvā sekojošus noteikumus:

- Nepieļaut neizteiksmīgas, tipveida arhitektūras lielveikalu izveidošanu esošajā pilsētvidē vai jaunās teritorijās, kur tie būtiski izmainītu pilsētvidi, to pasliktinot. Daugavpilij jāsaglabā pilsētas individuālā seja;
- Noteikt, ka lielveikalu būvniecība nav pieļaujama kā objektu būvniecība bez visa rajona, kvartāla detālplānojuma vai kvartālu rekonstrukcijas projektu izstrādāšanas;
- Lielveikalu projektiem ir jāpievieno neatkarīga transporta plānotāja pētījums par projekta ietekmi uz transporta kustību, autostāvvietām u.t.t.;
- Noteikt, ka lielveikala projekta pieteicējam ir jāgarantē to darbu veikšana, kas nepieciešama apkārtējās transporta sistēmas funkcionēšanai un uzlabošanai;
- Atzīt, ka prioritāte lielveikalu izvietošanā būs tikai tiem daudzfunkcionāliem projektiem, kuros ietilps sabiedriskās un pakalpojumu funkcijas – bibliotēkas, kinoteātri, sporta zāles, pasta nodaļas u.c.;

- Izvērtējot lielveikalu projektus, projekta pieteicējam nepieciešams iesniegt pētījumu par to, kā projekts veicinās pilsētas attiecīgajā rajona vai apkārtnes attīstību, kā ietekmēs esošās pilsētvides telpisko un ainavisko struktūru;
- Atļaut tikai kvalitatīvu arhitektūru. Daugavpils teritorijas plānojums paredz jaunu centru izveidošanu, kuros stingri jāievēro pilsētbūvnieciskā politika šo centru veidošanā.

Teritorijas plānojums lielveikalu būvniecības sakarā nosaka:

- Lielveikals var būt izvietots tikai pēc detālplānojuma izstrādes un augstākminēto prasību ievērošanas;
- Priekšroku dot to lielveikalu būvniecībai, kas būtiski uzlabo transporta kustību un rada labvēlīgus apstākļus gājējiem;
- Nepieļaut tipveida projektu pielietošanu.

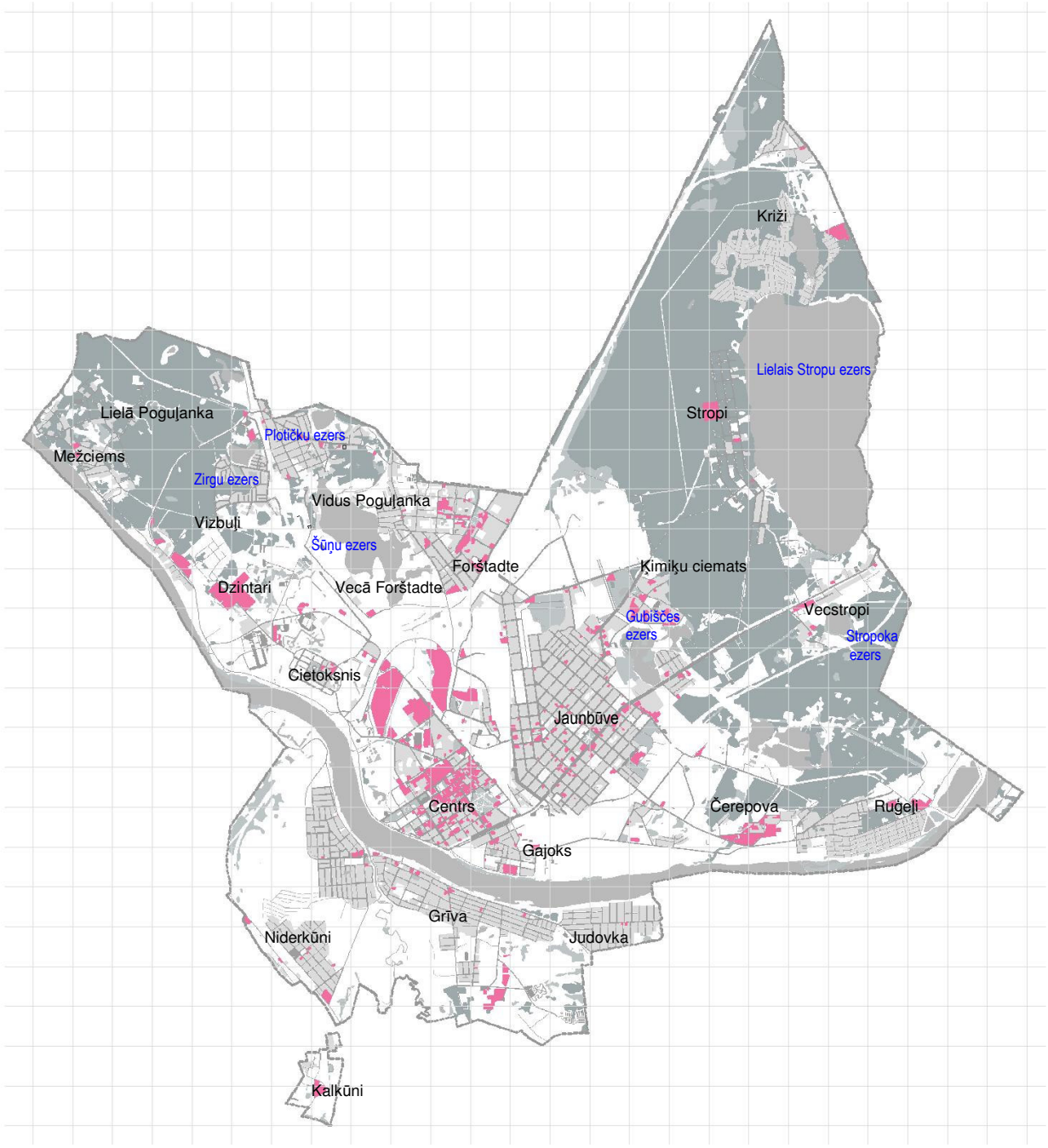

Shēma Nr.7.4. Darījumu teritorijas

7.6. Ražošanas teritorijas un industriālās zonas

Pilsētā vēsturiski izveidojas rūpnieciskās zonas, kurās pēc bijušo PSRS lieluzņēmumu sabrukšanas pakāpeniski ieguva „otru dzīvi", sadaloties starp dažāda lieluma uzņēmumiem. Šodien tādas aktīvas ražošanas un tehniskās teritorijas atrodas:

- Gajoka R daļā
- Čerepova rajonā
- Malu ielas rajonā
- Višķu ielā
- Dzelzsceļa apkalpes infrastruktūras objektu zonās
- Cietokšņa noliktavu zonā

Turpmākā rūpniecisko zonu attīstība varētu īstenoties pēc „atsevišķu salu" principa, paredzot to labiekārtošanu un norobežošanu no dzīvojamām zonām ar apzaļumoto teritoriju un apstādījumu palīdzību

Plānojums paredz esošo ražošanas teritoriju infrastruktūras uzlabošanu, labiekārtojot ceļus un veidojot maģistrāles kas savienotu esošas rūpnieciskās zonas ar lielceļiem un apvedceļiem.

Plānojumā paredzēta zemju rezerve esošo zonu paplašināšanai un jaunu videi nekaitīgu ražotņu izveidei:

- industriālās zonas rajonā
- Lidotāju- Vaļņu ielu rajonā

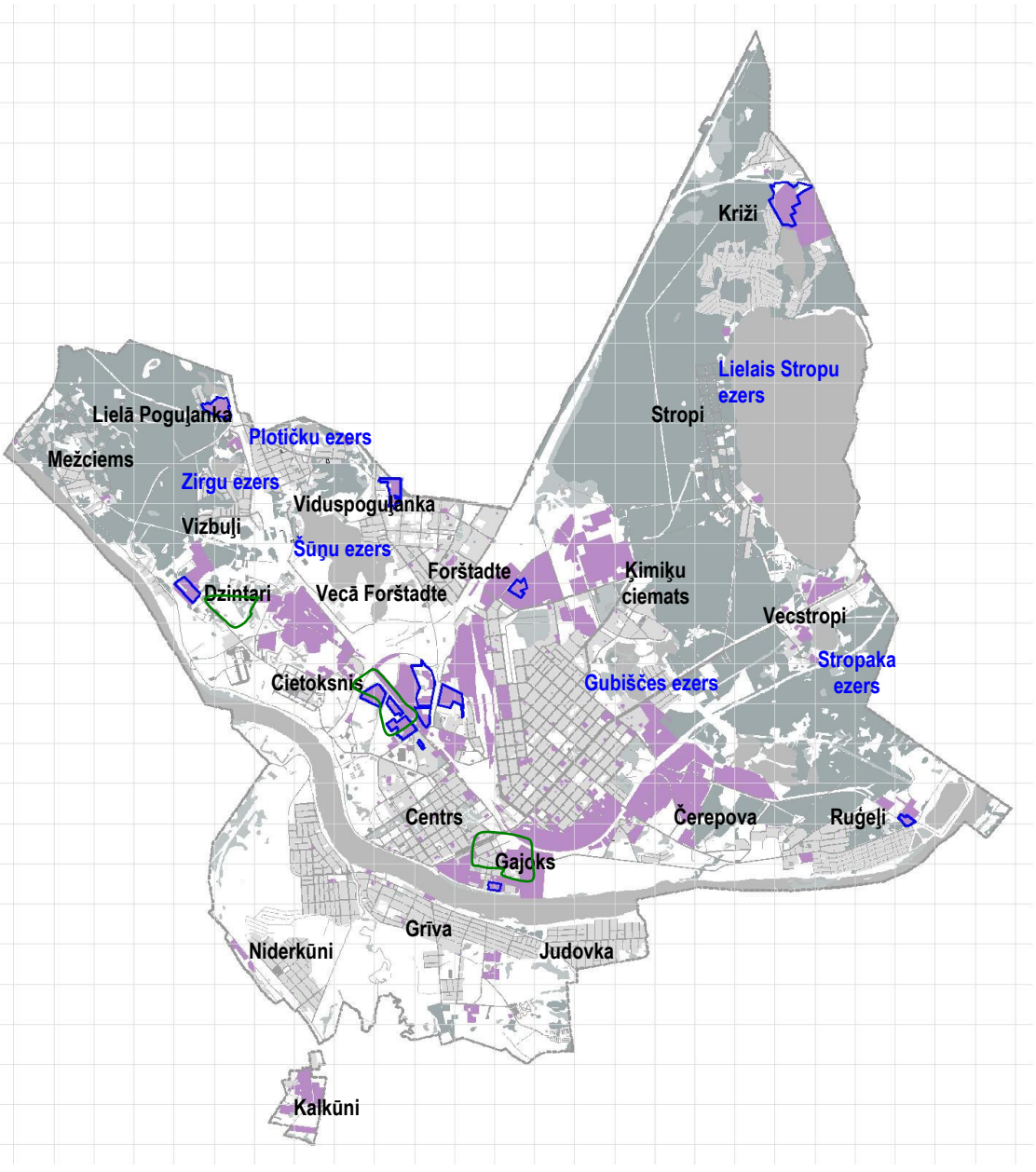

Esošās ražošanas teritorijas

Plānotās ražošanas teritorijas

Jauktās ražošanas un darījumu teritorijas ar pakāpenisko darījumu īpatsvara palielināšanu

Shēma Nr.7.5. Ražošanas teritorijas

7.7. Mājoklis

Mājoklim ir liela nozīme visas sabiedrības attīstībā. Tas ir viens no svarīgākajiem iedzīvotāju labklājības rādītājiem.

Pēdējo gadu pētījumi liecina, ka iedzīvotāju skaits pilsētā joprojām samazinās. Nav attaisnojušās arī iepriekšējā teritorijas plānojuma prognozes par to, ka iedzīvotāju skaits pieaugs. Pētījumi liecina, ka iedzīvotāju skaitliskajam kritumam Daugavpilī ir sekojoši faktori:

- Strauja iedzīvotāju novecošanās;
- Maza dzimstība;
- Izbraukšana uz citu dzīvesvietu;
- Sociālie apstākļi;
- Ekonomiskie rādītāji.

Pilsētas pašvaldības mērķis ir:

- Veidot Daugavpils iedzīvotājiem labvēlīgu pilsētvidi demogrāfiskajai attīstībai;
- Pieņemt, ka pilsētas iedzīvotāju skaits uz 2012 gadu varētu pieaugt līdz 112 000 iedzīvotāju;
- Savu iespēju robežās radīt sociālus un ekonomiskus priekšnoteikumus dzimstības palielināšanai, atbalstīt jaunās ģimenes, ģimenes ar bērniem;
- Izveidot aktīvu mājokļu politiku, lai līdzsvarotu iedzīvotāju izvietojumu pilsētā, radītu iespēju izvēlēties mājokļa veidu pēc savam vēlmēm un iespējām;
- Veidot Daugavpili par modernu Latvijas pilsētu, ieviešot tajā progresīvus Eiropas piemērus.
- veikt pētījumus un prognozes par demogrāfiskajiem procesiem Daugavpilī, veidot programmas, datu bāzi par Daugavpils iedzīvotājiem.

7.7.1. Mājokļu fonda attīstība

Daudzdzīvokļu māju būvniecības aktivitāte pēdējos desmit gados pilsētā praktiski nav novērota. Ir uzbūvētas divas mājas, kuru būvētāji ir bijušās uzņēmējstruktūras. Nedaudz pieaudzis kopējās lietderīgās platības rādītājs uz vienu pilsētas iedzīvotāju. Taču šis rādītājs ir zemāks nekā Rīgā. Esošā mājokļu kvalitāte Daugavpilī īpaši neatšķiras no kvalitātes Rīgā un lielākajās Latvijas pilsētās. Pilsētā pēc reālām aplēsēm nav pārapdzīvotības. Ir brīvais dzīvokļu tirgus. Novērojama mājokļa kvalitātes uzlabošanas tendence. To bieži vien dara, apvienojot divus vai pat vairākus dzīvokļus. Ir mainījusies arī dzīvokļu piederība. Lielākā daļa dzīvokļu ir privātīpašums, nedaudz ir denacionalizētu un arī pašvaldības apsaimniekošanā esošu dzīvokļu. Kooperatīvo dzīvokļu fonds ir palicis nemainīgs. Sociālo māju veidošana pilsētā vēl ir sākuma stadijā.

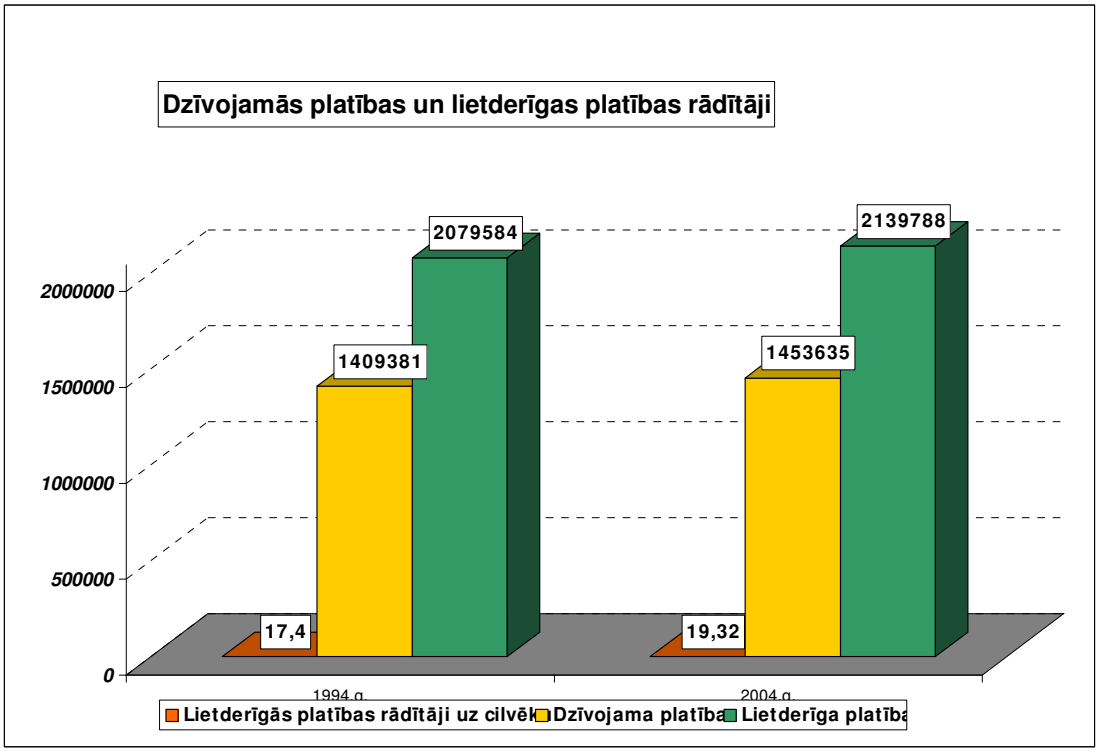

Grafiks 7.1.

Pēc Rietumvalstu standartiem par nodrošinātam tiek uzskatītas ģimenes, kuras apdzīvo atsevišķu dzīvokli vai atsevišķu māju un atbilst maksātspējas. Eiropas mājokļu plānošanas nozarē par vidējo mājokļu standarta rādītāju akceptē formulu *n+1* istaba, kur *n* ir ģimenes locekļu skaits, pie tam pieņemot, ka visi mājokļi ir labiekārtoti, respektīvi tiem ir elektroenerģija, ūdensapgāde, vanna vai duša. Pilsētā nav veikti šāda rakstura pētījumi par dzīvokļiem, taču pastāv iespēja, ka samērā lielai daļai šis standarts tiek ievērots. Tomēr ar pārliecību var teikt, ka šāds standarts ir ievērots vairāk nekā 8000 ģimeņu mājās. Kopējā mājokļu tendence pilsētā ir orientēta uz to, ka:

- Pastāv brīvo dzīvokļu tirgus un jebkurš pilsētas iedzīvotājs var iegādāties dzīvokli pilsētas teritorijā;
- Problēma ir maznodrošinātie, jo tā vairāk ir sociāla problēma, par ko jārūpējas pašvaldībai;
- Liels ir pieprasījums pēc zemes gabaliem, lai uzbūvētu ģimeņu mājas. Ne zemes īpašnieki, ne pašvaldība, ne arī brīvais ģimeņu māju tirgus pašreiz nespēj nodrošināt šo pieprasījumu.

7.7.2. Mājokļu būvniecība

Pilsētas teritorijā ir vairākas nepabeigtas dzīvojamās mājas, kuras ir fizisko un juridisko personu īpašums. Sakarā ar to, ka nav pieprasījuma pēc dzīvokļiem, arī nepabeigto objektu būvniecības process nenotiek. Ja tos pabeigtu, pilsētā būtu vairāk nekā 250 jauni dzīvokļi. Ir uzsākta vienas 18 dzīvokļu mājas būvniecība pilsētas vēsturiskajā centrā Raiņa ielā un dzīvokļi tiek iekārtoti vairākās rekonstruējamās mājās. Pilsētas iedzīvotāju interese par daudzdzīvokļu māju būvniecību ir samērā neliela. 2004.-2005.gadā pašvaldība ir bijusi iniciators teritoriju sagatavošanai ģimeņu māju būvniecībai. Tās ir pašvaldības īpašumā esošās teritorijas, kurām ir izstrādāti

detālplānojumi, inženiertīklu projekti, panākta vienošanās ar A/S "Latvijas gāze" un Austrumu elektriskajiem tīkliem par inženierkomunikāciju būvniecību. Pašvaldība finansē detālplānojumu izstrādi, ūdensvada un kanalizācijas tīklu izbūvi, elektrotīklu projektēšanu, ielu būvēšanu un ārējā apgaismojuma būvniecību. Šādi pašvaldība ir realizējusi Ruģeļu rajona apbūvi ar 80 zemes gabaliem Jaunbūvē (bijušajā artilērijas bāzē) 85 zemes gabaliem citos rajonos apbūves blīvuma palielināšanas rezultātā vairāk kā 40 zemes gabalus. Būvniecību un zemes gabalu labiekārtošanu veic paši būvētāji saimnieciskā kārtā. Ciematu būvniecība, ko veic uzņēmējstruktūras, pilsētā nav populāra.

7.7.3. Pasākumi mājokļa sakārtošanai un attīstībai

Mājokļu jomā pašvaldība izvirza sekojošas prioritātes:

- Izstrādāt pasākumu programmu SIA "DzKSU" apsaimniekošanā esošo daudzdzīvokļu māju fonda atjaunināšanai, renovācijai, labiekārtojuma līmeņa paaugstināšanai;
- Izstrādāt augstākminētā pasākuma finansēšanas shēmu, pārvaldes institūciju pašvaldības ietvaros;
- Paplašināt pašvaldības īres fondu, izpērkot dzīvokļus un izmantojot Domes pirmpirkuma tiesības;
- Izstrādāt priekšlikums, kas saistīti ar energoresursu taupības režīma ieviešanu, veicot ēku siltināšanu;
- Paredzēt dažu sociālo māju būvniecības iespēju vai esošo rekonstrukciju;
- Veicināt iesāktās programmas par ģimenes māju būvniecības turpināšanu, sagatavojot teritorijas, ieplānojot budžeta līdzekļus ielu un komunikāciju izbūvei, detālplānojumiem, uzskatot, ka individuāla ģimenes māja ir nākotnes cilvēka visoptimālākais dzīvošanas modelis;
- Ilgtermiņa programma – sagatavot jaunas perspektīvās apbūves teritorijas mazstāvu apbūvei – rindu ēkām, bloķētām ēkām u.c.

7.8. Dzīvojamie rajoni

Dzīvojamie rajoni – tā ir piemērota lieluma apdzīvota vide ar identitāti un raksturu, kas izriet no apbūves veida, fiziskām robežām, ar savu apkalpi un infrastruktūru, un ir pakārtota iedzīvotāju līmenim.

Vēsturiski paši senākie dzīvojamie rajoni ir Vēsturiskais centrs, Grīva, Jaunbūve, nedaudz Gajoks.

Padomju laikā no jauna uzbūvēti daudzstāvu apbūves rajoni – Esplanāde, Dzelzceļnieku ciemats, Ziemeļu pilsētiņa, daļa Jaunbūves, jaunā Forštadte, Ķīmiķu rajons, Ruģeļi.

Tipiski vecākie mazstāvu jeb privātapbūves rajoni ir – Vecā Forštadte, Gajoks, Jaunbūve, Grīva.

Padomju laikā būvētie – Grīva, Viduspoguļanka. Neatkarības laikā veidojušies – Ruģeļi, daļa Viduspoguļankas, Jaunbūve.

Padomju laikā būvētie daudzstāvu rajoni ir lieli, bezpersoniski, tipizēti, to celtniecības kvalitāte ir ļoti zema, ar katru gadu pasliktinās māju stāvoklis kopumā – tek jumti un paneļu šuves, bojājas un iziet no ierindas inženierkomunikācijas, degradējas fasādes un apkārtējā vide. Šo rajonu sakārtošana un humanizācija radītu ievērojamas izmaiņas pilsētas struktūrā.

Privātapbūves rajoni arī ir novecojuši. Nepareizas tiesiskās politikas rezultātā kādreizējās vienģimeņu mājas, kas izvietotas uz 600 m^2, ir izveidotas par 3-5 dzīvokļu mājām. Apbūves blīvums nereti pārsniedz normatīvu. Īpaši smaga situācija ir pirmskara mājās, kur ir nesakārtotas īpašuma tiesības, līdz ar to nav iespējama māju rekonstrukcija. Pēckara apbūves kļūda bija mazie zemes gabali – 600 m^2, atļauja būvēt vairākas saimniecības ēkas, kā rezultātā ir pārsniegts pieļaujamais apbūves blīvums.

Liela daļa rajonu ir bez inženierapgādes – nav ūdensvada un, galvenais, nav vienotas notekūdeņu sistēmas. Arī māju apkure ar cieto kurināmo – oglēm un malku, pasliktina ekoloģisko situāciju.

<u>Pašvaldības politika turpmākajos gados</u>

- Atbalstīt jebkuru iniciatīvu, kas būtu saistīta ar dzīvokļu vai māju būvniecību;
- Dzīvojamo rajonu veidošanā izmantot katram rajonam atšķirīgu pieeju;
- Katrā rajonā veidot savu vietējo apkalpes centru, iedzīvotāju ikdienas vajadzību apmierināšanai;
- Turpināt attīstīt mazstāvu privātapbūves rajonus:
    - Ruģeļos, Nometņu ielā;
    - Vecajā Forštadtē, bijušajā "Daugavpils Zieds" uzņēmuma teritorijā;
    - Viduspoguļankā Liepziedu ielā;
    - Grīva vairākos rajonos, Vecajos Stropos.
- Atbalstīt zemes īpašnieku iniciatīvu, organizēt detālplānojumu izstrādi teritorijās, kur tie vēlas attīstīt dzīvojamo apbūvi.

Teritorijas plānojumā ir paredzētas teritorijas, kur pieļaujama gan daudzstāvu apbūves veidošana (Ruģeļi, Jaunā Forštadte), gan mazstāvu apbūve.

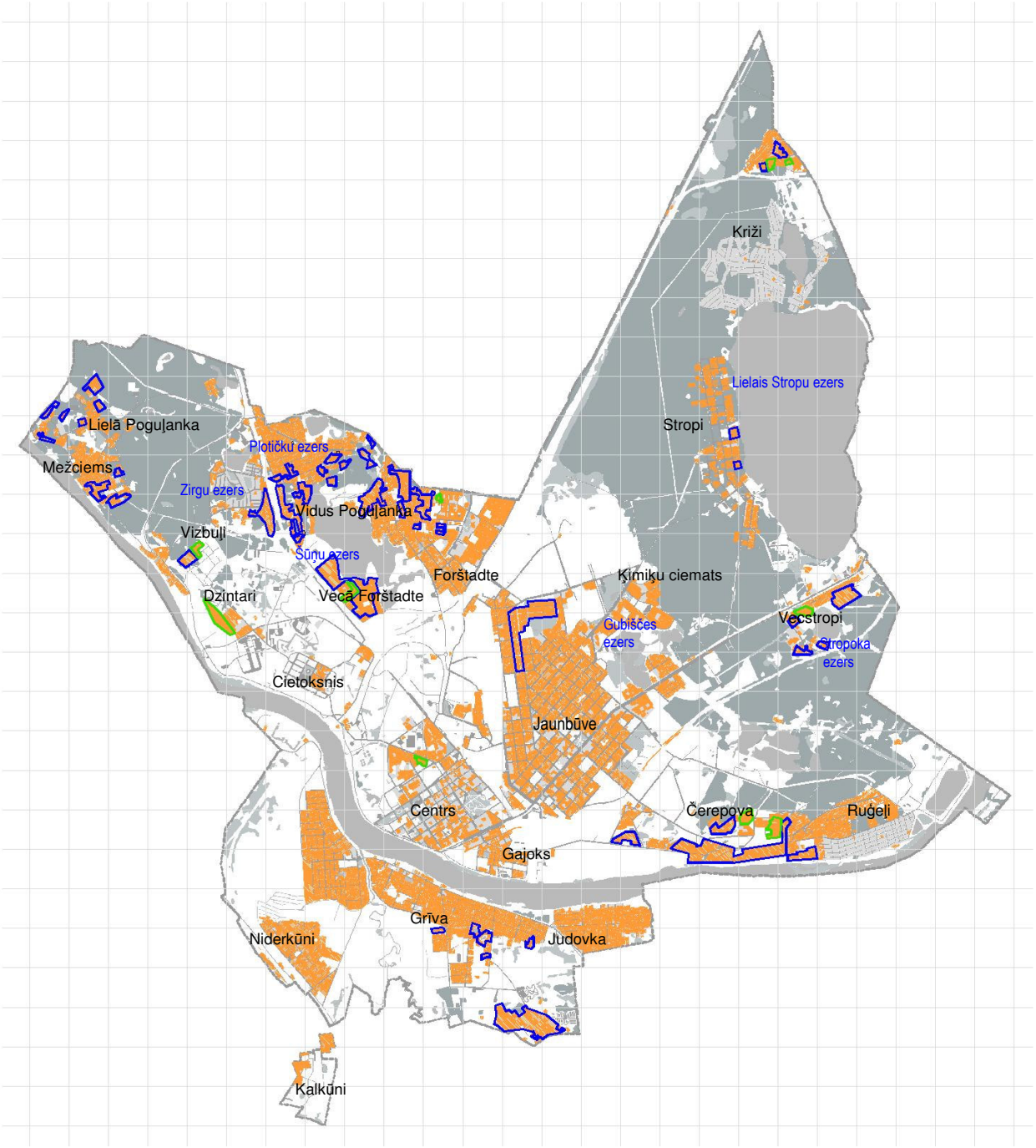

Esošā dzīvojamā apbūve

Plānotā mazstāvu apbūve

Plānotā daudzstāvu apbūve

Shēma Nr.7.6. Dzīvojamo rajonu attīstība

Teritorijas plānojums prognozē, ka aprēķina periodā līdz 2012.gadam nebūs masveida daudzstāvu rajonu būvniecības. Ja šāda iniciatīva nāks no uzņēmēju puses, tad ir teritoriju rezerves Ruģeļu rajonā, kur ir izbūvētas visas inženierkomunkācijas, arī Jaunajā Forštadtē. Tāpat arī citos rajonos, kur ir degradētās teritorijas, ir pieļaujama atsevišķu kvartālu rekonstrukcija, lai palielinātu apbūves blīvumu un apbūves augstumu.

Jauna tipa vēsturisko rajonu, Gajoka, vēsturiskā centra, Jaunbūves rekonstrukciju nosaka katram rajonam izstrādājami apbūves noteikumi;

Teritorijas plānojums piedāvā iepriekšējā plānojuma pēctecību:

- turpināt pilsētas teritorijā esošo dārza mājiņu rekonstrukciju, pārveidojot tās par ģimenes mājām, tādējādi palielinot to izmantošanas efektivitāti;
- Izmantot esošo privātapbūves rajonu intensifikāciju un sanāciju;
- Jaunajai privātapbūvei neparedzēt mazākus zemes gabalus kā 900 m^2 ;
- Apbūves noteikumos aprunāt jautājumu par dažādu sabiedrisku objektu ierīkošanu;
- Dzīvojamajos rajonos aizliegt azartspēļu un disko klubu ierīkošanu;

Plānojumā noteikti trīs iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanai pamatuzdevumi pilsētas attīstības kontekstā:

- lietderīgās platības vidējā rādītāja paaugstināšanu uz vienu iedzīvotāju (Eiropas standarts 30-40 m2 uz vienu iedzīvotāju);
- pilsētas iedzīvotāju piesaistīšanu dzīvošanai Daugavpils pilsētā, nevis ārpus pilsētas robežām;
- dzīvojamo rajonu kvalitātes rādītāju uzlabošanu.

Teritorijas plānojums paredz veidot arī jauna tipa teritorijas, kas nodrošinātu daudzveidīgas mājokļu attīstības iespējas. Šādas apbūves teritorijas var tikt nosauktas pa jauktā tipa apbūves teritorijām, jo tajās dzīvojamie objekti veidos kopējo kompleksu ar pakalpojumu un darījumu objektiem.

Pilsētas Domes politika ir vērsta uz to, lai:

- Iesaistītu iedzīvotājus apkārtnes sakopšanā, savu mājokļu uzturēšanai kārtībā, veicot to remontdarbus;
- Informēs iedzīvotājus par aktualitātēm un lēmumiem mājokļu jomā;
- Apkopos iedzīvotāju priekšlikumus par līdzsvarotas mājokļu programmas izveidošanu.

7.9. Sabiedriskās iestādes

Sociālās infrastruktūras institūcijas un ar to saistītā vide dod iespēju iedzīvotājiem apmierināt vajadzības pēc izglītības, veselības, kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanas, kā arī nodrošina pilsētas iedzīvotājus ar daudzveidīgām darba vietām.

Pilsētas teritorijas plānojuma uzdevums ir rezervēt zemi pilsētas teritorijā infrastruktūras tīkla attīstībai nepieciešamu svarīgu apkalpes objektu būvniecībai.

Daugavpils pilsētā, kā valsts otrajā lielākajā pilsētā, Austrumu reģiona centrā un rajona centrā vairāk nekā citās Latgales pilsētās ir sakoncentrēti pakalpojumi gan veselības aprūpē, izglītības iegūšanā, kultūras un sporta jomā.

Lielākā daļa no izglītības iestādēm – augstskolas, speciālās vidējās mācību iestādes, kultūras un sporta iestādes atrodas pilsētas vēsturiskajā centrā. Attaisnojums šādam izvietojumam ir tāds, ka dzelzceļa pasažieru stacija un autoosta atrodas pilsētas vēsturiskajā centrā.

Pilsētas attīstība nosaka nepieciešamību pēc kvalitatīviem pakalpojumiem.

Daugavpils pilsētas domes politika:

- Veidot pilsētu ar vairākiem apakšcentriem, kuros varētu izveidot iestādes, kas nepieciešams pakalpojumu sfēras attīstībai tieši iedzīvotāju dzīvesvietās;
- Izmantot esošās sabiedriski nozīmīgās būves, uzlabojot to kvalitāti, veicinot rekonstrukciju, renovāciju, energoefektivitāti un teritoriju labiekārtošanu;
- Rezervēt esošās brīvās teritorijas blakus sabiedriskajām ēkām to paplašināšanai vai labiekārtošanas līmeņa uzlabošanai.

7.9.1. Izglītība

7.9.1.1. Vispārizglītojošās iestādes

Pēdējo desmit gadu laikā kopējais skolēnu skaits vispārizglītojošās skolās samazinās. Taču izglītības pārvalde uzskata, ka turpmāk skolēnu skaits tik strauji vairs nesamazināsies, jo:

- Izglītības reformas rezultātā paaugstināsies pilsētas skolu prestižs tai laikā, kad nepaaugstinās profesionālo izglītības iestāžu līmenis. Skolēni pēc pamatskolas labāk izvēlas mācīties vidusskolā;
- Ja tiks likvidētas vairākas skolas Daugavpils rajonā un tuvākajā apkārtnē, skolēni brauks mācīties uz Daugavpils skolām;
- Tiek prognozēts, ka skolēnu skaits pieaugs dzimstības pozitīvās bilances rezultātā .

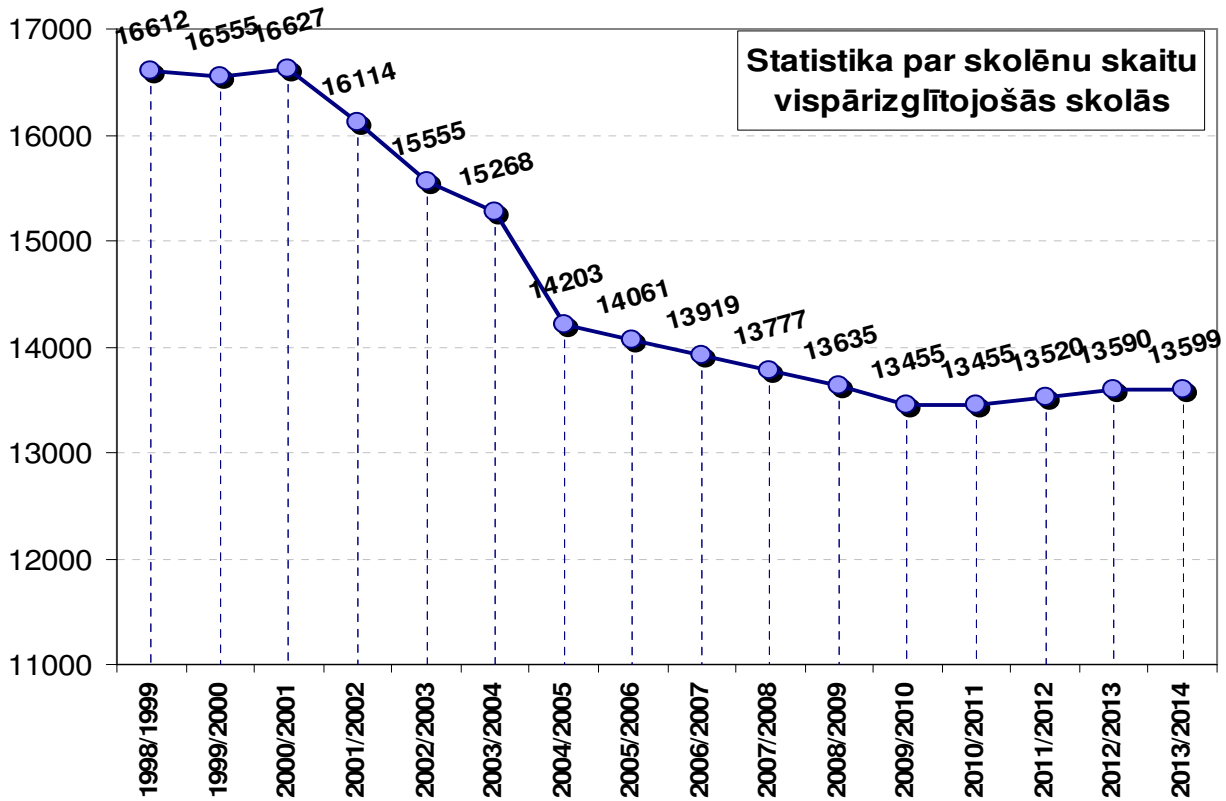

Grafiks 7.2.

Daugavpils pilsētas domes politika izglītības jomā:

- Panākt, lai visas pašvaldības mācību iestāžu zemes būtu pašvaldības īpašumā. Ja zeme zem skolām ir privātīpašumā, šo zemi nepieciešams izpirkt;
- Plānot jaunu skolu piebūvju būvēšanu rajonos, kur varētu palielināties skolēnu skaits dzīvojamo ēku būvniecības rezultātā (Ruģeļi, Forštadte);
- Turpināt izglītības iestāžu ēku renovāciju un sakārtošanu atbilstoši būvnormatīvu prasībām, sanitāri higiēniskajām normām, izglītības programmām, piesaistot ES fondu līdzekļus;
- Veikt skolām pieguļošo teritoriju labiekārtošanu, apzaļumošanu, dārzu ierīkošanu;
- Skolu teritorijās izveidot bērnu sporta laukumus, esošos paredzēt rekonstrukcijai, pielietojot skolu specializāciju dažādos sporta veidos;

Teritorijas plānojums piedāvā:

- Rezervēt brīvās teritorijas skolu tuvumā, kā rezervi perspektīvajai skolu palielināšanai, sporta laukumu ierīkošanai, labiekārtošanas veikšanai:

  pie 6.vidusskolas Grīvā;
  pie Forštadtes pamatskolas Arendoles – Piekrastes ielās;
  Krimuldas ielā Stropos pie specializētās pamatskolas;
  pie 7.pamatskolas Ūdens ielā Grīvā u.c rajonos;
  Saskaņas skolas sporta zāles būvniecībai;

pie vidusskolas Nr.3 un Nr.9;
pie Ruģeļu pamatskolas.

7.9.1.2. Pirmsskolas iestādes

Pilsētā pašlaik bērnu dārzos vietu netrūkst, neskatoties uz to, ka pēdējo desmit gadu laikā tika likvidēti 5-6 bērnudārzi.

Šobrīd ir aktuāla esošo bērnu dārzu renovācija, rekonstrukcija, to sakārtošana atbilstoši normatīvajām prasībām.

Teritorijas plānojums piedāvā:

- rezervēt īpašumā esošās vērtīgās teritorijas rajonos, kur var palielināties iedzīvotāju skaits, bērnu dārzu perspektīvajai būvniecībai (Ruģeļos, Stropos);
- rezervēt teritorijas bērnu dārzu attīstībai bērniem ar īpašām vajadzībām, Stropu rajonā, kur ir labvēlīgi ekoloģiskie apstākļi.

7.9.1.3. Augstskolas un koledžas

Pēdējo desmit gadu laikā Daugavpils kļuvusi par augstskolu pilsētu, izglītības ziņā ieņemot otro vietu valstī. Tas nozīmē, ka pilsētā izglītību varēs iegūt ne tikai pilsētas jaunieši, bet arī Latgales reģiona un citu Latvijas pilsētu jaunieši.

Daugavpils pilsētas domes politika:

- veicināt arī turpmāku pašvaldības sadarbību ar pilsētā esošajām augstākajām mācību iestādēm;
- iesaistīt Daugavpils augstskolu studentus teritorijas plānojumā minēto priekšlikumu par pilsētas darbu, ainavu, retajiem augiem, izpēti;
- atbalstīt sadarbību ar Daugavpils augstskolām par zinātniski pētniecisko izpēti Daugavpils transporta kustības, rūpnieciskā potenciāla jomā un biznesa parka idejas realizācijā.

Teritorijas plānojums piedāvā:

- rezervēt teritorijas Daugavpils koledžu un augstskolu attīstībai un paplašināšanai:

Mākslas vidusskolas piebūvei;

Transporta un sakaru institūta mācību centra un Akadēmiskā parka izveidei

Izglītības iestādes

Shēma Nr.7.7. Izglītības iestādes

7.9.2. Kultūra

Kultūra ir valstiska misija. Kultūra ir katra cilvēka vērtības mērs. Kultūra raksturo veselas tautas, to tradīcijas gadu simteņu garumā. Kultūra caur pagātni nes vēstījumu nākotnei. Kultūras iestādes, kā pašvaldības uzņēmumi raksturo pilsētu, tās kultūrvidi, iedzīvotājus. Pieprasījums pēc kultūras aug. Kultūras kvalitāte ir svarīgākais rādītājs, ko jānodrošina pilsētā.

Kultūras iestādes pilsētā darbojas kā pašvaldības uzņēmumi. Tie galvenokārt ir kultūras nami un nacionālo kultūru centri.

Ja salīdzinām karti, kas raksturoja kultūras iestādes 1995.gadā – iepriekšējā teritorijas plāna izstrādes periodā, tad pilsēta ir zaudējusi:

- vairākas bibliotēkas dzīvojamos rajonos;
- atrakciju parku pilsētas centrālajā parkā;
- kinoteātri "Daugava";
- vairākus kultūras namus pilsētas rajonos (Dzelzceļnieku kultūras nams Stacijas ielā 46, Lokomotīves kultūras nams Marijas ielā 1).

No jauna nav uzbūvēts neviens kultūras objekts.

Vienības nams

Veidojot pašvaldības budžetu turpmākajiem gadiem, teritorijas plānojums piedāvā:

- par prioritāti uzskatīt Vienības nama, kā unikālas ēkas, rekonstrukciju un saglabāšanu nākamajām paaudzēm, paredzot šim mērķim līdzekļus.
- Vienības namā ir izvietots viena no Latvijas retākajām un nedaudzajām kultūras pērlēm – Daugavpils teātris, Latviešu kultūras centrs, Latgales bibliotēka, Latgaliešu biedrība, Latviešu biedrība, Latgales tūrisma informācijas centrs. Ēka ir Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis (Nr.4839) un iekļauts Eiropas kultūras mantojuma sarakstā.
- Paredzēt līdzfinansējumu, ja tiks piesaistīti Eiropas fonda naudas līdzekļi;
- Paredzēt kompleksu pieeju visu inženiertīklu sistēmu rekonstrukcijai, jumta seguma nomaiņai un visas ēkas fasāžu remontam.

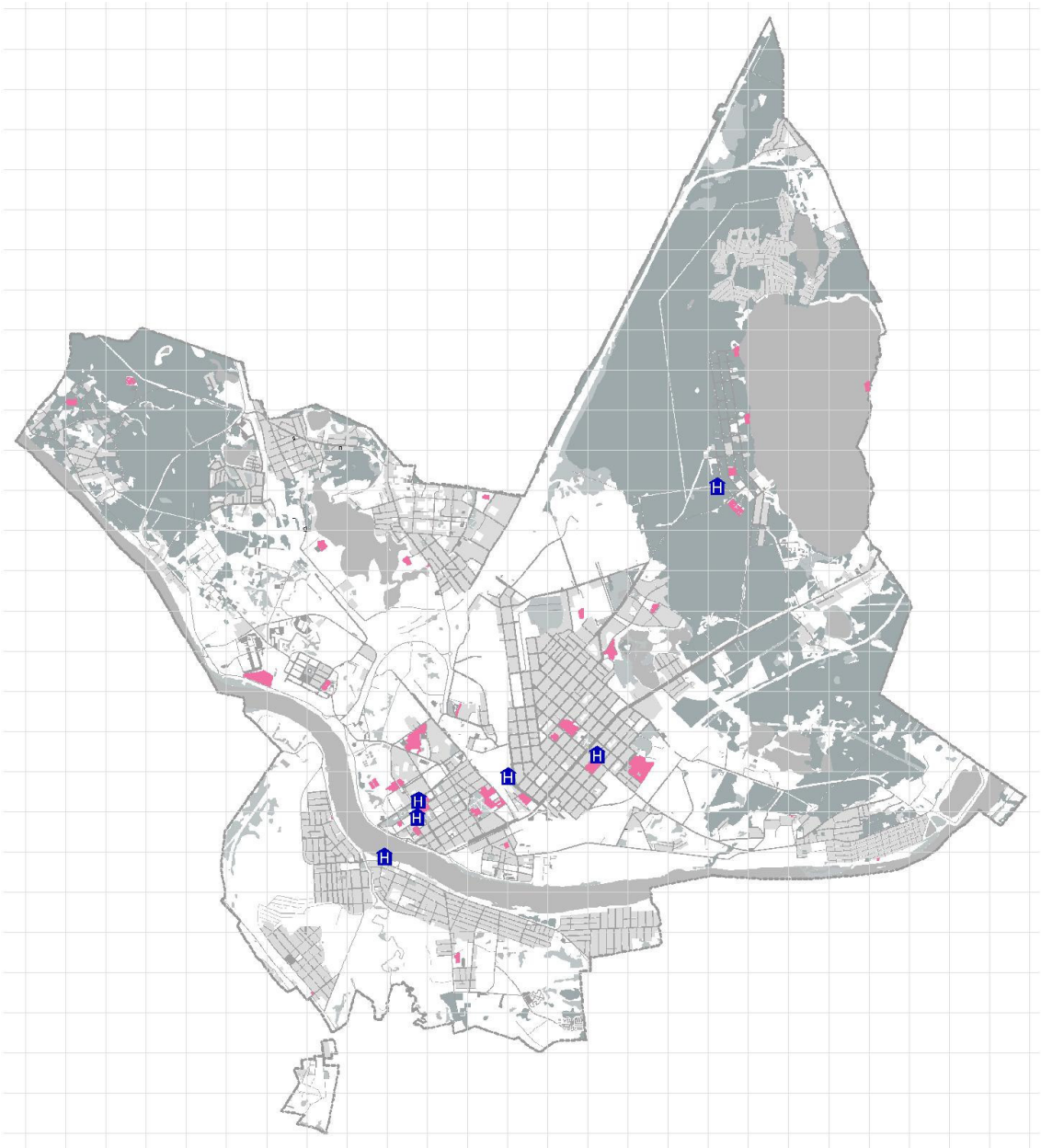

Viesnīcas un viesu mājas

Sabiedriskas nozīmes objekti (sports, kultūra, atputa)

Shēma Nr.7.8. Kultūras, sporta, tūrisma un rekreācijas objekti

Teritorijas plānojums nosaka:

- Vienības nama ēka ir neaizskarams visas tautas īpašums, un nav pieļaujama tā kopumā vai atsevišķu ēkas daļu privatizācija, pārdošana, ieķīlāšana vai citas darbības, kas saistītas ar pašvaldības īpašuma atsavināšanu.
    - Kultūras nami, kinoteātris "Renesanse", Ķīmiķu kultūras un sporta pils – tās ir pašvaldības iestādes, kuras teritorijas plānojums piedāvā arī turpmāk saglabāt kā pašvaldības īpašumu, neparedzot to atsavināšanu, bet plānot šo iestāžu uzturēšanas programmas, līdzekļu piesaisti rekonstrukcijai un renovācijai.
    - Plānojums uzskata, ka bijušais kinoteātris "Daugava", kā unikāla, piecdesmitajos gados būvēta ēka ar savdabīgiem antīkās arhitektūras dekoriem fasādēs, būtu saglabājama kā kultūras profila ēka, ievērojot plašo telpu interjerā, ēkas iekšējo telpu augstumu un protams, novietni. Kā vispiemērotākā funkcija – izstāžu zāle vai koncertzāle.

Muzeji

Daugavpils novadpētniecības un mākslas muzejs atrodas pilsētas vēsturiskajā centrā un ēku komplekss ir viens no arhitektoniski izteiktākajiem objektiem pilsētā.

Teritorijas plānojums piedāvā:

Izveidot tehnikas un motortehnikas muzeju Daugavpils cietoksnī, iesniedzot priekšlikumus Cietokšņa īpašniekiem;

- Attīstīt ideju par brīvdabas muzeja izveidošanu vecajā Forštadtē;

Bibliotēkas

Teritorijas plānojums kultūrpolitikas realizēšanai pilsētā piedāvā izvirzīt ideju par jaunas modernas bibliotēkas būvniecību un piedāvā paredzēt vairāku teritoriju sagatavošanu un tālāku izpēti iespējamai bibliotēkas celtniecībai:

- Pilsētas centrā – teritorija starp Daugavpils universitātes jauno korpusu un Daugavas ielu (kā variants – kvartālā starp Parādes, Rīgas un Teātra ielām), kas veidotu savdabīgo mācību un kultūras kompleksu iekļaujot tajā Universitātes mācību un dienesta ēkas, Mūzikas koledžas un Dubrovina parka veco un jauno dalu ar labiekārtotu dīķi, Daugavpils zooloģiskā dārza kompleksu
- Forštadtes rajonā - plānotajā sabiedriskās nozīmes teritorijā pie Šuņu ezera
- Centrālajā parkā bijušo atrakciju zonā

Estrāde

Teritorijas plānojums piedāvā:

- Kā vienu no tuvāko gadu prioritātēm izvirzīt ideju par Stropu estrādes kā daudzfunkcionālas, modernas estrādes rekonstrukciju, par pamatu ņemot pieņemto skiču projektu.

Teritorijas plānojums uzskata, ka tuvākajā laikā pilsētas pašvaldībai jāizstrādā kultūrpolitikas programmu, nosakot prioritātes, objektu rekonstrukcijas vai jauno būvniecības termiņus. Plānojuma idejas ir tikai atsevišķi posmi, kuriem nav kopīga sajūguma.

7.7.3. Sports

Pilsētās ar attīstītu sporta infrastruktūru, kurā iesaistīti bērni, jaunieši, vidējās un vecākās paaudzes cilvēki, tiek mazinātas negatīvās un sociālās problēmas. Starptautiska mēroga un Valsts mēroga sacensības aizpilda cilvēka brīvo laiku, rada interesi par sportu kā mākslu. Nodarbošanās ar elementāriem sporta veidiem nostiprina iedzīvotāju veselību, labsajūtu, vitalitāti. Sporta objektiem ir nozīmīga ietekme uz Daugavpils telpisko struktūru un tās transformāciju nākotnē.

Daugavpils sporta dzīve ir gan pašvaldības, gan atsevišķu biedrību un federāciju pārziņā. Pilsētā nav vienotas sporta politikas. Nav pārskata par izmantojamiem sporta objektiem, to tehnisko stāvokli, pieprasījumu.

Esošās sporta būves neatbilst optimālajām prasībām. Pilsētas sporta pārvaldei jāizstrādā īstermiņa un ilgtermiņa programmas par sporta politiku pilsētā, iesaistot pašvaldības, uzņēmumus un privātos uzņēmējus.

Teritorijas plānojums piedāvā:

- Izmantot pilsētas teritorijā esošās ūdenskrātuves – Daugavas upi, Stropu ezeru, Šūņezeru, ūdens sporta attīstībai, kur varētu būt izveidotas laivu stacijas, elingi, piestātnes, moli u.c.;
- Paredzēt teritorijas

  bijušā Piena kombināta tuvumā;
  Šūņu ezera D krastā;
  Esplanādē (Sporta ielā), kur iespējams izvietot lielas, slēgtas multifunkcionālas halles kā telpiskus sporta objektu pilsētvidē;

- Atbalstīt priekšlikumu par spīdveja centra attīstību un programmas realizēšanu stadiona "Lokomotīve" teritorijā;
- rezervēt teritorijas Mežciema futbola stadiona un ar to saistīto būvju attīstībai;
- Sakārtot sporta stadionus un būves pie skolām, ievērojot pasākumus, kas minēti nodaļā "Izglītība";
- Attīstīt sporta zonu Stropos, saglabājot un rekonstruējot lielāko atklāto peldbaseinu Baltijā;
- Saglabāt, attīstīt un neparedzēt citai izmantošanai esošo kartinga trasi Liginišķos, kā arī rezervēt teritoriju šajā rajonā trokšņaino motorizēto sporta veidu attīstībai;
- Izmantot esošo slēpošanas trasi Stropu Mežaparkā slēpošanai, to attiecīgi uzlabojot, labiekārtojot;
- Demontāžai paredzēt esošo, fiziski un morāli novecojošo šautuvi centrālajā pilsētas parkā. Uzbūvēt publisko šautuvi Stropos, Dzintaru ielā;
- Izveidot nelielus sporta un aktīvās atpūtas objektus iekšpagalmos, pašvaldības īpašumā esošajās teritorijās, nepieļaujot to aizbūvēšanu ar jauniem objektiem, kuriem būtu papildus slodze uz visa kvartāla infrastruktūru;
- Rezervēt ka ekstremālo sporta veidu attīstībai pieļaujamās teritorijas, kuras pēc dažādiem kritērijiem nav izmantojamas kapitālajai apbūvei (Lauceses upes rajonā, Ruģeļu rajonā);

- Atbalstīt veloceliņu ierīkošanu pilsētā uz iedzīvotāju vidū populārajām vietām – Mežciemu, Stropiem, dārzkopību sabiedrībām un gar Daugavas krastu;
- Ierīkot publiskās peldvietas Stropu, Šūņezera, Ruģeļu ūdenskrātuves krastos, veicot krastu labiekārtošanu, dažādu ūdens atrakciju uzstādīšanu;
- Ierīkot skriešanas celiņus ar ekoloģiskiem segumiem parkos, zaļajās zonās;
- Ņemt vērā, ka uz pilsētas teritorijā esošajām brīvajām zemēm, uz kurām nav iespējama būvniecība, varētu organizēt hipodroma izbūvi Lauceses upes tuvumā, Ruģeļos, Liginiškos.

7.7.4. Sociālā aprūpe

Sociālās palīdzības uzdevums ir garantēt sociālo aizsardzību tiem iedzīvotājiem, kuri paši nespēj sevi nodrošināt vai nesaņem pietiekamu palīdzību. Sociālās palīdzības un aprūpes pakalpojumu pieejamības uzlabošana ir esošo telpu izmantošana, aprūpes personāla skaita palielināšana un to kvalifikācijas celšana. Nepieciešams veidot jaunas sociālās palīdzības un aprūpes iestādes uz jau esošās bāzes. Šāda pieeja – izmantot un attīstīt vēsturiski izveidojušās teritorijas, ir atbalstāma no tā viedokļa, ka tur jau ir izveidojusies sava veida sociālā vide.

Daugavpils pilsētā nav izteiktu rajonu, kur masveidīgi koncentrējas sociālo riska grupu pārstāvji un apkārtējā teritorija iegūst riska teritorijas statusu.

Daugavpils pilsētas domes politikas ietvaros teritorijas plānojums piedāvā:

- Paredzēt sociālās mājas būvniecību (jaunu ēku vai rekonstruēt kādu no esošajām), kur pirmajā stāvā būtu ieplānoti dzīvokļi cilvēkiem ar kustības traucējumiem;
- Iegādāties īpašumā vienstāva ēkas, kurām ir lielāki zemes gabali un nepilnīga inženierapgāde (urbuma vai grodu aka, vietējā krāsns apkure). Tas dotu iespēju pašvaldībai iznomāt dzīvokļus, kuri būtu ar daļējām ērtībām, līdz ar to arī lētāki ekspluatācijā un dotu iespēju pašiem iedzīvotājiem ierīkot sakņu dārzus un aprūpēt sīklopus, saražojot sev pārtiku, kā to dara lauku teritorijās dzīvojošie maznodrošinātie;
- Paredzēt sociālās rehabilitācijas centra izveidi narkomāniem, alkoholiķiem, dažādu citu hronisko slimību cilvēkiem esošajā slimnīcas teritorijā Siguldas ielā 10, kur ir ēku un teritoriju rezerve šādu mērķu realizācijai;
- Izveidot hospisa slimnīcu esošajā slimnīcas teritorijā Siguldas ielā 10;
- Izveidot dzīvojamās mājas vai dzīvokļu grupas personām ar garīgās attīstības traucējumiem;
- Plānojumā rezervēt teritorijas Stropu rajonā pie esošās Speciālās skolas, lai tur ierīkotu bērnu rehabilitācijas centru, specializētas skolas vai citas līdzīga rakstura iestādes;
- Plānojumā pansionāta tuvumā rezervēta teritorija sociāla rakstura būvēm;
- Pilsētā projektējot objektus, ievērot vides pieejamības prasības, kā arī veidot sabiedriska rakstura objektu rekonstrukciju.

7.7.5. Veselības aprūpe

Daugavpils pilsēta ar tajā koncentrēto ārstniecības iestāžu skaitu un sniegto pakalpojumu klāstu ieņem īpašu vietu Latgales reģiona veselības aprūpes sistēmā. Daugavpilī atrodas vairākums specializēto ārstniecības iestāžu, medicīnisko tehnoloģiju, kvalificēta personāla aprūpes iestādes.

Daugavpilī izveidots Plaušu slimību un tuberkulozes centrs, vairāku speciālistu privātprakses. Slimnīcu sistēmā notiek reorganizācijas, galvenokārt, uz esošās materiālās bāzes pamata.

Teritorijas plānojums piedāvā:

- Veselības aprūpes jautājumus veselības aizsardzības dienestiem jārisina kopā ar pašvaldību un attiecīgo ministriju;
- Kompleksus, kur pašreiz ir izvietotas veselības aizsardzības iestādes, kas veido lielas teritoriālas vienības, neparedzēt citiem mērķiem, kā tikai veselības aizsardzībai.

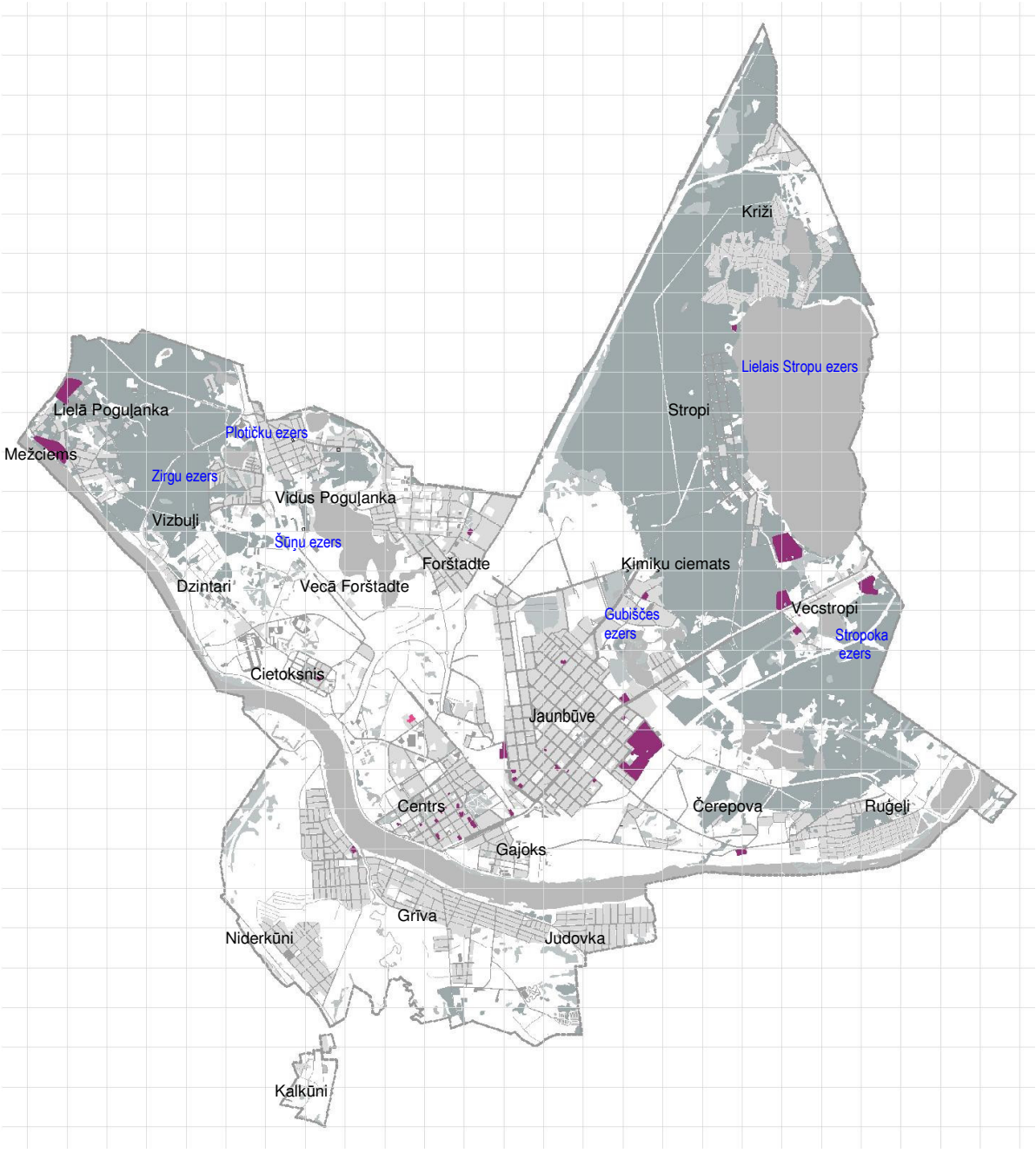

Shēma Nr.7.9. Veselības aprūpes objekti

7.8. Rekreācija un tūrisms

Tūrisms pasaulē ir viens no populārākiem un ienesīgākajiem ekonomikas virzieniem. Latvijā un Daugavpilī agrākajā iekārtā tūrisms bāzējās tikai uz bijušo republiku interesēm par Baltiju.

Daugavpils ir bagāta ar dabiskajiem resursiem – skuju koku mežiem, ezeriem un Daugavu, kas paver plašas iespējas pilsētu iedzīvotāju un viesu atpūtai.

Daugavpils dabiskā vide ar tās resursiem nav pietiekoši labiekārtota, lai tā kalpotu šādu funkciju veikšanai.

Labiekārtotie pilsētas parki pārsvarā atrodas tikai centrālajā daļā, taču tūrismam nepieciešams izmantot arī dabas resursus.

Tūrisma objekti pilsētā, kas interesētu apmeklētājus:

- Vēsturiskais centrs, kā Valsts nozīmes pilsētbūvniecības piemineklis ar 19.gs. beigu un 20.gs. sākuma ēkām. Pilsētas vēsturiskais centrs pēdējos gados papildināts ar vairākiem jauniem un moderniem objektiem, kā Ledus halle, “City center”, tirgus komplekss u.c. Interesants objekts ir pilsētas tramvajs ar trim maršrutiem;
- Daugavpils Cietoksnis un tā apkārtne kā militāra 19.gs. fortifikācijas būve;
- Rekonstruētie otrā pasaules kara vācu karavīru kapi;
- Daudzo reliģisko konfesiju baznīcas centrā, Jaunbūvē, Forštadtē un Grīvā;
- Stropu ezers un tā apkārtne;
- Mežciems un sanatorija pēc rekonstrukcijas;
- Daugavas krasts ar pastaigu takām;
- Novadpētniecības muzejs;

Daugavpils pilsētas attīstības plāna ietvaros ir jāizveido mērķtiecīga stratēģija, lai Daugavpils kļūtu par konkurētspējīgu pilsētu tūrisma jomā;

Teritorijas plānojums piedāvā:

- paredzēt atpūtas vietu, pludmaļu iekārtošanu Šūņu, Stropu ezeru krastos un pastaigu takas ierīkošanu Daugavas krastā;
- izveidot tūrisma maršrutus, kuros ir ietverti dabas apskates objekti;
- izveidot gājēju ielas vai to iecirkņus pilsētas vēsturiskajā centrā;
- paredzēt teritorijas apkalpes infrastruktūras tīklam (informācijas centri, medpunkti, tualetes) pie tūrisma apskates objektiem;
- izveidot autobusu un automobiļu stāvlaukumus pie tūrisma apskates objektiem;
- attīstīt moteļu un kempingu tīklu teritorijās, iebraucot pilsētā;
- attīstīt ūdens tūrisma maršrutu pa Daugavu, atjaunojot vecās pieturvietas. Ūdens transporta maršruti varētu būt līdz Dabas parkam “Daugavas loki” un Jersikas pilskalnam.

7.9. Telpiskie apbūves akcenti

Izstrādājot teritoriālās attīstības stratēģiju Daugavpilij kā mūsdienīgajai Eiropas pilsētai, nepieciešams pievērst uzmanību arī telpiskajam pilsētbūvnieciskajam veidolam. Daugavas upe sadala pilsētu un jānodrošina apbūves līniju arhitektonisku uztveri no pretējā krasta

Daugavpilī, kā pilsētā ar nenozīmīgu reljefu, nepieciešams veidot apbūves telpiskos akcentus – būves kuri līdzi savai funkcionālajai nozīmei īstenotu arī pilsētas atpazīstamības funkcijas.

19.gs. sākumā būvēja baznīcas, kuru smailes pacēlās virs vienstāva apbūves. Pēc tam, padomju laikos apbūves akcentu veidoja 9-12 stāvu dzīvojamās mājas, kuras šobrīd nevar uzskatīt par vides akcentiem. Vertikālie akcenti ir arī pašreizējās televīzijas un mobilo telefonu sakaru torņi.

Vai Daugavpilij ir vajadzīgi debesskrāpji un vai tie kādreiz tiks arī funkcionāli aizpildīti? Tas pašreiz nav plānotāju uzdevums, taču perspektīvā plānojums paredz:

- Augstceltņu apbūves akcentus izvietot teritorijā blakus plānotajam biznesa parkam, kur tiem būs tālas uztveres perspektīva no Daugavas ielas. Augstceltņu augstums – 12-18 stāvi. Šie un citi apbūves akcenti ir uzrādīti shēmā;
- Sabiedriskais sporta un izklaides objekts, kurš būtu pārskatāms no trīs iebraukšanas virzieniem. Akcents nav vertikāle, bet gan plastisks, drīzāk skulpturāls apjoms, ievērojot tā ainavisko novietni (mežs, Daugava, reljefs, tāla ainavas perspektīva uz pretējo Daugavas krastu). Stāvu skaits, ne vairāk kā 3;
- Daugavas krasta apbūve Gajoka rajonā. Iespējams veidot krasta apbūvi, jo Daugavai pieguļošie kvartāli ir ar degradētu vidi, kuru jaunas apbūves vai rekonstrukcijas gadījumā iespējams radikāli izmainīt;
- Vizuāls objekts Stacijas – Kraujas ielas sajūgumā. Objektam ir vairākas uztveres zonas no daudziem skatu punktiem. Objekts, kuru varētu izvietot apmēram 1ha lielā teritorijā, varētu būt ļoti plastisks pēc formas. Tas varētu būt autocentrs, sporta centrs, ievērojot, ka no visām pusēm tas būtu pakļauts lielām transporta kustības plūsmām. Stāvu skaits 2-3 stāvi;
- Vēsturiskā centra turpinājums Kraujas ielā – lineāra apbūve starp Kraujas ielu un Šūņupi.
- Jaunais perspektīvais pilsētas centrs. Jauns pilsētas apbūves priekšlikums, kur apbūvei nepieciešams rīkot skiču konkursu, lai izvēlētos labāko risinājumu. Ļoti ainaviska vieta, jo tuvumā atrodas ezers ar interesantu krastu formu un pussalām. Apbūves augstums – ne mazāk kā 2 stāvi. Iespējama arī augstceltņu izvietošana;
- Viena vai vairākas ēkas ar 2-3 stāvu apbūvi, izmantojot augsto reljefa atzīmi. Iespējams, ka tās varētu būt arhitektoniski augstas kvalitātes dzīvojamās mājas. Teritorijas plānojums arī citās vietās pieļauj izvietot apbūves akcentus. Taču norādītās vietas ir visaktuālākās un to apbūvei kā obligāts noteikums būtu skiču projektu konkursu rīkošana, lai izvēlētos optimālāko risinājumu.
- Teritorijas plānojums vairākās vietās paredz vizuālo vides telpisko akcentu izveidošanu. Tās var būt skulptūras, citi mākslas objekti.

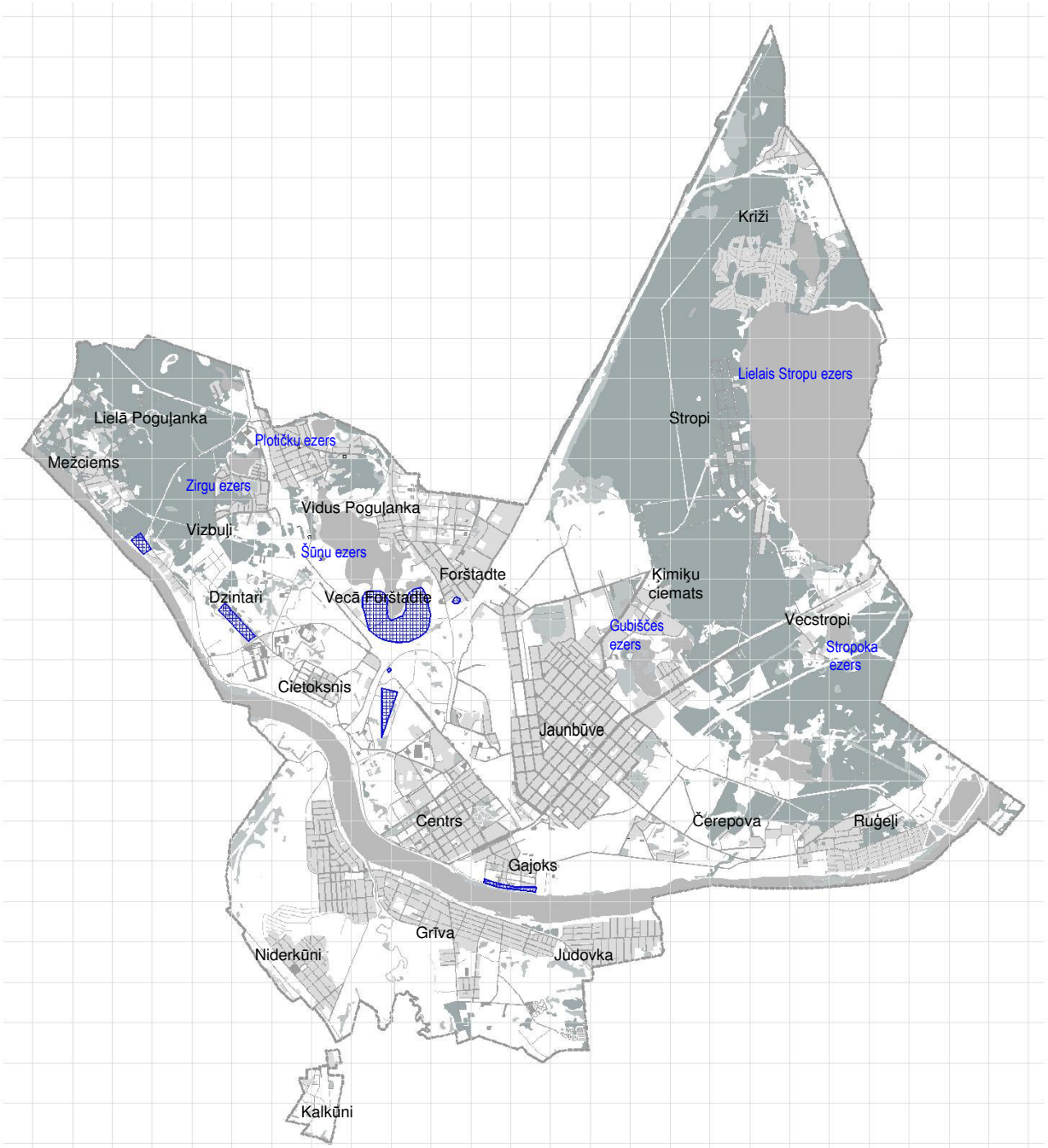

Shēma Nr.7.10. Apbūves akcenti: projektējamo daudzstāvu ēku grupas

8. TRANSPORTS

8.1. Satiksmes infrastruktūra

Satiksmes sistēma ir viens no pilsētas infrastruktūras elementiem, kas nodrošina tās dzīvotspēju. Pēdējā laikā ļoti strauji ir pieaudzis vieglo automašīnu skaits. Automašīnu pieaugums faktiski nav prognozējams. Neskatoties uz to, ka pilsētā ir samērā sakārtots ielu un ceļu tīkls, tomēr transporta problēmas jau sāk veidoties. Transporta kustības sakārtošana ir viena no Daugavpils attīstības prioritātēm.

Satiksmes infrastruktūru nosacīti var iedalīt divās daļās:

- ielu tīkls, transporta koridori, tuneļi, estrādes stāvvietas;
- transporta ritošais sastāva – transporta līdzekļu apkalpes objekti

Svarīgākās problēmas Daugavpils satiksmes infrastruktūrā ir sekojošas:

- vēsturiskais ielu tīkls, arī aizsargdambis, kas uzbūvēts pirms vairāk kā 150 gadiem nenodrošina intensīvas transporta plūsmas un caurlaides iespējas;
- dzelzceļa līnijas, kas atrodas vienā līmenī ar autoceļiem un kuru šķērsošana sagādā lielas problēmas autobraucējiem;
- ielu caurlaides spēja ir apgrūtināta neapmierinošā ielu seguma dēļ;
- pilsētā ir nepietiekošs automobiļu stāvvietu skaits;
- nav atsevišķi izveidotu velosipēdistu celiņu, esošie izveidojušies stihiski, jo trūkst vajadzīgā aprīkojuma;
- tramvaju tīkls nav papildināts ar jauniem kustības virzieniem pēdējo trīsdesmit gadu laikā;
- manāma jau tilta pār Daugavu pārslodze, ko rada autotransports;
- neapmierinošs ielu iesegums privātapbūves rajonos, jo pašvaldība ilgstoši nav rūpējusies par šiem rajoniem un to labiekārtošanu;
- pilsētas teritoriju attīstībā ilgstoši nav bijuši ieplānoti jauni ielu uzbūves posmi;
- vairākām ielām, īpaši dzīvojamajos daudzstāvu rajonos aiz to robežām nav labiekārtojuma.

Pilsētas pašvaldības mērķi turpmākajā pilsētas attīstībā

- veicināt ilgspējīgas un videi draudzīgas transporta sistēmas izveidošanu, saglabāt dabas resursus un vēsturisko apbūvi, nodrošinot labas pilsētas sasniedzamības iespējas visiem transporta kustības dalībniekiem, kā arī kustībai pilsētas ietvaros;
- galveno uzsvaru likt uz sabiedriskā transporta sistēmas attīstību un pilnveidošanu;
- kā galveno uzdevumu izvirzīt ielu un ceļu tīkla uzlabošanu, labiekārtošanu, vairākos līmeņu ceļu satiksmes mezglu būvēšanu;
- tālākās transporta kustības efektivitātes izpētes turpināšanu, nosakot secību transporta mezglu būvniecībā;

- veidot pilsētas apbūvi tā, lai pēc lielu sabiedrisku vai komerciāla rakstura objektu būvniecības nerastos neparedzēti transporta kustības sastrēgumi;
- veikt pilsētas automobilizācijas līmeņa ainavisko izpēti. Pieņemt maksimālo privāttransporta automobilizācijas līmeni pēc Eiropas valstu – Šveices, Austrijas un Vācijas analoga;
- noteikt secību, kādā būvējami sarežģīti un darbietilpīgi transporta kustības mezgli;
- rezervēt pilsētas teritorijas un neizdalīt apbūvei vai citām vajadzībām vietas, kur paredzēta perspektīvo maģistrāļu un pārvadu būvniecība, kā arī izstrādāt privātīpašumu atsavināšanas programmu;
- Paredzēt pilsētas līdzfinansējumu iespējamajiem Eiropas fondu projektiem pilsētas transporta infrastruktūras uzlabošanai.

8.2. Ceļu klasifikācija

Teritorijas plānojumā tiek norādīti šādi pilsētas ceļu raksturojumi un galvenie raksturlielumi:

- **Lielceļi,** kuri uzņem pilsētas starp rajoniem un traucēta autotransporta plūsmas un izvada tās uz ārējo lielceļu un maģistrāļu tīklu. Šo ielu galvenā kustība organizēta uz nepārtrauktām kustības joslām, bez automašīnu novietošanas šajās joslās.
- lielceļu savstarpējo raksturojumu ar citām maģistrālēm izveidošanu dažādos līmeņos;
- pa lielceļiem kursē liels skaits privāto automašīnu, specializētais transports, sabiedriskais transports;
- iespēju robežās pie autoceļiem nepieciešams veidot vietējās savācošās joslas.
- **Pilsētas maģistrāles** galvenokārt savieno lielceļu tīklu ar pilsētas dzīvojamajiem rajoniem, rūpnieciskajiem rajoniem, atpūtas zonām un tiem ir saistība ar pilsētas centru. Pa pilsētas maģistrālēm brauc sabiedriskais transports, satiksmes plūsma tiek regulēta ar luksoforu palīdzību;
- **Pilsētas ielas** apkalpo katru rajonu un tā apbūvi. Tās neiziet ārpus pilsētas robežām. Uz tām ir pieļaujama automašīnu novietošana. Krustojumi, pārsvarā, ir vienā līmenī, regulējami. Pa pilsētas ielām brauc visa veida sabiedriskais transports un ir atļauta piebraukšana pie īpašniekiem;
- **Gājēju ielas** apkalpo gājējus intensīvās sabiedriskās vietās, pa tām nav atļauta transporta kustība. Tur pieļaujama tikai specializētā apkalpošanas transporta kustība;
- **Veloceliņi** ir paredzēti atpūtas braucieniem. Tie pārsvarā atrodas ārpus autotransporta kustībai paredzētajām ielām.

8.2.1. Lielceļi

Pilsētas satiksmes infrastruktūras mugurkauls ir lielceļi, kas ieved satiksmes plūsmas no ārpilsētas ceļiem un rajoniem ārpilsētā. Daugavpilī tā ir Daugavas iela, kas uztver iebraukšanu pilsētā no Rīgas puses (A6), virzās gar Daugavu un pilsētas centru un tālāk pāriet 18.Novembra ielā, kas izvada satiksmi tālāk Rēzeknes virzienā (A13).

Ceļš P68, iebraucot pilsētā no Baltkrievijas puses, Judovkas rajonā pieslēdzas vietējās nozīmes ielai. Pilsētas iekšējo ielu savstarpējo rajonu apkalpošanas funkciju stipri apgrūtina dzelzceļu līnijas, kuru šķērsošana joprojām notiek vienā līmenī.

Shēma Nr. 8.1. Lielceļu un maģistrāļu tīkls un braukšanas virzieni

Teritorijas plānā tuvāko 7 gadu laika periodam ir paredzēts:

- Autotransporta mezgla – Vidzemes iela – Piekrastes iela, A.Pumpura iela, Višķu iela, tehniskā projekta izstrāde, noslēdzot līgumu ar būvprojektēšanas konkursa uzvarētājiem uz vienu gadu, ar iespēju pagarināt līgumu uz 5 gadiem tālākajai projektēšanai. Šis transporta mezgls dos iespēju:
- turpināt uzbūvētā transporta mezgla Cietokšņa iela – Kraujas ielas, Kārklu iela, tunelis, Vidzemes iela tālāku pilnveidošanu Forštadtes rajona un centra savienošanai ar Ķīmiķu ciematu un Jaunbūves rajonu;
- atvērt Piekrastes ielu, pa kuru būs iespēja iebraukt Jaunās Forštades rajonā.
- Autotransporta mezgla Cietokšņa – Daugavas iela tehniskā projekta izstrāde, noslēdzot līgumu ar būvprojektēšanas konkursa uzvarētājiem uz vienu gadu, ar iespēju pagarināt līgumu uz 5 gadiem tālākajai projektēšanai. Šis transporta mezgls būtiski uzlabos iebraukšanu pilsētas centrālajā daļā no Rīgas puses. Paredzēts rekonstruēt pilsētas autobusu maršruta Nr.3 galapunktu.
- Senlejas un Strautu ielu izbūve Ruģeļu privātapbūves rajonā.
- Artilērijas ielas labiekārtošana un izbraukšana uz Vidzemes ielu privātapbūves rajonā Forštadtē.
- Ventspils ielas iecirkņa izbūve Jaunbūvē (bijušajā artilērijas bāzē) privātapbūves rajonā.
- Kandavas ielas otrās kustības joslas izbūve.
- Ielu remonti un rekonstrukcijas pēc pilsētas pašvaldības programmas, īpaši Grīvas rajonā.
- Vaļņu – Daugavas ielas krustojuma rekonstrukcija.

Teritorijas plānojums piedāvā izvērtēt transporta mezglu un pārvadu būvniecības lietderību, kas būtu plānveidīgi realizējami 25 gadu laikā:

- Kandavas – Smilšu ielas tunelis un transporta satiksmi virzienā Centrs – Jaunbūve, īpaši pēc dzelzceļa pārbrauktuvju slēgšanas;
- Stacijas – Vaļņu ielas tuneļa būvniecība, kas ērtāk ļaus izbraukt no pilsētas Rīgas virzienā;
- Cēsu ielas posma izbūve no Vidzemes ielas, pārvada būvniecība dzelzceļa līnijas Daugavpils – Rīga šķērsošanai un izbraukšanai Rīgas virzienā;
- Aveņu ielas ar divām braukšanas joslām izbūve no Rēzeknes ielas līdz Vidzemes ielai;
- Jelgavas ielas pārvads pāri dzelzceļa līnijai vai Valkas – Dunduru ielas pārvads;
- Kandavas ielas savienošana ar Daugavas ielu;

- Stacijas ielas savienošana ar Ūdensvada ielu, izbūvējot tuneli zem 18.Novembra ielas, jaunā tilta pāri Daugavai būvniecība, Staburaga ielas transporta mezgla izbūve;
- Transporta kustības sakārtošana Grīvas rajonā, jauna tilta būvniecība pāri Lauceses upei.
- Teritorijas plānojums piedāvā izskatīt variantus par gājēju ielu ierīkošanu pilsētas vēsturiskajā centrā:

tuvākajā laikā izremontēt Rīgas ielu posmā no Stacijas ielas līdz Cietokšņa ielai;

Ģimnāzijas iela vai tās posms;

Krāslavas iela;

Muzeja iela

Gājēju ielu izveidošana atklātu iespēju gājējiem, kuri ērtāk varētu sasniegt populārākos objektus pilsētas vēsturiskajā centrā.

8.2.2. Velocelini

Teritorijas plānojums piedāvā izveidot velosipēdistu celiņus:

- gar Daugavas ielu Mežciema virzienā;
- Vaiņodes ielā no Ķīmiķu ciemata līdz Stropiem un uz dārzkopības sabiedrībām Stropu ezera Z daļā;
- No centra pa Nometņu ielu līdz Ruģeļu dārzkopības kooperatīvam "Draudzība" un atpūtas zonai pie ūdenskrātuves.

8.3. Sabiedriskais transports

Sabiedriskajam transportam Daugavpilī, salīdzinot to ar individuālo transportu ir vairākas priekšrocības:

- sabiedriskais transports, pēc provizoriskiem aprēķiniem, uz brauktuves aizņem 20-30 reizes mazāku platību nekā vieglie auto;
- sabiedriskajam transportam ir attīstīts maršrutu tīkls;
- noteikta satiksmes regularitāte;
- regulāri tiek atjaunots ritošais sastāvs;
- spēja pārvadāt lielu pasažieru skaitu;
- izmantojot nelielus maršruta mikroautobusus, ir labas manevrēšanas spējas pat pa nesakārtotiem transporta ceļiem.

Pilsētas sabiedriskajam transportam ir arī vairāki trūkumi:

- tramvajs ir samērā trokšņains;
- nav uzbūvēts neviens jauns tramvaja līnijas pagarinājums;
- lieli intervāli transporta kustības grafikos.

Pilsētas pašvaldībai, uzklausot iedzīvotāju viedokli, nepieciešams regulāri veikt uzlabojumus transporta kustībā, radot jaunus maršrutus.

8.4. Autostāvvietas

Pilsētā nav pietiekošs automašīnu stāvvietu skaits, īpaši pilsētas centrālajā daļā, kur atrodas lielākā sabiedrisko un valsts iestāžu daļa. Stāvvietu izvietošanas politikai jābūt ļoti pārdomātai un plānveidīgai, lai veicinātu pilsētas teritoriju vienmērīgu attīstību.

Autostāvvietu sistēmas izveidošanas svarīgākie mērķi:

- atslogot transporta ievadi pieejās pilsētas centrālajai daļai, izveidojot lielas bezmaksas autostāvvietas. Teritorijas plānojumā šim nolūkam ir paredzētas vietas;
- palielināt sabiedriskā transporta īpatsvaru pasažieru pārvadājumos;
- veidot jaunus attīstības centrus ārpus pilsētas vēsturiskā centra.

Teritorijas plānojums piedāvā:

- Izveidot lielu autostāvvietu, pie Vienības ielas pievada Cietokšņa ielai, kas ir tiešā centra tuvumā;
- Izveidot autostāvvietu joslā gar Stacijas ielu un dzelzceļa atsavināšanas joslu.

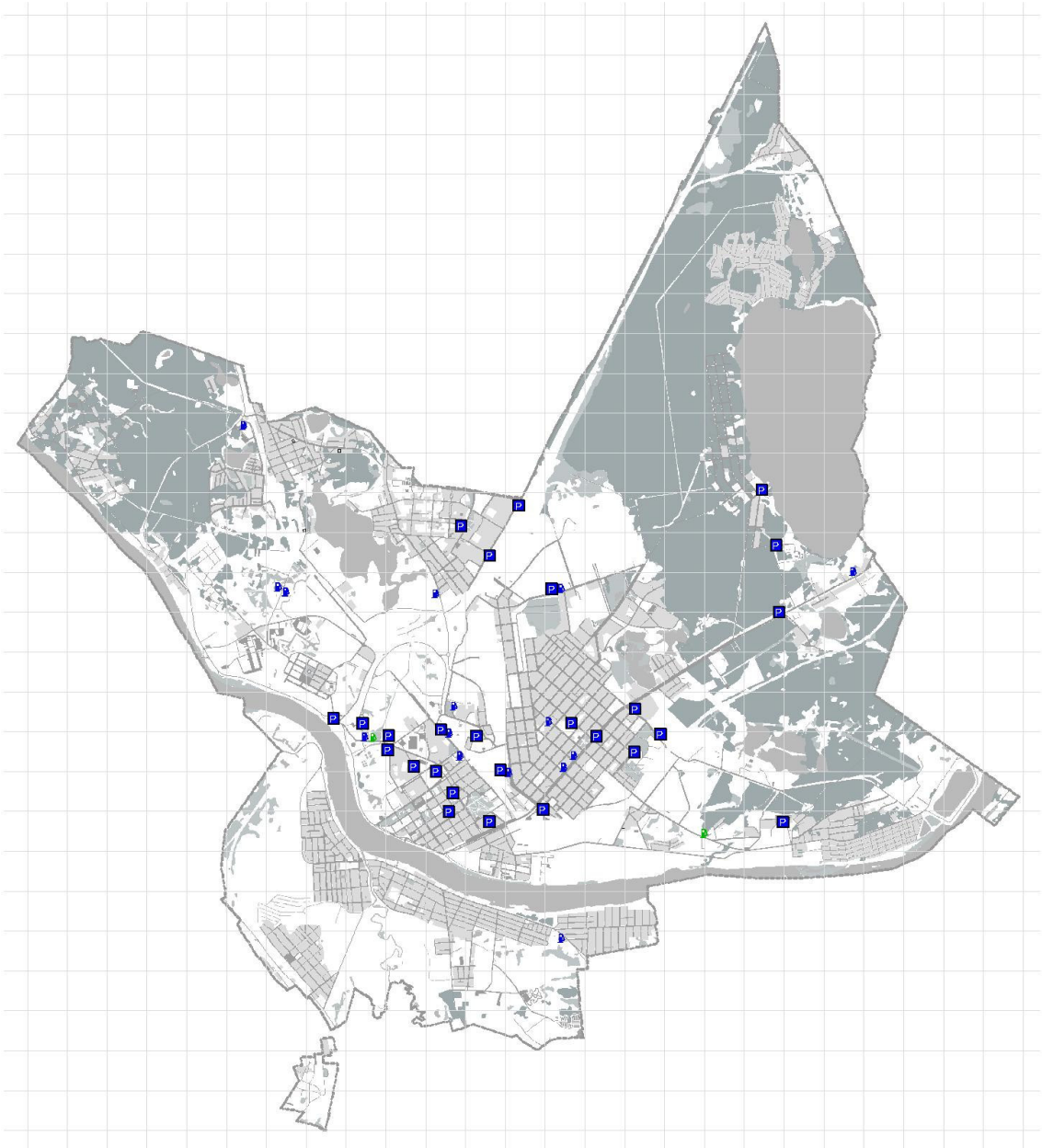

Shēma Nr.8.2. Autonovietnes

9. INŽENIERTEHNISKĀ INFRASTRUKTŪRA

9.1. Ūdensapgāde

Ūdensapgāde un notekūdeņu novadīšana ir SIA "Daugavpils ūdens" pārziņā. Daugavpils pilsētas centralizētajā ūdensapgādes tīklā nonāk tīrie pazemes ūdeņi no Ziemeļu, Vingru un Kalkūnu pazemes ūdens gūtnēm. Tomēr vairākos rajonos nav centralizētās ūdensapgādes. Tādi, galvenokārt, ir privātmāju rajoni – Forštadte, Viduspoguļanka, Vizbuļi, Mežciems, Daugavas kreisā krasta rajoni – Grīva, Kalkūni, Niderkuni, Judovka. SIA "Daugavpils ūdens" ir uzsākusi darbu pie nacionālās programmas, kura paredzēta līdz 2009.gadam. Programmas ietvaros paredzēta esošo ūdensvada tīklu rekonstrukcija pilsētas centrālajā daļā, ūdensvada izbūve Grīvas rajonā, pieslēdzot 2000 patērētāju. Kopumā projekts paredz nomainīt ap 40 km tīklu. Ūdensvada izbūve paredzēta no Kohēzijas fonda, ieplānojot arī pašvaldības līdzfinansējumu. Projekta ietvaros tiks rekonstruēta Kalkūnu rajona ūdens apgādes sistēma, iekļaujot ūdens sagatavošanas stacijas un urbumu renovāciju.

Izbūvējot ūdensvada tīklu, ar centralizēto ūdensapgādi ir paredzēts apgādāt divus lielākos privātapbūves rajonos, kuri ir būvniecības stadijā – Jaunbūvi, bijušo artilērijas bāzi un Ruģeļu rajonu. Pēc tīklu uzbūvēšanas Jaunbūvē paredzēts pieslēgt 90 jaunas privātmājas, bet Ruģeļos – līdz 110 privātmājām. Perspektīvā plānojums piedāvā risināt jautājumu par attālāko apbūves rajonu – Forštadtes, Viduspoguļankas, Mežciema, ūdensapgādi un notekūdeņu novadīšanu.

9.2. Kanalizācija

Pilsētas ūdensapgādes sistēma attīstās ātrāk nekā notekūdeņu novadīšana sistēma. Tāpēc, palielinoties ūdens patēriņam, daudzās pilsētas vietās, īpaši tur, kur ir vecas attīrīšanas iekārtas, notekūdeņi tiek iesūcināti gruntī, līdz ar to radot gruntsūdeņu piesārņojumu.

Notekūdeņu attīrīšana praktiski atbilst ES normatīviem, taču tuvākajos gados paredzēts uzlabot šo sistēmu.

Kanalizācijas tīklu izbūve un rekonstrukcija paredzēta ES Kohēzijas fonda ietvaros. Līdz ar ūdensvada tīkliem Centrā un Jaunbūves rajonā, tiks rekonstruēti arī kanalizācijas tīkli. Grīvas rajonā pie kanalizācijas tīkla būs pieslēgti ap 2000 patērētāju.

Pēdējo gadu laikā līdz ar lielo ražotņu slēgšanu izmainījās gan notekūdeņu daudzums, gan to sastāvs, kas pieprasa attīrīšanas tehnoloģiskos procesus pilnveidošanu. Paredzēta centrālo attīrīšanas iekārtu modernizācija, lai uzlabot apstrādāto notekūdeņu kvalitāti un novērst smaku.

Tuvākajā laikā ir plānota pilsētas kanalizācijas sūkņu staciju iekārtu un lietus ūdeņu novadīšanas sistēmas modernizācija.

9.3. Elektroapgāde

Elektroenerģijas patēriņš pēdējo desmit gadu laikā ir strauji pieaudzis, galvenokārt uz industriālo patērētāju rēķina. Pēc pieminētajiem rādītājiem, tas liecina par dzīves līmeņa pieaugumu. Daugavpils pilsēta ir pieslēgta VAS "Latvenergo" Austrumu elektrisko tīklu sistēmai. VAS "Latvenergo" Austrumu elektriskie tīkli izstrādā sistēmas modernizācijas projektus un veic pakāpenisku to realizāciju atbilstoši uzņēmuma plāniem.

Pēdējo gadu lielākie projekti ir:

- Mendeļejeva, Višķu, Cialkovska ielu apgaismojuma renovācija;
- Komercuzskaišu rekonstrukcija daudzdzīvokļu mājās, privātmājās visā pilsētas teritorijā;
- Elektrotīklu būvniecība un apakšstacijas būvniecība privātapbūves rajonā Vidzemes – Zvīņu ielā;
- Daugavas ielas ārējā apgaismojuma rekonstrukcija;
- Viduspoguļankas ārējā apgaismojuma rekonstrukcija;
- Grīvas rajona ārējā apgaismojuma rekonstrukcija.

Tuvākajā perspektīvā plānots uzbūvēt elekttroapgādes tīklus jauniem pilsētas nozīmes objektiem:

multifunkcionālajai sporta hallei Sporta – Balvu ielas rajonā un sporta kompleksam Stropu rajonā.

Teritorijas plānojumā paredzētas teritorijas jaunu 110kV/10kV apakšstaciju būvniecībai:

- Vecstropu rajonā
- Lidotāju ielā (plānotais Dzintaru rajona paplašinājums)
- Kandavas ielā (Esplanāde)

9.4. Gāzes apgāde

Pilsētas gāzes apgāde komunālajā sektorā sākta jau 1958.gadā. 1987.gadā tika pabeigta dabīgās gāzes vada būve Rīga – Daugavpils, kas deva iespēju izmainīt dabīgo gāzi pilsētas apkurē. Pilsētā privātmāju sektorā, kur nav dabīgās gāzes, joprojām sadzīves vajadzībām tiek izmantota sašķidrinātā gāze. A/S "Latvijas gāze" Daugavpils dabas gāzes iecirknis ir izstrādājis perspektīvo pilsētas gazifikācijas shēmu. Tā paredz pārslēgt uz dabīgās gāzes apkuri tos patērētājus, kuri apkurei izmanto cieto kurināmo, tādējādi radot ekoloģisko piesārņojumu. Piesārņojumu, galvenokārt, rada privātmāju sektors, kur kā kurināmo izmanto malku, ogles, šķeldu un zāģu skaidas. Lielākais projekts tuvākajiem gadiem ir saistīts ar Grīvas rajona gazifikāciju, uzbūvējot gāzes vadu pāri Daugavai.

Atsevišķu patērētāju pieslēgšanās pie gāzes vada tiek izskatīta individuāli, lai novērstu vēl lielāku piesārņojuma koncentrāciju rajonos, kur tas vairākkārt pārsniedz normatīvos pieļaujamo.

10. DAUGAVPILS PILSĒTAS ROBEŽAS UN IETEIKUMI TĀS MAIŅAI

Teritorijas plānojums piedāvā pievienot pilsētai dažas apbūvētās teritorijas, kuras atrodas pie tās robežām un ir faktisks pilsētas teritorijas turpinājums. Šīm teritorijām ir kopēja infrastruktūra – ielu turpinājums, kopīgas inženierkomunikācijas. Šo rajonu iedzīvotāji strādā pilsētā, izmanto pilsētas transportu, skolas, bērnudārzus. Teritorijas plānojums piedāvā:

- pievienot pilsētai privātapbūves dzīvojamo māju grupu Liepziedu ielā;
- Vecstropu rajonu;
- Judovkā Maļutku privātapbūves rajonu;
- Kalkūnu ciemata daļu.

Šāds priekšlikums ir izteikts, bet tā pieņemšana ir attiecīgo pagastu pašpārvalžu ziņā. Varbūt tas nav šodienas pasākums, bet risināms nākotnē, kad iespējama būs pagastu apvienošanās un šīm teritorijām būs lietderīgāk atrasties pilsētas administratīvajās robežās, nekā būt attālai pagasta nomalei.

Shēmu, zīmējumu un grafiku saraksts:

Grafiks 1.1. Iedzīvotāju skaits Daugavpilī esošā teritorijas plānojuma periodā.

Grafiks 1.2. Iedzīvotāju dzimstība un mirstība pilsētā.

Grafiks 1.3. Reģistrēto transportlīdzekļu skaits Daugavpilī. 1995.g. un 2004.g. apkopota statistika.

Grafiks 1.4. Ekspluatācijā nodoto ģimeņu māju skaits.

Grafiks 1.5. Izdotās atļaujas ģimenes māju būvniecībai.

Grafiks 2.1. Zemju sadalījums pa lietošanas mērķiem. Īpašumu vai lietojumu skaits.

Grafiks 2.2. Zemju sadalījums pa lietošanas mērķiem. Kopplatība (ha).

Grafiks 2.3. Nacionālais sastāvs (%) 1994.g.

Grafiks 2.4. Nacionālais sastāvs (%) 2003.g.

Grafiks 3.1. Daugavpils cietokšņa fortos ziemojošo sikspārņu skaita dinamika.

Grafiks 3.2. 2003. gadā izmantotā kurināmā daudzums Daugavpils pilsētā salīdzinājumā ar 2002. gadu.

Grafiks 3.3. Izmantotā kurināmā daudzums Daugavpils pilsētā 2003. gadā. (t)

Grafiks 3.4. Notekūdeņu dūņu izmantošanas veidi Daugavpils pilsētā.

Grafiks 3.5. 2002. un 2003. gados ūdenstilpēs novadītais paliekošais piesārņojums.

Grafiks 5.1. Dzīvojamās platības un lietderīgas platības rādītāji.

Grafiks 7.1. Dzīvojamās platības un lietderīgas platības rādītāji.

Grafiks 7.2. Statistika par skolēnu skaitu vispārizglītojošās skolās.

Shēma Nr.1.1. Iedzīvotāju skaita sadalījums pa dzīvojamiem rajoniem.

Shēma Nr.2.1. Eiropa, Baltijas jūras reģions.

Shēma Nr.2.2. Latvijas transportmezgli.

Shēma Nr.4.1. Daugavpils, ordeņa pils.

Shēma Nr.4.2. Daugavpils plāns no 1655.g.

Shēma Nr.4.3. J. Vasiljeva Daugavpils 1705.g. plāna rekonstrukcija.

Shēma Nr.4.4. Daugavpils plāns 18. gs. Beigas.

Shēma Nr.4.5. Daugavpils cietoksnis ar priekštilta nocietinājumu.

Shēma Nr.7.1. Dabas teritorijas un apstādījumi.

Shēma Nr.7.2. Pilsētas vēsturiskais centrs.

Shēma Nr.7.3. Pilsētas rajonu robežas.

Shēma Nr.7.4. Darījumu teritorijas.

Shēma Nr.7.5. Ražošanas teritorijas.

Shēma Nr.7.6. Dzīvojamo rajonu attīstība.

Shēma Nr.7.7. Izglītības iestādes.

Shēma Nr.7.8. Kultūras, sporta, tūrisma un rekreācijas objekti.
Shēma Nr.7.9. Veselības aprūpes objekti.
Shēma Nr.7.10. Apbūves akcenti: projektējamo daudzstāvu ēku grupas.
Shēma Nr.8.1. Lielceļu un maģistrāļu tīkls un braukšanas virzieni.
Shēma Nr.8.2. Autonovietnes.
Fotoattēls 1. Vēsturiskais centrs. Autors. D.Orlovs
Fotoattēls 2. Skats uz Daugavas krastiem. Autors. D.Orlovs
Fotoattēls 3. Dzīvojamā apbūve vēsturiskajā centrā. Autors. J.Hodukina

PIELIKUMI

1. **Daugavpils pilsētas kultūras piemineklļi**
2. **Daugavpils pilsētas plānotie transporta mezgli.**
3. **Daugavpils pilsētas apbūves attīstība**